

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

Spotřeba a zadluženost domácností v České republice

Bc. Jiřina Zamrzlová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra statistiky

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jiřina Zamrzlová

Provoz a ekonomika

Název práce

Spotřeba a zadluženost domácností v České republice

Název anglicky

Consumption and indebtedness of households in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem diplomové práce bude na základě statistické analýzy zhodnotit spotřebu a zadluženost obyvatel České republiky. Dále bude zkoumána struktura spotřeby obyvatel a příčiny jejich zadluženosti. Vlastí práce se bude zabývat rozborem získaných dat daných ukazatelů pomocí statistických metod z oblasti analýzy časových řad. Výsledky analýz časových řad budou využity ke zhodnocení vývoje daných ukazatelů a ke stanovení prognózy na další časové období. Dále bude využito grafického a tabulkového zpracování, které podá přehledný souhrn daných ukazatelů.

Metodika

Analýza získaných údajů bude provedena pomocí vybraných metod z oblasti časových řad, které budou sloužit k popisu dynamiky vývoje sledovaných jevů a k prognózování jejich budoucího vývoje.

Doporučený rozsah práce

50 – 60 stran

Doporučené zdroje informací

- HINDLS, Richard. Statistika pro ekonomy. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
- HUDEC, Oto. Štatistické metódy v ekonomických vedách. 1. vyd. Košice: Elfa, 2007. 196. ISBN 978-80-8086-059-2.
- JANDA, Josef. Jak žít šťastně na dluh. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 176 s. ISBN 978-80-247-4833-7.
- JÍLEK, Josef. Finance v globální ekonomice I: Peníze a platební styk. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 660 s. ISBN 978-80-247-3893-2.
- KÁBA, Bohumil, SVATOŠOVÁ, Libuše. Statistické nástroje ekonomického výzkumu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 176 s. ISBN 978-80-7380-359-9.
- KOCIÁNOVÁ, Helena. Finanční gramotnost v kostce. Olomouc: ANAG, 2012. 151 s. ISBN 978-80-7263-767-6.
- KRÁLOVÁ, Lenka. Krotitelé dluhů: průvodce vaším rodinným rozpočtem. 1. vyd. Praha: Plot, 2009. 167 s. ISBN 978-80-7428-017-7.
- KUŠKOVÁ, Petra. Češi ve spotřebitelském ráji (!?): vývoj spotřeby českých domácností v posledních dvaceti letech. Praha: CENIA ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí, 2009. ISBN 978-808-5087-703.
- ONDŘEJ, Jan. Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 365 s. ISBN 978-80-7400-446-9.
- SMRČKA, Luboš. Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu. Praha: Beck, 2010. 538 s. ISBN 978-80-7400-199-4.
- SYROVÝ, Petr, NOVOTNÝ, Martin. Osobní a rodinné finance. 1. vyd. Praha: Grada, 2003. 171 s. ISBN 80-247-0478-1.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Andrea Jindrová, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 15. 10. 2014

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 07. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Spotřeba a zadluženost domácností v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 24. 3. 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Andrei Jindrové, Ph.D., vedoucí mé diplomové práce, za odborné vedení a poskytnutí cenných rad v průběhu vypracovávání této práce. Také bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům, kteří mně při studiu na vysoké škole a při psaní diplomové práce podporovali.

Spotřeba a zadluženost domácností v České republice

Consumption and indebtedness of households in the Czech Republic

Souhrn

Diplomová práce se zabývá analýzou spotřeby a zadluženosti domácností v České republice v letech 2002 – 2013. Délka časových řad jednotlivých ukazatelů se liší podle dostupnosti potřebných dat. Cílem diplomové práce je zhodnotit vývoj ukazatelů spotřeby a zadluženosti domácností, a předpovědět jejich hodnotu pro roky 2014, 2015 a 2016.

Literární rešerše uvádí do problematiky spotřeby a zadluženosti domácností. Popisuje chování spotřebitele, klasifikaci spotřebních vydání, spotřební společnost, finance domácností, možnosti a hlavní důvody jejich zadlužení, vymáhání dluhů, a také instituce, které se danou problematikou zabývají.

V analytické části práce jsou provedeny analýzy časových řad jednotlivých ukazatelů spotřeby a zadluženosti domácností. Tyto ukazatele jsou zpracovány také graficky a pomocí tabulek, ve kterých se nachází přehled elementárních statistických charakteristik.

V závěru práce je zhodnocen vývoj spotřeby a zadluženosti domácností v České republice.

Summary

The thesis deals with the analysis of consumption and indebtedness of households in the Czech Republic during the years 2002 - 2013. The length of the time series of the individual indicators varies according to availability of the necessary data. The aim of the thesis is to evaluate the development of the indicators of consumption and indebtedness of households, and predict their value for the years 2014, 2015 and 2016.

The theoretical part introduces to the issue of consumption and indebtedness of households. It describes the behavior of consumers, the classification of consumption expenditures, consumer society, finances of households, the possibility and the main

reasons for their indebtedness, enforcement of debts, and institutions, which deal with this issue.

In the analytical part of the thesis there are performed analyses of the time series of individual indicators of consumption and indebtedness of households. These indicators are processed also graphically and by using tables, in which there is an overview of elementary statistical characteristics.

In the final part of this thesis the development of consumption and indebtedness of households in the Czech Republic is evaluated.

Klíčová slova: spotřeba, zadluženost, domácnost, chudoba, úvěry.

Keywords: consumption, indebtedness, household, poorness, loans.

Obsah

1. Úvod.....	10
2. Cíl práce.....	11
3. Literární rešerše	11
3. 1. Domácnosti	11
3. 1. 1. Historický vývoj domácností.....	12
3. 1. 2. Domácnosti z makroekonomického hlediska.....	12
3. 2. Spotřeba domácností	13
3. 2. 1. Chování spotřebitele z mikroekonomického hlediska.....	13
3. 2. 2. Spotřební společnost.....	14
3. 2. 3. Spotřeba českých domácností.....	15
3. 2. 4. Klasifikace spotřebních vydání	15
3. 3. Finance domácností.....	16
3. 4. Zadluženost domácností.....	19
3. 4. 1. Zadluženost českých domácností	21
3. 4. 2. Hlavní důvody zadlužení domácností	22
3. 4. 3. Možnosti zadlužení domácností	22
3. 4. 4. Registr dlužníků.....	25
3. 4. 5. Dluhy a jejich vymáhání.....	26
3. 5. Instituce zabývající se danou problematikou	30
4. Metodika	32
5. Vlastní zpracování	40
5. 1. Analýza spotřeby domácností v České republice.....	40
5. 1. 1. Příjmy domácností.....	40
5. 1. 2. Spotřební výdaje domácností	43
5. 1. 3. Nespotební výdaje domácností	61
5. 1. 4. Porovnání příjmů a výdajů domácností v České republice	64
5. 2. Analýza zadluženosti domácností v České republice	65
5. 2. 1. Celková zadluženost domácností v České republice.....	65
5. 2. 2. Zadluženost domácností u bank a družstevních záložen.....	67
5. 2. 3. Zadluženost domácností u ostatních finančních institucí.....	71
5. 2. 4. Exekuce	74

5. 2. 5. Osobní bankroty	76
6. Závěr	78
7. Seznam literatury	82
8. Seznam tabulek	86
9. Seznam grafů	87
10. Přílohy.....	89
11. Seznam příloh	111

1. Úvod

Zadluženost domácností v České republice je aktuálně velice diskutovaným tématem. Ve všech médiích se píše o krizi, o nedostatku peněz, a přitom mnoho lidí si neuvědomuje, že se jich tento problém osobně týká. Spotřebitelé chtějí dosáhnout vysoké životní úrovně bez ohledu na své finanční možnosti. V některých případech si domácnosti půjčují peníze na nepotřebné věci, a neuvědomují si rizika, která jsou s půjčováním peněz spojena. Ať už se jedná o podvodné praktiky některých společností, které půjčují peníze, nebo o vlastní neschopnost půjčku splácet. Tímto způsobem se může domácnost dostat do velice nepříjemné situace, ze které není možné vystoupit bez následků.

Vývojem doby se spotřeba lidí neustále zvyšuje. Tento fakt je sice dobrý pro ekonomiku dané země z hlediska hrubého domácího produktu, neboť v posledních letech je spotřeba domácností motorem růstu České republiky. Ale pro domácnost se tato skutečnost může stát problémem, neboť vlivem neustálého zdražování se snižují finanční prostředky, které domácnosti mohou vynaložit na svoji spotřebu, z čehož vyplývá zvyšující se zadluženost domácností. Marketingové teorie mluví i o tom, že ze společnosti se stává konzumní společnost, kdy lidé spotřebovávají více statků než je nutné, a utrácejí za ně více peněz. Kvůli tomu nevznikají domácnostem žádné, nebo jen minimální úspory, což může vést v obdobích nečekaných výdajů k finančním potížím celé domácnosti.

Problémem současné doby je skutečnost, že spousta lidí je finančně negramotná, protože jejich předci jim hospodaření s penězi do jejich výchovy nejspíš nezařadili. V dnešní době jsou lidé obklopeni nejrůznějšími reklamami, které se týkají i výhodných půjček, u kterých mnohdy není nutné ani jakékoliv ručení či doložení příjmů. Tento fakt láká lidi ve finanční nouzi půjčit si peníze od nebankovních společností. Problémy nastanou až v momentě, kdy zadlužený člověk musí platit neúnosné úroky a roční procentní nákladové sazby, které se v reklamách na tyto úvěrové produkty neuvádějí, nebo jen velice malým písmem, který spotřebitel není schopen ani přečíst.

Z půjčování peněz se stal v současné době neblahý trend, který může mít v některých případech i nešťastné následky. Mnoho domácností se potýká s dluhy, některé se potýkají s exekucemi a bohužel jsou i tací, kteří skončí kvůli svým dluhům bez domova. A to jen díky jednomu neuváženému kroku, který může zkomplikovat celý život.

2. Cíl práce

Cílem diplomové práce je na základě statistické analýzy zhodnotit spotřebu a zadluženost domácností České republiky. Diplomová práce se bude zabývat rozborem získaných dat vybraných ukazatelů pomocí statistických metod z oblasti analýzy časových řad. Výsledky analýz časových řad budou využity ke zhodnocení vývoje daných ukazatelů a ke stanovení prognózy na další časové období. Dále bude využito grafického a tabulkového zpracování, které podá přehledný souhrn o vývoji daných ukazatelů. Cílem práce je tedy podat přehledný obraz toho, jak se spotřeba a zadluženost domácností v jednotlivých letech vyvíjí a jaké jsou příčiny jejich vývoje.

3. Literární rešerše

V České republice, ale i v ostatních zemích Evropské unie, je aktuální otázkou zadluženost lidí a domácností, která vede ke zvyšování podílu lidí žijících ve finanční tísní. Ekonomická krize přinesla vzrůst nezaměstnanosti a vytvořila tak široké pole působnosti pro instituce poskytující úvěry. Některé bankovní a nebankovní instituce zneužívaly finanční negramotnosti některých obyvatel s nízkými příjmy, kteří se kvůli tomuto problému nemyslně zadlužovali (Appeltoová, 2010, s. 6).

3. 1. Domácnosti

Domácnosti a firmy tvoří základní osu ekonomiky. Od firem k domácnostem vede tok výrobků a služeb, od domácností k firmám směřuje tok pracovní síly. Trh oceňuje jednotlivé aktivity a generuje toky peněz. Domácnost je souhrnem osob sdílejících jednu obytnou jednotku, tzn., že domácnost nemusí být nutně rodina. V rodině jsou určující příbuzenské vztahy, kdežto v domácnosti je rozhodující její lokalizace, tedy nikoliv nutně příbuznost členů domácnosti. Domácnost musí nakupovat hotové výrobky a služby, a právě tím je zajímavá pro ekonomiku (Riegel, 2007, s. 145 – 147).

3. 1. 1. Historický vývoj domácností

Domácnosti jsou velmi náročným a nehomogenním předmětem zkoumání, neboť většina ekonomického i neekonomického dění domácnosti se odehrává v jejím přísném soukromí. Ve vývoji domácností dochází k určitým změnám. **Prehistorické domácnosti** jsou domácnosti prvních tlup sběračů a lovců, které souvisí s počátky dělby práce. Lov zvířete a péče o děti si vyžádaly svými odlišnými požadavky i odlišné funkce jednotlivých členů domácnosti. **Antické domácnosti** byly složeny ze třech skupin, kterými byly rodina, hosté a otroci. Otroci v těchto domácnostech užívali stejný jazyk a kulturu jako jejich páni, byli s nimi v těsném a mnohdy i v intimním vztahu. Zatímco rodina a hosté měli nadřazené postavení, otroci byli podřízeni, jejich práce měla nízký sociální status a byli majetkem svých pánů. Otroci v antické domácnosti byli reprezentanti svého pána a řadu činností vykonávali jeho jménem. Z tohoto důvodu bylo v zájmu pána chovat se vůči otrokům humánně. **Feudální domácnost** je domácnost, ve které funguje struktura služeb poskytovaná služebnictvem a specializace mnoha místností, jako jsou komnaty, knihovny, kaple apod. **Moderní domácnost** opouští větší část personálu a vzniká tak fenomén „ženy v domácnosti“ s asymetrií práv a vysokou koncentrací povinností a ekonomické závislosti ženy na muži, jakožto živiteli rodiny. Moderní domácnost se začíná vybavovat technikou, kterými jsou např. první pračky a ledničky. Domácnost hospodaří s penězi a časem. **Postmoderní domácnost** je domácnost, která je vysoce vybavena technikou, nakupuje velké množství spotřebního zboží a její nároky na spotřebu se neustále zvyšují (Riegel, 2007, s. 149 – 153).

3. 1. 2. Domácnosti z makroekonomického hlediska

Domácnosti představují sektor národního hospodářství a jejich funkcí je spotřeba statků. Domácnosti vlastní výrobní faktory, tj. půdu, práci a kapitál, které jsou využívány firmami při výrobě statků. Z poskytování výrobních faktorů firmám plynou domácnostem důchody, tj. příjmy, jako jsou např. mzdy, renty, zisky, dividendy, nájemné apod. Při přerozdělování důchodů získávají domácnosti také transferové platby, zejména od vlády, v podobě různých sociálních dávek, podpor a příspěvků. Příjmy domácností jsou využity na zaplacení daní, na spotřební výdaje domácnosti a k tvorbě osobních úspor. Sektor domácností odpovídá množině spotřebitelů, jejichž chování vychází z individuálních preferencí jednotlivců (Brčák, Sekerka, 2010, s. 13). Spotřeba domácností

představuje největší složku hrubého domácího produktu. Velikost spotřeby závisí na velikosti disponibilního důchodu domácnosti, a také na úrokové míře. Úroková míra má vliv na to, jak domácnost rozděluje svůj disponibilní důchod mezi spotřebu a úspory, neboť úrok je nákladem spotřeby. S růstem disponibilního důchodu spotřební výdaje rostou pomaleji než důchod, tzn., že podíl spotřeby na disponibilním důchodu se s jeho růstem snižuje. Typická domácnost skutečně obvykle zvyšuje svojí spotřebu pomalejším tempem, než jakým roste její důchod, tj. příjmy domácnosti (Holman, 2011, s. 432; The World Bank, 2005, s. 25).

3. 2. Spotřeba domácností

V současné době je společnost vystavena velkému nárůstu spotřeby, který se vystupňoval zejména v posledních patnácti letech, neboť současná moderní společnost umožnila hromadnou produkci a z ní vyplívající masovou spotřebu, což se odrazilo na lidském myšlení a volbě priorit. Díky tomuto jevu se dnes hovoří o spotřební společnosti a občané jsou nazýváni spotřebiteli (Kušková, 2009, s. 6).

3. 2. 1. Chování spotřebitele z mikroekonomického hlediska

Při analýze chování spotřebitele je nutné si uvědomit, s jakým cílem přichází spotřebitel na trh výrobků a služeb. Spotřebitel nakupuje statky, aby uspokojil své potřeby, přičemž je omezen svým příjmem. Klíčovou otázkou pro spotřebitele je rozdělení svého příjmu mezi nákup jednotlivých statků, aby co nejlépe uspokojil své potřeby. Racionálně jednající spotřebitel poměřuje uspokojení potřeb, které mu statek přinese, a náklady, které na daný statek vynaložil. K měření míry uspokojení potřeb používá ekonomická teorie ukazatel „užitek“, který vyjadřuje subjektivní pocit uspokojení plynoucí ze spotřeby jednotlivých statků. Jedná se o analytickou konstrukci, která umožňuje pochopit, jak racionálně jednající spotřebitel rozdělí své omezené zdroje na nákup různých výrobků a služeb (Macáková, 2000, s. 48). Z této teorie lze odvodit závěr, že spotřebitel by měl využívat ke spotřebě pouze své omezené finanční zdroje. Avšak v současné době si spotřebitel může bez jakéhokoliv šetření peněz dovolit koupit nejrozličnějších statků, neboť na finančním trhu existuje mnoho bank a úvěrových společností, od kterých si může spotřebitel peníze půjčit, a tím pádem se zadlužit.

3. 2. 2. Spotřební společnost

Díky vědeckým poznatkům minulé i současné doby se životy lidí značně zjednodušily. Lidé získali přístup k mnoha přístrojům, jako je např. televize, lednice, vysavač apod., pro osobní využití a hlavně ke zjednodušení práce. Na druhé straně vede tlak praxe a vědy k rychlejšímu tempu života, které umocnilo vznik a vývoj spotřební společnosti. Lidé se začali více upínat na spotřebu, jejímž předpokladem je člověk, který vlastní dostatečné množství prostředků, a může tím pádem shromažďovat nejrůznější hmotné statky. Řada lidí se domnívá, že spotřeba se stává jejich cílem, neboť jim přinese nejvyšší možný užitek. Avšak spotřeba není v pravém slova smyslu cílem ekonomického chování, ale je pouze jeho součástí, neboť spotřeba je pouhým nástrojem k dosažení maximálního užitku. Chování spotřebitelů je velmi rozmanité a je podmíněno nejen finanční situací jedince či domácnosti, ale odráží také místní tradice a zvyky, sociální postavení rodin, věkovou kategorii, vkus apod. (Kušková, 2009, s. 6; Magrabi, 1991, s. 8; Hubinková, 2008, s. 99).

Spotřební společnost je taková společnost, jejíž hlavní hodnotou je spotřeba libovolných statků. Tento termín je v současné době brán hlavně v záporném slova smyslu. A to především proto, že jsou kvůli spotřebě odsouvány do pozadí tradiční hodnoty společnosti. V současné době je často dosahováno užitku lidí pomocí odložených plateb, tj. spotřebitelských úvěrů. Na základě tohoto typu úvěru dostane spotřebitel zboží hned po zaplacení první splátky, čímž má jedinec bez dlouhého šetření peněz v podstatě cokoliv. Negativní stránkou tohoto úvěru je fakt, že spotřebitel zaplatí mnohem více peněz, než si ve skutečnosti půjčil. Lidé mají v současné době možnost nakupovat a neodkládat tak svou potřebu a spotřebu. Odkládají pouze placení a při tom řada z nich ani neví, v kolik v závěru celkem zaplatí. Finančně ngramotný jedinec často netuší, jak klamavé či nepřesné informace mohou reklamy na různé spotřebitelské úvěry poskytovat. Jediná jistota je to, že ten, kdo úvěr poskytuje, to činí pouze z ekonomického zájmu za účelem dosažení zisku, nikoliv ze zájmu altruistického (Hubinková, 2008, s. 102).

Vznikem finanční a hospodářské krize na konci roku 2007 začaly mezi lidmi panovat pochybnosti a strach o svoje peníze. Dosavadní hospodářský růst byl založen na utrácení peněz, mnohdy až zbytečném utrácení. Aby mohli spotřebitelé utrácet, musely banky produkovat nové peníze, a to zejména poskytováním úvěrů. Růst moderní

společnosti byl tedy založen na spotřebě na dluh. Lidé utráceli peníze, které si vypůjčili, za věci, které mnohdy ani nepotřebovali (Jílek, 2013, s. 310).

Od roku 2009 byla zaznamenána změna trendu vývoje objemu bankovních úvěrů. Podniky a domácnosti reagovaly na finanční a hospodářskou krizi odlišně. Zatímco zadluženost českých podniků u bank začala klesat a podniky se snažily své úvěry splácet, dluhy domácností u bank se dále zvyšovaly. Na konci roku 2011 mělo hypoteční úvěr asi 15 % českých domácností a spotřební úvěr asi 25 % českých domácností (Jílek, 2013, s. 133).

3. 2. 3. Spotřeba českých domácností

Po období komunismu, kdy nebylo dostupné téměř žádné spotřební zboží a české domácnosti na ně neměly ani dostatek financí, nastalo období nevídané vysoké spotřeby. Český zákazník, který byl po dlouhém období nedostatku všeho zboží doslova „hladový“ po spotřebě, byl také snadno manipulovatelný, čehož dnes využívají ve značné míře obchodníci. V České republice má velmi silný vliv reklama, a jak uvádí český sociolog Jan Večerník, v české společnosti nastala rychlá změna od komunismu ke konzumismu. České domácnosti nakupují velice rády a nakupování se věnuje mnoho rodin i v neděli, což nebývá v mnoha zemích zvykem, neboť v některých západních zemích jsou v neděli obchody zavřené. Ačkoliv mzdy dlouhodobě rostou, domácnosti se zadlužují a utrácí za spotřebu, která také neustále roste. České domácnosti z velké části podporují svojí spotřebou českou ekonomiku a spotřeba domácností tvoří až polovinu českého hrubého domácího produktu (Kušková, 2009, s. 12).

Češi se nechají snadno zlákat nabídkami nejrůznějších slev a jsou velmi ochotni utrácet za spotřební zboží, z čehož plyne i zvyšující se zadluženost českých domácností. Potřeby lidí, které jsou uměle vytvořeny marketingem a reklamou, motivují lidi nakupovat zboží, které nepotřebují, za peníze, které nemají (Kušková, 2009, s. 13).

3. 2. 4. Klasifikace spotřebních vydání

Od roku 1999 se ve Statistice rodinných účtů používá pro třídění spotřebních vydání domácností klasifikace CZ – COICOP neboli „Klasifikace individuální spotřeby podle účelu“. CZ – COICOP je česká verze mezinárodního standardu COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose), která byla vytvořena pro zajištění

mezinárodní srovnatelnosti statistických ukazatelů a je závazná pro všechna statistická zjišťování, prováděných podle zákona o státní statistické službě. Předmětem této klasifikace je třídění všech druhů individuální spotřeby podle účelu použití. Pro sledování výdajů domácností je určeno prvních dvanáct oddílů klasifikace CZ – COICOP, které jsou následující:

1. Potraviny a nealkoholické nápoje
2. Alkoholické nápoje, tabák
3. Odívání a obuv
4. Bydlení, voda, energie, paliva
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy
6. Zdraví
7. Doprava
8. Pošty a telekomunikace
9. Rekreace a kultura
10. Vzdělávání
11. Stravování a ubytování
12. Ostatní zboží a služby (Český statistický úřad, 2014, s. 2 – 3).

3. 3. Finance domácnosti

Rodinné finance, na rozdíl od osobních financí (jež jsou záležitostí daného jedince), jsou záležitostí celé rodiny či domácnosti. Musí mít jasně definované cíle a musí se řídit rozhodnutími všech členů domácnosti, tzn., že by měly vycházet z jejich dohody, neboť se jedná o společný majetek. Začátkem koncipování vlastních financí je důkladná analýza rodinných příjmů a výdajů, a následně přísné posouzení rozumnosti vynakládaných prostředků. Pokud chce spotřebitel nebo domácnost mít svoje finanční výdaje pod kontrolou, je nutné poznat a ovládnout svoje spotřebitelské zvyklosti. Jedním z hlavních důvodů, proč výdaje převyšují příjmy, jsou limity vlastního chování spotřebitele a jeho limity schopnosti ovládnout v sobě „spotřebitelskou šelmu“ (Smrčka, 2010, s. 125). O tom, zda člověku vystačí jeho výplata alespoň do dalšího výplatního termínu, nerozhoduje zpravidla její výše, ale disciplína spotřebitele a jeho schopnost přizpůsobit se realitě (Králová, 2009, s. 84).

Základní tezí rodinných financí je důkladná analýza příjmů a výdajů domácnosti. Až dvě třetiny českých domácností se potýká s tím, že jejich příjmy často nepokrývají jejich výdaje, nebo je pokrývají, ale nevznikají jim žádné nebo jen minimální úspory. Přitom je žádoucí, aby domácnosti hospodařily s finančními přebytky, tj. s úsporami, které si ukládají na pozdější použití (Smrčka, 2010, s. 86).

Zájem spotřebitele o svoje finance je přirozenou aktivitou člověka, který žije v tržním prostředí. Avšak přání, potřeby, životní rizika a možnosti každého člověka jsou vysoce individuální (Syravý, Novotný, 2003, s. 8). Spotřebitel by měl se svými finančními prostředky nakládat uvážlivě a s rozumem, tzn., že by měl umět finančně plánovat.

Finanční plánování

Finanční plánování hledá odpověď na otázku, proč chce spotřebitel spořit a čeho tím chce dosáhnout. Dále se zajímá o to, jaké k tomu má spotřebitel možnosti a co mu nabízí finanční trh. Teprve až poté dochází k výběru nejlepší varianty, která je spotřebiteli daná na míru (Syravý, Novotný, 2003, s. 10). Osobní příběhy zadlužených spotřebitelů jsou různé, ale podstata jejich zadlužení je stejná. Tato podstata spočívá v nedostatečném plánování rodinných financí. Nejčastějším problémem je nepořádek v penězích a fakt, že se dlužníci nedívali dostatečně do budoucnosti (Králová, 2009, s. 8).

Cílem osobního finančního plánování je vytvoření rovnováhy mezi budoucími finančními cíli a současnými a očekávanými zdroji, a následně nalezení nejlepší a nejefektivnější cesty k dosažení těchto cílů, která vychází z možností, jež poskytuje finanční trh (Syravý, Novotný, 2003, s. 10). Mezi konkrétní cíle finančního plánování lze zařadit finanční zajištění kvalitního studia dětí nebo jejich osamostatnění, zajištění finančních prostředků pro spokojené stáří, pořízení nebo rekonstrukce vlastního bydlení, vybavení domácnosti, pořízení automobilu apod. (Syravý, Novotný, 2003, s. 33). Finanční plán musí být postaven na neustálých změnách, neboť po dobu finančního plánu je nutné vyhodnocovat měnící se podmínky a trvale upřesňovat cíle a záměry (Kolektiv Partners, 2013, s. 14).

Aby domácnost měla své finance pod kontrolou, měla by si vést svůj rodinný rozpočet, který plní funkci domácího účetnictví. Jako každé účetnictví, tak i domácí účetnictví má dvě hlavní části, kterými jsou příjmy a výdaje (Smrčka, 2010, s. 88). Výdaje se dále dělí na aktiva a pasiva. Pasivní výdaje jsou nevratné výdaje, které nenesou

do budoucna žádné výhody. Do těchto výdajů lze zařadit například cigarety, kino, restaurace, zábavu apod. Aktiva jsou výdaje s výhledem na budoucí užitek. Mezi ně lze zařadit například stavební spoření, penzijní pojištění, investování apod. (Králová, 2009, s. 10). Statistiky příjmů domácností se dělí do třech základních skupin. První skupinou jsou pracovní příjmy, tj. příjmy ze závislé činnosti a z podnikání. Druhou skupinou jsou sociální příjmy, kam se řadí např. sociální dávky, důchody, podpora v nezaměstnanosti apod. Třetí skupinou jsou ostatní příjmy, které představují dary, dědictví, příjmy z kapitálového majetku atp. Každá domácnost nedostává všechny skupiny příjmů a naproti tomu každá domácnost nedostává stejnou výši těchto příjmů (Smrčka, 2010, s. 86). Většina rodin si však nedokáže poctivě vést tyto dvě položky (tj. příjmy a výdaje) a tím pádem i celkové účetnictví (Smrčka, 2010, s. 88). Důsledkem toho poté je, že domácnost nemá své finanční prostředky pod kontrolou a dochází tak často k převyšování výdajů nad příjmy a postupnému zadlužování domácnosti.

Základem finančního plánování je vytváření rezerv, čímž je myšleno odkládání peněz, které budou potřeba na plány domácnosti v budoucnosti v horizontu až deseti let. Jednou ze základních potřeb člověka je potřeba bezpečí. S ní souvisí ideální stav, kdy člověk má své finance v plusu a pod kontrolou. Předpokladem pro dosažení tohoto stavu je alespoň minimální finanční gramotnost, což je zjednodušeně řečeno uvědomění si, že s penězi je třeba správně zacházet a že každá životní situace si žádá své peníze (Kolektiv Partners, 2013, s. 10).

Aby mohl člověk nebo domácnost ušetřit peníze, je kromě finančního plánování důležitá i finanční disciplína, pro kterou je klíčový přehled svých příjmů a výdajů. Díky tomuto přehlednému soupisu začne domácnost nad svými finančními prostředky uvažovat odpovědněji, neboť má přehled nad tím, co se s jejími finančními prostředky děje (Janda, 2013, s. 25). Finanční plánování může ochránit domácnost před dluhovou pastí. Dluhová past je stav, kdy domácnost či osoba čerpá úvěry, ale jejich splácení ji čím dál více zatěžuje a její finanční situaci zhoršuje. Z tohoto důvodu není domácnost schopna našetřit žádné úspory a půjčuje si další peníze. Finanční plánování může ochránit domácnost před dluhovou pastí tím, že hlídá základní rizika (Srový, Tyl, 2011, s. 17).

3. 4. Zadluženost domácností

Někteří makroekonomové tvrdí, že mírné zadlužení je žádoucí. Toto tvrzení platí nejen pro hospodaření ve velkém, ale i pro domácnosti. Otázkou je míra zadlužení a jeho účel. Je zřejmé, že vlastní dům či byt, nebo automobil, si běžná domácnost nemůže bez vypůjčení peněz pořídit, leda až na sklonku života. Šetření peněz přestává být v současné době moderní a naopak zadluženost je stále častějším jevem. Obecně platí, že peníze získané půjčkou by se neměly utratit v běžném hospodaření (např. výdaje na jídlo, nájem atd.). Není na místě půjčovat si peníze na něco, co doslouží dříve, než se dluh splatí (Martínková, 2003, s. 9; The World Bank, 2005, s. 25).

Dluhy lze považovat za fenomén konzumního způsobu života lidí. Přirozená potřeba lidí vlastnit a dávat na obdiv svůj majetek žene mnohé z nich do dluhové pastí. Ta začíná první kreditní kartou, spotřebitelským úvěrem, splátkovým prodejem apod. Spotřeba lidí pohání ekonomiku dané země. A to i ta spotřeba, která je zajištěna díky úvěrům (Janda, 2013, s. 137).

Globální finanční a hospodářská krize způsobila zpomalení růstu zadluženosti, ale také zvýšení podílu nesplácených úvěrů. V souladu s tím rostl i počet zadlužených domácností, jejichž výskyt se přesunul i do středně příjmových skupin. Rostl i počet domácností, které v důsledku své zadluženosti nebyly schopny udržet si svůj minimální životní standard, jelikož příjem domácnosti nepokryl současně splátky i nutné výdaje, nebo dokonce ani nutné výdaje samotné (Zamrazilová, 2011). V důsledku celosvětové finanční krize se potýká miliony domácností s dluhy, které nejsou schopny splácet. Podle studie Eliny Turunen a Heikki Hiilamo může zadluženost narušit duševní pohodu osoby či domácnosti do budoucna. Výsledky této studie upozorňují na závažné zdravotní účinky zadluženosti. Jedinci s nezaplacenými splátkami měli sebevražedné myšlenky a trpěli depresemi častěji než jedinci bez těchto finančních problémů. Nezaplacené finanční závazky souvisely s horším zdravím daného jedince a zhoršovaly také jedincovo chování. Bylo by potřeba, aby fungovalo více dluhových poradenství a programy na zmírnění stresu, který souvisí se zadlužením, aby tak došlo ke zmírnění nepříznivých dopadů zadlužení na zdraví (Turunen, Hiilamo, 2014).

České domácnosti vydají na spotřebu většinu svých příjmů a příliš nespoří, neboť všechny domácnosti dávají na spotřebu přibližně 70 – 90 % svých příjmů. Výjimkou jsou rodiny s dětmi a s minimálními příjmy, které na spotřebu vydají více, než jsou jejich

příjmy, a tím se zadlužují. Avšak zadlužování není doménou pouze rodin s malými dětmi a minimálními příjmy, ale jedná se o současný trend, který se vyskytuje ve všech sociálních skupinách. Zvýšení spotřeby způsobuje vedle zadluženosti i pokles míry úspor. Zatímco v devadesátých letech patřila Česká republika mezi nejspornivější národy (se 14 % hrubé míry úspor domácností), od této doby ochota českých domácností spořit neustále klesá a díky tomuto jevu roste jejich zadluženost (Kušková, 2009, s. 17).

Typy lidí z hlediska financí

Lidé se dají z hlediska financí rozdělit do tří základních typů. Prvním typem člověka z hlediska financí je **dlužník**. Je to osoba, která vydělává určitý obnos a ještě větší částku peněz za daný měsíc utratí. Na svoje výdaje si musí peníze půjčovat, čímž se postupně zadlužuje, a dlužná částka se postupně zvyšuje. Druhým typem je **spotřebitel**, což je osoba, která každý měsíc vydělá nějaké peníze a na konci měsíce je opět na nule a čeká na další výplatu, tzn., že celý měsíční příjem utratí a nevznikají jí žádné úspory. Tato metoda hospodaření je u lidí velmi častá a bezproblémová pouze do té chvíle, kdy nastanou nečekané výdaje, které není z čeho zaplatit. Posledním typem je **investor**. Investor je osoba, která ze svého pravidelného příjmu odkládá určitou částku a spoří. Takové osoby kumulují svůj kapitál, který jim pomáhá překonávat nepříznivé situace (Králová, 2009, s. 9).

Nejlepším typem lidí z hlediska financí je samozřejmě typ investor, neboť dokáže uspořit peníze, které mu pomohou zvládnout nepříznivé situace či nečekané výdaje v budoucnosti. V současné době je bohužel nejvíce rozšířená skupina druhého typu, tj. typu spotřebitel, kdy lidé žijí „od výplaty k výplatě“. Těmto lidem nevznikají žádné úspory a nečekané výdaje je mohou negativně překvapit. Nejhorším typem je typ dlužník, který nedokáže shromáždit žádné úspory, ba naopak jeho výdaje převyšují příjmy. Takový člověk se potom dostává do dluhové pasti, ze které není snadné se dostat zpět.

Rozdělení domácností podle čistého finančního majetku

Na finančním trhu se domácnosti člení podle čistého finančního majetku, tzn., podle rozdílu mezi finančními aktivy a finančními závazky. Prvním typem domácností je **chudá domácnost**, jejíž čistý finanční majetek je záporný. Patří sem zadlužené domácnosti, které se zadlužily například kvůli hypotečním úvěrům. Druhým typem je

domácnost střední vrstvy. Tato domácnost má čistý finanční majetek od nuly do cca dvaceti miliónů českých korun. Řadí se sem i domácnosti, které mají jisté zaměstnání s dobrým platem a umožňující vysokoškolské vzdělání alespoň pro jedno dítě, dobré bydlení, přístup k lékařské péči a důstojnou starobní penzi. Posledním typem jsou **domácnosti bohaté.** Čistý finanční majetek těchto domácností převyšuje dvacet miliónů korun. Tyto domácnosti tvoří pevný blok a ekonomicky velice stabilní vrstvu společnosti (Jílek, 2013, s. 295).

3. 4. 1. Zadluženost českých domácností

V posledních letech se celkové zadlužení domácností neustále zvyšuje. Narůstá jejich snaha o vlastní bydlení a zvyšování životní úrovně. Po vzoru západních ekonomik se dluh stává běžnou součástí života domácností a do povědomí současné společnosti se dostává názor, že dluh není nic špatného, tudíž může být součástí života každé domácnosti (Ondřej, 2013, s. 239). V dnešní době již neplatí přesvědčení, že žít na dluh je něco, za co by se měl člověk stydět. Myšlení lidí se v tomto ohledu radikálně změnilo. Dnes jsou dluhy považovány za naprosto běžnou záležitost, pro spoustu rodin jsou považovány dokonce za nutnost. Zároveň se zvýšila dostupnost úvěrů, což vede ke snadnému získání peněz a zvyšujícím se zadlužování domácností (Santlerová, 2011, s. 122).

Oficiální statistické údaje zahrnují do celkové zadluženosti domácností pouze úvěry od bankovních a nebankovních finančních institucí. Ve skutečnosti je proto zadluženost domácností podstatně vyšší, neboť lidé si půjčují peníze i od rodiny, přátel, kolegů apod. Dále si lidé půjčují peníze i od subjektů bez oprávnění či registrace, které působí v rámci černé ekonomiky. Výše těchto půjček není zahrnuta v žádné oficiální statistice, proto odhad skutečného zadlužení domácností je velmi obtížný (Ondřej, 2013, s. 241).

Zpráva o finanční stabilitě 2011/12, kterou vydala Česká národní banka, uvádí, že zadluženost českých domácností roste, i když jen mírně. Podíl domácností s úvěrem v roce 2011 dosáhl 38 %, přičemž tento růst způsobují hlavně úvěry na bydlení, které v roce 2011 čerpalo až 21 % domácností. Zadluženost domácností vzrostla v roce 2012 oproti roku 2005 o 138 %, tj. z hodnoty 522,85 miliard korun na 1241,35 miliard korun (Ondřej, 2013, s. 240). Dále podle údajů České národní banky dosáhl aktuální dluh tuzemských domácností v roce 2013 výše 1281,4 miliard korun, což je průměrně

110 866 korun na každého obyvatele země. Největší část dluhů českých domácností představují hypotéky, které lze považovat za rozumné zadlužování a investice do budoucnosti. Oproti roku 2012 vzrostlo zadlužení domácností v roce 2013 o 40,1 miliardy korun, což představuje zvýšení o 3,23 % (Lazarevič, 2013).

3. 4. 2. Hlavní důvody zadlužení domácností

Důvody pro zadlužení domácností lze rozdělit do dvou hlavních skupin. První skupinou je **účelové zadlužení**. V tomto případě jde o pořízení vlastního bydlení, půjčky na rozjezd podnikání, na nákup osobního automobilu apod. Druhou skupinou jsou **rozmařilí dlužníci**. Ti se zadlužují kvůli spotřební elektronice, luxusnímu vybavení domácnosti, dovolené, vánočním dárkům apod. Někteří dlužníci jsou schopni si půjčit peníze i na uhrazení nájmu či pořízení jídla (Janda, 2013, s. 137). První skupinu důvodů pro zadlužení lze považovat za rozumnou a akceptovatelnou, neboť se jedná o investice do budoucnosti. Druhá skupina důvodů pro zadlužení se považuje za nerozumnou a rozmařilou, neboť do budoucnosti nepřináší žádnou přidanou hodnotu a jedná se pouze o chvilkové uspokojení aktuálních potřeb.

Nejčastějším důvodem zadlužování lidí je také jejich **finanční negramotnost**. Tito lidé si nedokážou spočítat úrok, splátku ani dobu splácení. Nebezpečí tkví v neporozumění fungování úvěrů a jejich následná aplikace do života (Janda, 2013, s. 126). Finanční gramotnost, tj. soubor základních ekonomických, finančních a právních znalostí, je pro život spotřebitele v dnešní společnosti velice důležitá. Výchova k zodpovědnému chování na finančním trhu by měla začít již na začátku vzdělávacího procesu, nikoliv pouze prostým zavedením předmětu finanční gramotnosti na školách, ale zabudováním praktických dovedností do výuky ve všech předmětech. Finanční vzdělávání již dospělých lidí je velice složitým procesem, a proto je nutné mu věnovat velkou publicitu a pozornost (Zamrazilová, 2011).

3. 4. 3. Možnosti zadlužení domácností

Jakmile domácnost podepíše smlouvu na nějaký úvěrový produkt, stává se z ní dlužník. Rozdíly je možné vidět v tom, zda svůj dluh splácí či nesplácí, kolik úvěrových produktů ve skutečnosti má podepsaných apod. Poskytování úvěrů je běžnou součástí

moderní doby. Avšak orientace a právní povědomí spotřebitelů jsou mnohdy velmi slabé (Dupal a kol., 2005, s. 31).

Úvěrové produkty dávají lidem možnost financovat jejich záměry z cizích zdrojů. Na finančním trhu lze nalézt úzce specializované či univerzální úvěrové produkty. Mezi specializované produkty lze zařadit hypoteční úvěry a úvěry ze stavebního spoření, mezi univerzální produkty lze zařadit ty, které nemají předem daný způsob využití (např. spotřebitelské úvěry, leasing apod.).

Hypoteční úvěr je úvěr, který je poskytnut na investice do nemovitosti na území České republiky nebo na její výstavbu či pořízení. Nevýhodou tohoto typu úvěru je zadlužení na velmi dlouhou dobu, po dobu splácení nejsou fixní podmínky, tzn., že může dojít ke zvýšení úrokové sazby nebo splátek. Výhodou je možnost získání velkého objemu cizích zdrojů za výhodných podmínek a nízké úrokové sazby v porovnání s jinými druhy úvěrů (Syrový, Novotný, 2003, s. 72). Hypoteční úvěr je účelovým úvěrem, který banka poskytuje na základě zástavy nemovitosti. Zástavou se v tomto případě rozumí zástavní právo banky na dlužníkovu nemovitost pro případ, že by dlužník nesplácel svůj dluh. Z důvodu zástavy klesá riziko, neboť banka má větší jistotu návratnosti prostředků, což je důvodem toho, že úroková sazba u hypotečních úvěrů je nízká v porovnání s jinými úvěry (Kociánová, 2012, s. 80).

Úvěry ze stavebního spoření jsou určeny na financování bytových potřeb. Bytovou potřebou se rozumí získání, změna, modernizace či údržba bytu, získání stavebního pozemku za účelem výstavby, výstavba či koupě stavby nebo úprava nebytového prostoru na byt (Syrový, Novotný, 2003, s. 79). Výhodou tohoto úvěru je fakt, že úvěr může být splacen kdykoliv před jeho splatností, aniž by dlužník musel zaplatit sankční poplatek za předčasné splacení. Další výhodou spočívá v tom, že u tohoto typu úvěru není nutné zajištění zástavním právem na nemovitost ve prospěch stavební spořitelny. Nevýhodou jsou náročné vstupní podmínky pro získání tohoto typu úvěru. Je nutné spořit alespoň dva roky a více před tím, než si osoba o tento úvěr zažádá, případně je podmínkou mít naspořené určité procento cílové částky (Janda, 2013, s. 102).

Spotřebitelské úvěry jsou určeny na nákup spotřebního zboží, zaplacení služeb a nákladů osobní spotřeby. Lze jimi financovat i závazky vůči jiným osobám. Jejich výhodou je rychlé získání finančních prostředků a možný různý účel použití. Nevýhodou spotřebitelských úvěrů jsou vyšší úrokové sazby (Syrový, Novotný, 2003, s. 85).

Spotřebitelské úvěry se dělí do dvou hlavních skupin, tj. na neúčelové a účelové. V případě neúčelového spotřebitelského úvěru jsou peníze zaslány na účet žadatele, u účelového úvěru jsou peníze zaslány přímo prodávajícímu dané věci. Hlavní rozdíl mezi nimi je v úrokové sazbě, která je nižší u účelového úvěru (Kociánová, 2012, s. 72). Při žádosti o poskytnutí spotřebitelského úvěru vyžaduje banka po klientovi doklad o trvalém příjmu, doklad ověřující místo trvalého bydliště, dokumenty vztahující se k zajištění úvěru (pokud ho konkrétní banka vyžaduje) a v individuálních případech může banka vyžadovat i životní či jiné pojištění (Kalabis, 2005, s. 81).

Leasing lze charakterizovat jako pronájem předmětu na určitou dobu. Po jejím uplynutí je na základě kupní smlouvy majetek převeden na nájemce leasingového předmětu. Výhodou leasingu je snadné vyřízení, kdy leasingovou smlouvu lze uzavřít po předložení všech potřebných dokladů během několika minut, bez zajištění a přímo u prodejce předmětu. Nevýhodou tohoto typu úvěrového produktu je fakt, že leasingová společnost je majitelem věci až do skončení leasingové smlouvy nebo do doby převodu věci na nájemce. Vážné problémy mohou nastat v případě, kdy předmět leasingové smlouvy je zničen či odcizen (Srový, Novotný, 2003, s. 87). Leasing je forma podnikání provozovaná bankami nebo specializovanými firmami se silným finančním zázemím. Rozlišují se dva základní typy leasingu, a to finanční a operativní. Finanční leasing umožňuje nájemci předmětu leasingové smlouvy po jejím ukončení předmět odkoupit od banky nebo leasingové společnosti. U operativního leasingu je tomu naopak, tzn., že po ukončení nájmu předmětu leasingové smlouvy dochází k navrácení předmětu zpět k pronajímateli. Někteří ekonomové tvrdí, že leasing rozhybal českou ekonomiku. Téměř padesát procent leasingových obchodů tvoří osobní automobily a třicet procent obchodů tvoří nákladní automobily (Martínková, 2003, s. 18).

Další možností zadlužení domácností jsou nebankovní produkty, což jsou půjčky od nebankovních společností, jako jsou např. Cetelem, Home Credit, Provident apod. Také sem lze zařadit společnosti, které půjčují peníze na hranici lichvy. Lichváři půjčují peníze za lichvářský úrok, který je vyšší, než dovoluje zákon. Většina nebankovních institucí se sice pohybuje na jeho hranici, ale i tak se považuje tento úrok za velice nepříznivý. Domácnosti by si měly půjčovat peníze od těchto společností pouze uváženě a v krajní situaci, kdy není jiné východisko (Kociánová, 2012, s. 100).

3. 4. 4. Registr dlužníků

Úvěrový registr neboli registr dlužníků je databáze všech klientů, kterým byl poskytnut úvěr. Jejich účelem je poskytovat bankám i nebankovním společnostem informace o klientech, které potřebují pro poskytování úvěrů. Jejich cílem je zamezení poskytování úvěrů nebonitním klientům (viz další kapitola). Nejběžnějším členěním úvěrových registrů je na negativní a pozitivní úvěrové registry. Negativní úvěrové registry obsahují pouze takové klienty, kteří mají špatnou platební morálku z hlediska splácení poskytovaného úvěru. Pozitivní registry obsahují pozitivní i negativní informace o platební morálce všech klientů, kterým byl poskytnut úvěr. Úvěrové registry zpravidla obsahují identifikační údaje klienta, údaje o jeho bonitě a úvěrové historii, tj. informace o tom, jaké úvěry a ve které bance klient čerpá nebo čerpal, jak je splácel nebo splácí apod. Pokud má žadatel o úvěr pozitivní úvěrovou historii, je zvýhodněn při posuzování žádosti o úvěr. Díky využívání úvěrových registrů se také urychluje proces posuzování žádostí o úvěry a může dojít i ke snižování úrokových sazeb z poskytnutých úvěrů (Kalabis, 2005, s. 84).

V okamžiku, kdy domácnost či osoba podepíše žádost o jakýkoliv úvěr, zařadí se do registru dlužníků. Také stačí, aby zmeškala splatnost např. nájmu, služby mobilního operátora atd. Pakliže bude domácnost žádat o další úvěr, pracovník bankovní či nebankovní společnosti poskytující úvěry vždy nahlédne do tohoto registru, a v jednom okamžiku má přehled o tom, jaké závazky a prohřešky má klient z minulosti (Kociánová, 2012, s. 103). Proto pokud má domácnost v registru dlužníků více závazků a z registru je zřejmé, že má problémy se splácením svých závazků, může to být důvod pro zamítnutí žádosti o poskytnutí nového úvěrového produktu ze strany bankovní či nebankovní společnosti poskytující úvěrové produkty.

Bonita dlužníka

Bonita dlužníka neboli kvalita klienta žádajícího o úvěr je ukazatel, kterým se řídí banka při rozhodování o poskytnutí úvěru. Banka si musí být jistá, že žadatel bude schopen svůj závazek splatit. Žadatel o úvěr musí prokázat dostatečnou výši svých příjmů vzhledem ke svým výdajům. Výše čistých příjmů žadatele musí být taková, aby stačila na splácení úvěru, a přitom mu zbyl dostatek peněz na obživu a navíc ještě rezerva, která je zpravidla stanovena bankou jako určité procento z měsíční splátky nebo životního minima (Srový, Novotný, 2003, s. 72).

3. 4. 5. Dluhy a jejich vymáhání

Pokud se zadlužená osoba dostane do situace, kdy není schopná svůj závazek splácet, začne věřitel dluh vymáhat. Dostat se do problémů se splácením nemusí jen notorický neplatič, který již při sjednání úvěru či půjčky věděl, že svůj závazek nesplatí. Nejčastější příčiny neschopnosti splácení závazků jsou dlouhodobá pracovní neschopnost, vážná situace v rodině s finančními důsledky, snížení mzdy nebo výpověď v zaměstnání. Tyto příčiny způsobí velké snížení měsíčního příjmu, a pokud nelze snížit výdaje domácnosti, přestane se úvěr splácet. Někteří dlužníci se snaží zachránit svojí nepříznivou finanční situaci jiným úvěrem, kterým refinancují jiné nesplacené závazky. Následně zjistí, že nemají ani na splácení nového, většího dluhu (Králová, 2009, s. 97). Možností řešení tohoto problému je sloučení úvěrů do jednoho, neboli konsolidace úvěru. Pro konsolidaci úvěru musí dlužník splnit určité podmínky, tzn., že dlužník nesmí být v exekučním řízení. Někdy může nastat problém i u sjednocování úvěrů, které pocházejí od nebankovních společností (Janda, 2011, s. 130).

Věřitelé při vymáhání pohledávek postupují odlišně. Obecně nejlepší vztah ke klientovi mají banky a velké známé úvěrové společnosti. Pro co největší kvalitu vztahu je důležité, aby dlužník včas informoval věřitele o problému a spolupracoval s ním při hledání řešení, než se dlužník dostane do kolotoče upomínek a sankcí. V roce 2009 všechny banky, záložny i úvěrové společnosti zpřísnily vymáhací procesy, takže jen za odeslání první upomínky si inkasovaly až pět set korun. Zvýšily se ceny upomínek, sankčních úroků i ceny za spuštění vymáhacího procesu. Zhruba po třech měsících marného upomínání se dlužník vystavuje riziku, že bude věřitel dluh vymáhat soudně (Králová, 2009, s. 99). Pokud se dlužník zadluží u banky a nesplácí úvěr, pracovníci banky s ním jednájí s určitým stupněm asertivity a v rámci dobrých mravů. Jakmile se osoba zadluží u nebankovní společnosti, je to problém, neboť takovou společnost více zajímá nemovitost dlužníka než dobré vztahy s klientem (Janda, 2011, s. 131).

Předmětem činnosti bank a úvěrových společností není vymáhání dluhů. Takže pokud se jim vymáhání dluhu zdá marné či nákladné, prodají pohledávku jiné společnosti, což je nejčastější, ale i nejhorší postup. Tento postup je označován jako postoupení pohledávky, a podle občanského zákoníku je jeho výkon možný bez souhlasu dlužníka, přičemž dlužník musí být o změně věřitele informován, jak stanovuje zákon (Jílek, 2013, s. 135). Nová společnost vynaloží větší úsilí na to, aby z dlužníka zákonnými prostředky

peníze dostala, přičemž pro ni není podstatné, o kolik se částka navýší. Do výsledné částky zahrne všechny náklady, jako jsou např. sankční úroky, pokuty z prodlení, náklady na soud, náklady na právní zastoupení, na korespondenci, hovorné, cestovné apod. Dále si zjistí majetkové poměry dlužníka, čísla účtu v bankách a také bude spolupracovat se soukromými exekutory. Dlužníkovi nezbude nic jiného, než celou částku zaplatit, i kdyby ji měl platit až do konce svého života. Zde není cesty zpět, ledaže by věřitel označil pohledávku jako nedobytnou a ustoupil z jejího vymáhání (Králová, 2009, s. 99).

V některých případech se snaží věřitelé urychlit vymáhání dluhů rozhodčí doložkou, která je zakomponována ve smlouvě. Pokud klient podepíše smlouvu s rozhodčí doložkou, nemůže se v případě sporu obrátit na soud, dokonce může rovnou nastat exekuce. Důvodem používání rozhodčích doložek je rychlost, s jakou se řeší situace, kdy klient není schopen řádně splácet své závazky (Jílek, 2013, s. 135).

Exekuce

S dluhy často souvisí exekuce v případě, kdy dlužník nesplácí své závazky i přes veškeré výzvy věřitele. Exekuce se v posledních letech stala běžnou součástí života dlužníků. Mnoho dlužníků si stěžuje na to, že jejich byt navštívil exekutor a přitom o svých dluzích nic nevědí. Ve většině případů se jedná o lži dlužníků, neboť než se k dlužníkovi dostaví exekutor s policejním doprovodem, předchází tomu nejméně jeden pokus o kontakt a vyzvání k úhradě dluhu (Janda, 2011, s. 130).

Exekuce může dlužníka postihnout mnoha způsoby. Nejčastěji a nejrychleji dochází k zabavení části mzdy, kdy dlužník dostává zákonem stanovené minimum do splacení dluhu (Králová, 2009, s. 99). Dále lze exekuci uvalit na bankovní účet, nemovitost, movitý majetek a na důchod i sociální dávky. V případě důchodu a sociálních dávek musí penzistovi z důchodu zůstat zákonné minimum. Ze sociálních dávek nesmí být odebrány příspěvky na bydlení, dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky na porodné, pohřebné a příspěvek na péči (Janda, 2013, 147). Exekucí nelze zabavit běžné oděvy a vybavení domácnosti, snubní prsten a předměty podobné povahy, zdravotnické potřeby a peníze v hotovosti do výše 1000 Kč (Králová, 2009, s. 99).

Exekuci může provádět soud, soudní exekutor, obecní a krajský úřad a finanční úřad. Ještě před tím, než dlužníka navštíví exekutor, proběhnou dvě soudní řízení. V prvním řízení soud zkoumá, zda je dluh skutečný a poté stanoví dlužníkovi dobu na jeho

uhrazení. Ve druhém řízení soud reaguje na věřitele, který se na soud obrátí v okamžiku, kdy dlužník nesplácí dluh. Závisí pouze na věřiteli, zda požádá soud o výkon exekuce vůči dlužníkovi. Exekutor nejedná nikdy na základě vlastního rozhodnutí. Aby se exekutor vydal k dlužníkovi, musí ho k tomu vyzvat věřitel. Zároveň musí exekutor vlastnit exekuční titul, bez něhož není možné exekuci vykonat (Janda, 2013, s. 144).

Z vývoje zadluženosti českých domácností, jejichž dluh u bank a finančních institucí vzrostl v roce 2013 o 40,1 miliard oproti roku 2012, by se dalo předpokládat, že roste i počet exekucí. Ve skutečnosti je tomu jinak, počet exekucí postupně klesá. Exekutorská komora České republiky uvádí, že v roce 2011 bylo soudy nařízeno 936 219 exekucí, v roce 2012 to bylo 820 420 exekucí a v roce 2013 bylo nařízeno 714 000 exekucí. Počty exekucí však nekorespondují s počty dlužníků, neboť jeden dlužník může mít více exekucí. Za klesajícím počtem exekucí je především možnost exekuce spojovat. Skutečný počet dlužníků čelících exekuci může naopak vzhledem k vývoji zadluženosti českých domácností růst. Současný trend poklesu exekucí nevyjadřuje faktický stav vývoje zadluženosti českých domácností. Pokud dlužníci nebudou využívat institutu oddlužení, neboli osobního bankrotu (viz další odstavce), může se dluh stále zvyšovat. Zabránit tomu mohou legislativní změny, které by zpřístupnily osobní bankrot dalším dlužníkům (Oddlužtemě.cz, 2014). Podle Exekutorské komory České republiky je příčinou poklesu počtu exekucí osvěta mezi lidmi. Exekutorská komora ČR organizuje řadu přednášek a školení, provozuje bezplatné právní poradny, vydává vzdělávací materiály, snaží se vzdělávat veřejnost prostřednictvím médií, a tím klade důraz na prevenci. Další příčinou poklesu exekucí je podle Exekutorské komory ČR novela exekučního řádu a občanského soudního řádu, která mimo jiné umožňuje spojování exekucí, jak bylo uvedeno výše (Báčová, 2013).

Osobní bankrot

Insolvenčnímu řízení s povolením oddlužení se lidově říká osobní bankrot. Povolení na oddlužení uděluje insolvenční soud, kterým je Krajský soud (Janda, 2013, s. 151). Dlužník se může dostat z dluhů pomocí insolvenčního řízení s povolením oddlužení, které je určeno pouze pro fyzické osoby, nikoliv pro právnické osoby. Pro povolení oddlužení je nutné, aby dluhy nepocházely z podnikatelské činnosti, dále aby byly třicet dnů po splatnosti, dlužník musí mít trvalý prokazatelný zdroj příjmů a během

následujících let může věřitelům splatit minimálně třicet procent z celkových pohledávek. Nejčastějším důvodem zamítnutí povolení na oddlužení jsou nízké příjmy dlužníka a nejasná výše a původ dluhů (Králová, 2009, s. 100). Soud musí posoudit, zda je dlužník schopen uhradit třetinu (tj. již zmíněných třicet procent) svých závazků. Poté nastane dlužníkovi pětileté období, ve kterém kromě životního minima a sociálních dávek musí veškeré peníze vydávat na uhrazování dluhů. Toto se týká i jeho majetku, který je rozprodán, a výtěžek z jeho prodeje je použit na umoření dluhu. Výhodou osobního bankrotu je fakt, že se pozastaví veškeré úroky, sankce a penále. Jeho nevýhodou je, že s osobním bankrotem dlužníka musí souhlasit věřitel a navíc o něm rozhoduje soud (Janda, 2011, s. 130).

V roce 2013 dosáhl počet vyhlášených osobních bankrotů rekordu. Bylo vyhlášeno celkem 19 165 osobních bankrotů, což je o 13 % více než v roce 2012. I přesto se dynamika růstu osobních bankrotů výrazně snížila. Z celkového počtu návrhů bylo ze strany soudů v roce 2013 zamítnuto jen 27 % osobních bankrotů, většinou z důvodů formálních nedostatků. Počet zamítnutých osobních bankrotů se snižuje, což vypovídá o tom, že se lidé postupně učí využívat institut osobního bankrotu pro řešení obtížné finanční situace. Nejvíce osobních bankrotů bylo v roce 2013 vyhlášeno ve Středočeském kraji, kde jich bylo celkem 2425, a na druhém místě byl Ústecký kraj, kde osobních bankrotů bylo 2396 (Lazarevič, 2014).

Institut osobního bankrotu může ochránit dlužníka před exekucí. Tento institut ovlivňuje počet exekucí, neboť rozhodnutím soudu o zapsání dlužníka do insolvenčního rejstříku končí možnost věřitelů podávat na něj další exekuční řízení. Jak již bylo řečeno, naproti exekucím, které mají klesající trend, mají osobní bankroty trend rostoucí (Oddlužtemě.cz, 2014).

3. 5. Instituce zabývající se danou problematikou

Problematikou spotřeby a zadluženosti domácností v České republice se zabývá několik institucí, které vedou databáze statistik daných ukazatelů a vydávají různé články a publikace, týkající se daného tématu. Mezi významné instituce se řadí Česká národní banka, Český statistický úřad, Exekutorská komora České republiky, Česká tisková kancelář a Společnost CRIF – Czech Credit Bureau.

Česká národní banka je ústřední bankou České republiky, která vykonává dohled nad finančním trhem země, pečuje o cenovou stabilitu, podporuje vyvážený rozvoj finančního systému a zajišťuje plynulý oběh peněz a platební styk (Česká národní banka, 2014). Česká národní banka vede také systém časových řad, zvaný ARAD. V systému ARAD lze najít měnové a finanční statistiky, vládní finanční statistiky, všeobecné ekonomické statistiky a statistiky platební bilance, finančních trhů a finančních účtů. Pro účely této diplomové práce bylo využito měnové a finanční statistiky, ve které lze najít data, týkající se zadluženosti domácností v České republice. A to data týkající se jak celkové zadluženosti domácností, tak i zadluženosti domácností u bankovních či nebankovních společností.

Český statistický úřad je hlavní orgán státní statistické služby, který zabezpečuje sběr a zpracování údajů pro statistické účely, poskytuje statistické informace státním orgánům, orgánům územní samosprávy, veřejnosti a do zahraničí, a zajišťuje vzájemnou srovnatelnost statistických informací ve vnitrostátním i mezinárodním měřítku (Český statistický úřad, 2012). Český statistický úřad na svých webových stránkách volně poskytuje všem lidem nejrozsáhlejší publikace, statistiky, časové řady, analýzy, ročenky apod. Pro účely této diplomové práce bylo využito statistických ročenek České republiky, ve kterých lze najít data z nejrozsáhlejších oblastí, v tomto případě data týkající se spotřeby a spotřebních výdajů domácností v ČR.

Exekutorská komora České republiky je organizací profesní samosprávy, která sdružuje soudní exekutory, a všichni exekutoři mají povinnost ze zákona být jejím členem (Exekutorská komora České republiky, 2014). Exekutorská komora ČR vydává odborné články, zabývající se problematikou exekutorské činnosti, a také poskytuje statistiky nařízených a ukončených exekucí, jež byly využity pro účely této diplomové práce.

Česká tisková kancelář je národní tisková a informační agentura, jejímž posláním je poskytovat objektivní a všestranné informace. ČTK není financována ze státních

prostředků, ani nečerpá finance z žádných veřejných zdrojů (Česká tisková kancelář, 2011). Pro účely této diplomové práce byla poskytnuta možnost nahlédnutí do infobanky ČTK od paní Andrei Valentové, zaměstnankyně obchodního úseku ČTK, a s jejím svolením byly z infobanky vyňaty některé zajímavé informace, vhodné pro zpracování této diplomové práce. Infobanka ČTK obsahuje veškeré zpravodajství ČTK v českém i anglickém jazyce, dále obsahuje rozsáhlé dokumentační databáze, elektronický archiv všech tištěných deníků a mnoho dalších periodik vycházejících v České republice.

Společnost CRIF - Czech Credit Bureau je zakladatelem bankovního a nebankovního úvěrového registru v České republice. V současné době je považována za jednoho z největších provozovatelů úvěrových registrů a systémů pro podporu úvěrového rozhodování na světě (CRIF – Czech Credit Bureau, 2014). Pro účely této diplomové práce bylo využito statistik, které se týkají osobních bankrotů. Tato data zveřejňuje společnost CRIF ve svých odborných článcích na internetu.

4. Metodika

Literární rešerše diplomové práce byla zaměřena na studium dostupných publikací a internetových odborných zdrojů, které vedlo k objasnění základních pojmů dané problematiky. Vlastní zpracování práce bylo zaměřeno na sběr podkladových dat jednotlivých ukazatelů zkoumané problematiky, tj. ukazatelů spotřeby a zadluženosti domácností v České republice, a následně na jejich analýzu a hodnocení. Analýza získaných statistických dat byla provedena pomocí statistických metod z oblasti časových řad ve statistickém softwaru STATISTICA 12, základní statistické charakteristiky časových řad a grafy vývoje ukazatelů byly získány na základě vlastního zpracování v programu Excel. Statistická data byla získána od několika významných institucí, které jsou uvedeny v poslední kapitole literární rešerše.

Analýza časových řad

Důležitým úkolem statistických analýz ekonomických jevů je zkoumání jejich dynamiky, tj. jejich vývoje v čase. Empirická pozorování ekonomických jevů jsou shromažďována a následně uspořádána do časových řad.

Definice a klasifikace časových řad

Časová řada je řada hodnot jistého, věcně a prostorově vymezeného ukazatele, která je chronologicky upořádána v čase, tj. ve směru od minulosti do přítomnosti. Analýzou časových řad se rozumí soubor statistických metod, sloužící k popisu těchto řad a případně i k předvídání jejich budoucího chování.

Časové řady se ve statistice dělí podle několika základních hledisek. Podle typu ukazatele, který je sledován, se časové řady dělí na intervalové a okamžikové. Intervalové časové řady jsou řady ukazatelů, jejichž hodnoty jsou závislé na délce časového intervalu sledování. Intervalové ukazatele se musí vztahovat ke stejně dlouhým intervalům, protože v opačném případě by mohlo dojít ke zkreslení výsledků z důvodu nesrovnatelnosti údajů. Okamžikové časové řady jsou řady ukazatelů, jejichž hodnoty se vztahují k určitému okamžiku. Jedná se o stavy určitých ukazatelů, v tomto případě o stavy spotřeby a zadluženosti domácností k určitému datu, tj. ke konci příslušného roku.

Podle délky intervalu sledování hodnot se časové řady rozlišují na dlouhodobé a krátkodobé. Dlouhodobé časové řady obsahují hodnoty sledované v ročních či delších časových úsecích. Hodnoty krátkodobých časových řad jsou sledovány v úsecích kratších než jeden rok.

Další klasifikace časových řad je podle druhu sledovaných ukazatelů, tj. na primární a sekundární časové řady. Primární časové řady obsahují prvotní nasbíraná data, sekundární časové řady obsahují odvozená data, vzniklá např. výpočtem z primárních dat.

Podle způsobu vyjádření údajů se časové řady dále dělí na řady naturálních ukazatelů (hodnoty jsou vyjádřeny v naturálních jednotkách) a peněžních ukazatelů (hodnoty jsou vyjádřeny v peněžní formě) (Arlt, 2007, s. 14; Hindls, 2007, s. 246).

Problémy s délkou časových řad

Délkou časové řady se rozumí počet měření, která danou řadu vytvářejí. Naproti tomu délkou časové řady není myšleno časové rozpětí mezi prvním a posledním měřením v řadě. S rostoucí délkou časové řady se zvětšuje množství informací pro její analýzu. Avšak neplatí, že např. zdvojnásobením počtu měření v řadě, se musí nutně dosáhnout zdvojnásobení množství informací. Délka časové řady tedy není jednoznačnou mírou informace obsažené v řadě, neboť je nutné také uvažovat o vnitřní struktuře řady. U velmi dlouhých řad je riziko, že se s průběhem času podstatně mění charakteristiky modelu, který tuto řadu generuje, což znamená, že vybudování modelu se stává s rostoucí délkou časové řady stále obtížnější (Cipra, 1986, s. 13).

Srovnatelnost údajů v časové řadě

Ještě před tím, než dojde k analýze či prognóze údajů v časové řadě pomocí statistických metod, je nutné, aby byly údaje věcně, časově a prostorově srovnatelné. Věcná srovnatelnost vyžaduje stejné obsahové vymezení ukazatele. Mění-li se během času obsahové vymezení ukazatele, jsou údaje časové řady nesrovnatelné a pro další analýzy prakticky bezcenné. Časovou srovnatelností se rozumí to, že údaje v jedné časové řadě by měly být sledovány za stejné časové období. Prostorová srovnatelnost vyžaduje údaje v časových řadách, které se vztahují ke stejnému geografickému území (Hindls, 2007, s. 251).

Elementární charakteristiky časových řad

Prvním úkolem při analýze časové řady je získání představy o charakteru procesu, který daná řada reprezentuje. Mezi základní metody patří vizuální analýza chování ukazatele, která se provádí pomocí grafů a elementárních statistických charakteristik. Pomocí rozboru grafu průběhu časové řady lze rozpoznat dlouhodobou tendenci v průběhu řady, či některé periodicky opakující se změny. Pouhý rozbor grafu však k analýze časové řady nestačí, neboť je nedostačující k poznání hlubších souvislostí. K tomuto účelu jsou určeny právě elementární charakteristiky časových řad. Mezi ně se řadí diference různého řádu, koeficient růstu, tempo růstu, tempo přírůstku, bazický index apod. (Hindls, 2007, s. 252).

První absolutní diference je definována jako rozdíl dvou po sobě následujících hodnot časové řady. Tato diference představuje přírůstek či úbytek hodnoty ukazatele v daném časovém okamžiku proti okamžiku bezprostředně předcházejícímu. Vzorec první absolutní diference má následující tvar:

$$dy_t = y_t - y_{t-1} \quad (4.1)$$

kde: y_t je hodnota ukazatele v daném období,
 y_{t-1} je hodnota ukazatele v období bezprostředně předcházejícím.

Druhá absolutní diference je definována jako rozdíl dvou za sebou jdoucích prvních absolutních diferencí. Tato diference představuje absolutní zrychlení, respektive zpomalení vývoje v analyzované časové řadě. Udává, o kolik byl následující přírůstek větší či menší, než předcházející. Vzorec druhé absolutní diference je následující:

$$d^{(2)}y_t = dy_t - dy_{t-1} \quad (4.2)$$

kde: dy_t je hodnota první diference daného období,
 dy_{t-1} je hodnota první diference v období bezprostředně předcházejícím.

Koeficient růstu je podíl hodnoty časové řady v daném okamžiku a hodnoty v okamžiku bezprostředně předcházejícím. Vyjadřuje relativní porovnání hodnoty sledované veličiny v čase t oproti hodnotě v čase $(t-1)$. Vzorec koeficientu růstu je následující:

$$k_t = y_t / y_{t-1} \quad (4.3)$$

kde: y_t je hodnota ukazatele v daném období,

y_{t-1} je hodnota ukazatele v období bezprostředně předcházejícím.

Tempo růstu je koeficient růstu vyjádřený v procentech. Vyjadřuje, o kolik procent vzrostla či poklesla hodnota sledované veličiny v čase t oproti hodnotě v čase $(t-1)$. Vzorec tempa růstu má následující tvar:

$$r_t = y_t / y_{t-1} * 100 (\%) \quad (4.4)$$

kde: y_t je hodnota ukazatele v daném období,

y_{t-1} je hodnota ukazatele v období bezprostředně předcházejícím.

Jestliže se od tempa růstu odečte hodnota rovna stu, získá se nová elementární statistická charakteristika, zvaná tempo přírůstku. Tato charakteristika udává, o kolik procent se změnil údaj v daném období oproti předcházejícímu období.

Bazický index vyjadřuje relativní změnu hodnoty ukazatele v daném čase oproti hodnotě ukazatele v bazickém, resp. nultém či základním období. Všechny hodnoty časové řady se porovnávají k tomuto období. Bazické období se volí podle účelu porovnávání a jako bazické období se vybírá takové období, které má porovnávací význam a nevykazuje oproti ostatním hodnotám časové řady výraznou odchylku. Vzorec bazického indexu je následující:

$$I_{t/0} = y_t / y_0 * 100 (\%) \quad (4.5)$$

kde: y_t je hodnota ukazatele v daném období,

y_0 je hodnota ukazatele v základním bazickém období (Blatná, 2009, s. 44; Hudec, 2007, s. 96; Svatošová, Kába, 2008, s. 38 – 39).

Dekompozice časových řad

Existuje velké množství přístupů k analýze časových řad, přičemž výběr vhodné metody závisí na typu časové řady, účelu analýzy a schopnosti analytika. Mezi nejpoužívanější metodu analýzy časových řad patří dekompozice časové řady.

Dekompozice (tj. rozklad) časových řad se provádí z důvodu snazší identifikace pravidelného chování řady. Tato metoda předpokládá, že časovou řadu lze rozložit na několik nezávislých složek. Dekompozice řady na tyto složky umožňuje také snazší

prognózování jejího vývoje. Časovou řadu lze tedy rozložit na čtyři nezávislé složky, tj. trendová, sezonní, cyklická a reziduální (náhodná) složka.

Trendová složka popisuje hlavní tendenci dlouhodobého vývoje dané časové řady, což znamená, že je výsledkem faktorů, které působí na zkoumaný jev dlouhodobě stejným směrem. Trendová složka se nejčastěji modeluje vhodnou analytickou funkcí, což umožňuje předvídat její budoucí vývoj.

Sezonní složka vyjadřuje pravidelné kolísání okolo trendu, ke kterému dochází v rámci kalendářního roku. Sezonní výkyvy vznikají v důsledku střídání ročních období, vlivem různých lidských zvyků (např. Vánoce, Velikonoce, dovolená) apod.

Cyklická složka vyjadřuje kolísání okolo trendu, kdy se střídají fáze růstu a fáze poklesu, přičemž jednotlivé cykly mají nepravidelný charakter. To znamená, že délka jednotlivých cyklů (tj. vzdálenost mezi horními a dolními body zvratu) je proměnlivá.

Reziduální (náhodná) složka je tvořena náhodnými nesystematickými výkyvy, které jsou vyvolány nepředvídatelnými okolnostmi. Tato složka také pokrývá chyby v měření údajů a chyby, kterých se dopouští statistik při vlastní analýze časové řady.

V časové řadě nemusí být zastoupeny všechny výše uvedené složky (Štědroň, 2012, s. 53; Cipra, 1986, s. 16).

Vyrovňování časových řad

Vyrovňováním časových řad se rozumí nahrazení empirických (skutečných) hodnot časové řady řadou teoretických hodnot, které jsou očištěny od sezonní a náhodné složky. Časové řady se vyrovňávají nejčastěji mechanicky, pomocí klouzavých průměrů, nebo analyticky, pomocí analytických funkcí. V této práci bylo využito analytického vyrovňování, neboť metoda mechanického vyrovňování se nehodí k odhadům budoucích hodnot a také podléhá subjektivním odhadům toho, kdo klouzavé průměry počítá. Výhoda analytického vyrovňování časových řad spočívá tedy v možnosti předpovědi dalšího vývoje řady do budoucna neboli v extrapolaci.

Analytické vyrovňování časových řad spočívá v nahrazení původních hodnot řady hodnotami vhodné analytické funkce, kterou může být přímka, parabola, exponenciála apod. K odhadu parametrů trendové funkce se využívá metody nejmenších čtverců (MNČ). Tato metoda je použitelná pouze v případě, kdy zvolená trendová funkce je lineární v parametrech. MNČ definuje jako nejvhodnější ze všech možných trendových funkcí

právě tu, u které součet čtverců odchylek teoretických hodnot závisle proměnné od empirických hodnot je minimální. Mezi nejčastěji využívané analytické funkce patří:

$$\text{přímka (lineární funkce): } y' = a + b.t \quad (4.6)$$

$$\text{kvadratická funkce: } y' = a + b.t + c.t^2 \quad (4.7)$$

$$\text{exponenciální funkce: } y' = a . b^t \quad (4.8)$$

kde: y' je závisle proměnná

t je nezávisle proměnná

a , b , c jsou parametry trendové funkce (Hindls, 2007, s. 257; Cipra, 1986, s. 29; Kába, Svatošová, 2012, s. 95; Blatná, 2009, s. 46).

Volba vhodného modelu trendu

Základem pro rozhodování o vhodném typu trendové funkce by měla být věcně ekonomická kritéria, tj. věcná analýza zkoumaného ekonomického jevu. To umožňuje odhalit základní tendence vývoje zkoumaného ukazatele pouze částečně a tento přístup dovoluje orientovat se na určitou skupinu trendových funkcí. Zpravidla však tento přístup nedovoluje výběr konkrétní trendové funkce. Další možností volby vhodného modelu trendu je analýza grafu. Rizikem této volby může být subjektivita rozhodovatele, kdy lze na základě rozboru grafického zobrazení jedné časové řady dojít k různým závěrům o volbě vhodné trendové funkce. Proto mezi nejčastěji používané metody se řadí index determinace, index korelace a MAPE. Index determinace slouží k popisu stupně shody modelu se zjištěnými údaji a používá se pro měření těsnosti závislosti a posuzování kvality trendové funkce. Index determinace může nabývat hodnot od nuly do jedné, přičemž čím vyšší je hodnota indexu determinace, tím je zvolená trendová funkce vhodnější pro vystižení závislosti. Nízká hodnota tohoto indexu může signalizovat nesprávný výběr trendové funkce. Několik trendových funkcí mohou mít velmi podobné hodnoty indexu determinace. Proto se v takových případech dává přednost jednodušší trendové funkci, i když tato funkce nemusí zaručovat maximální hodnotu korelační charakteristiky. Index korelace je odmocnina indexu determinace. Čím je hodnota indexu korelace bližší jedné, tím lépe tento model vystihuje zákonitosti vývoje příslušné časové řady. MAPE neboli střední absolutní procentuelní chyba (Mean Absolute Percent Error) slouží také k posouzení použitelnosti modelů pro různé časové řady. Na rozdíl od indexu korelace

a indexu determinace je žádoucí, aby hodnota MAPE byla co nejmenší, neboť se jedná o chybu odhadu. Vzorec této chyby je následující:

$$MAPE = \frac{100}{n} \sum \left| \frac{y_t - y'_t}{y_t} \right| \quad (4.9)$$

kde: n je počet pozorování časové řady,
 y_t je empirická (skutečná) hodnota ukazatele,
 y'_t je teoretická (vyrovnaná) hodnota ukazatele.

Je-li hodnota vypočítané MAPE menší než 5, jedná se o vynikající model, který je velmi dobrý pro predikci. Hodnota MAPE v intervalu <5;10> představuje dobrý model, který je pro účely predikování ještě stále vhodný. Pokud je výsledná hodnota MAPE vyšší než 10, jedná se o model nekvalitní, který není vhodný pro predikci (Hindls, 2007, s. 286 – 287; Kába, Svatošová, 2012, s. 101; Svatošová, Kába, 2008, s. 47). V této práci byla střední absolutní procentuelní chyba MAPE počítána v programu Excel na základě uvedeného vzorce (4.9).

Extrapolace časových řad

Konstrukce předpovědi je jedním z nejhlavnějších úkolů analýzy časových řad. Extrapolací časové řady se rozumí prodloužení trendu řady do budoucnosti za předpokladu, že analyzovaná časová řada nebude do budoucna měnit své chování. Pro co nejpřesnější výsledky extrapolace je nutné, aby časová řada byla přiměřeně dlouhá, a také musí mít jednoznačný trend, který lze aproximovat analytickou funkcí. Podstata extrapolace spočívá ve studiu historie prognózovaného objektu, kdy se zákonitosti jeho vývoje v minulosti a přítomnosti přenesou do budoucnosti. Extrapolační metody vycházejí z deterministického principu, podle něhož budoucnost vyplývá z přítomnosti, a jsou konstruovány na základě předpokladu o neměnnosti či relativní stabilitě existujících tendencí vývoje zkoumaného objektu. V klasických extrapolačních metodách je prognózovaná veličina závisle proměnnou a nezávisle proměnnou představuje čas. K analýze a prognóze časové řady stačí tedy pouze informace u vývoji analyzovaného objektu v minulosti (Blatná, 2009, s. 58; Hindls, 2007, s. 330).

Sestrojení předpovědi daného ukazatele je poměrně snadné, neboť významnou podporou jsou statistické programové systémy. Ve statistickém softwaru STATISTICA 12

byly konstruovány předpovědi bodové a intervalové. Bodová předpověď je hodnota, která představuje nejlepší odhad budoucí hodnoty dané časové řady. Bodová předpověď je vždy zatížena určitou chybou. Přesnější výsledky poskytuje intervalová předpověď. Výsledkem této předpovědi je interval, který udává horní a dolní mez, mezi nimiž bude ležet budoucí hodnota časové řady s určitou pravděpodobností (Cipra, 1986, s. 22).

5. Vlastní zpracování

Analytická část diplomové práce byla zaměřena na hodnocení ukazatelů spotřeby a zadluženosti domácností v České republice na základě analýzy časových řad.

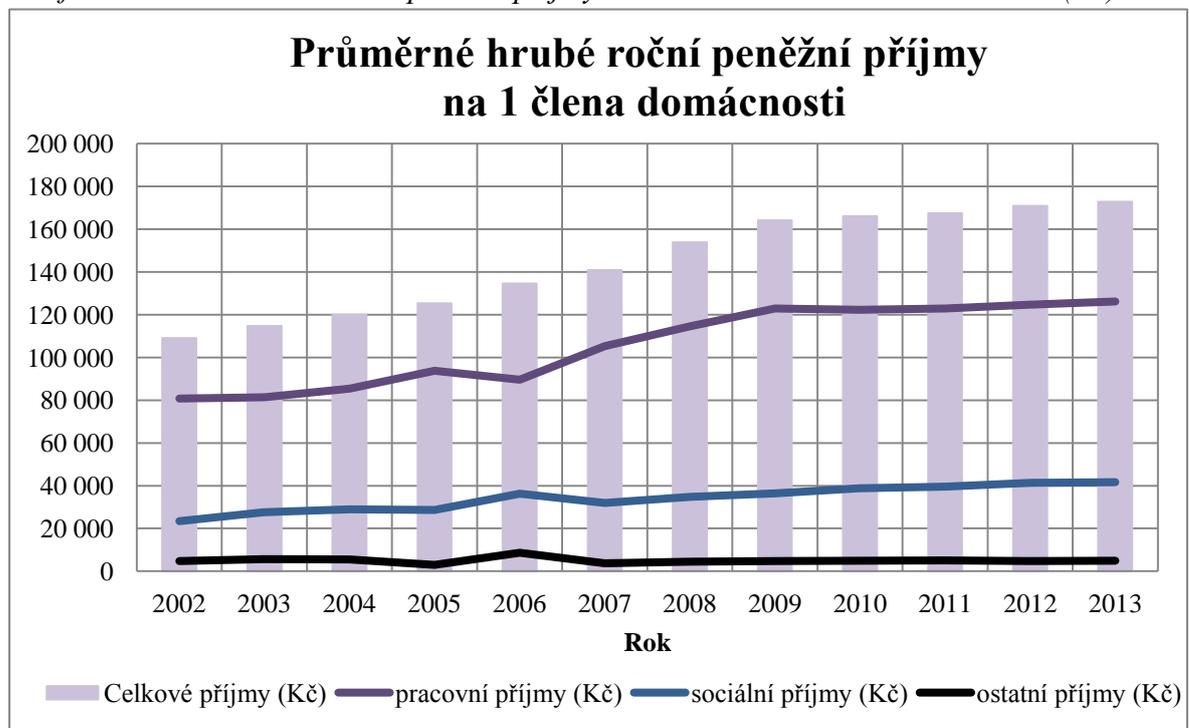
5. 1. Analýza spotřeby domácností v České republice

Hlavními ukazateli, které jsou předmětem analýzy časových řad spotřeby domácností v České republice, jsou příjmy domácností a jejich spotřební vydání, neboť tyto dva ukazatele se spotřebou a zadlužeností domácností úzce souvisejí.

5. 1. 1. Příjmy domácností

V této podkapitole jsou hodnoceny průměrné hrubé roční příjmy na 1 člena domácnosti. Hrubé roční příjmy nejsou očištěny zdaněním, které u každé domácnosti může být jiné, z důvodu jiných možností uplatňování slev na daních. Vývoj jednotlivých skupin příjmů i celkových příjmů domácností v České republice je uveden v následujícím grafu 1.

Graf 1: Průměrné hrubé roční peněžní příjmy domácností na 1 člena domácnosti (Kč)

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Klasifikace celkových příjmů domácností na jednotlivé skupiny příjmů je uvedena v literární rešerši (viz kapitola 3.3.). Z grafu 1 je zřejmé, že celkové příjmy domácností vykazují relativně rostoucí tendenci. Přesné hodnoty tohoto ukazatele jsou uvedeny v následující tabulce 1.

Tabulka 1: Elementární charakteristiky – celkové průměrné hrubé roční příjmy domácností v České republice

Rok	Celkové příjmy (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	109 011	-	-	-	-	100
2003	114 760	5 749	-	105,27	5,27	105,27
2004	119 923	5 163	-586	104,50	4,50	110,01
2005	125 386	5 463	300	104,56	4,56	115,02
2006	134 569	9 183	3 720	107,32	7,32	123,45
2007	140 823	6 254	-2 929	104,65	4,65	129,18
2008	153 826	13 003	6 749	109,23	9,23	141,11
2009	164 105	10 279	-2 724	106,68	6,68	150,54
2010	166 087	1 982	-8 297	101,21	1,21	152,36
2011	167 429	1 342	-640	100,81	0,81	153,59
2012	170 872	3 444	2 102	102,06	2,06	156,75
2013	172 802	1 930	-1 514	101,13	1,13	158,52

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Z hodnot tabulky 1 je zřejmá rostoucí tendence tohoto ukazatele. Růst celkových příjmů je podle hodnot tempa přírůstku stále pomalejší. Od roku 2003 do roku 2009 rostly hodnoty tohoto ukazatele rychleji, tj. o 4,5 - 9 % ročně, od roku 2010 do roku 2013 rostly pomaleji, tj. o 1 - 2 % ročně. I přesto celkové hrubé roční příjmy v roce 2013 byly o 58,52 % vyšší než v roce 2002.

Pro celkové hrubé roční příjmy domácností byla stanovena predikce hodnot ukazatele na budoucí tři období. Na základě bodového grafu časové řady celkových hrubých ročních příjmů (příloha 1), indexu determinace, který má hodnotu 97,54 % (příloha 2) a hodnoty MAPE, která má hodnotu 2,1733 (příloha 3), byla vybrána kvadratická trendová funkce, která má tvar (příloha 2):

$$y' = 95\,462,15 + 9\,700,23 t - 250,11 t^2$$

Prostřednictvím této trendové funkce byly získány predikované hodnoty s pravděpodobností 95 %, jež jsou uvedeny v následující tabulce 2 (příloha 4, 5 a 6).

Tabulka 2: Predikce – celkové průměrné hrubé roční příjmy domácností (Kč)

Rok	Bodová předpověď	Intervalová předpověď	
		Dolní mez	Horní mez
2014	179 297	165 932	192 662
2015	182 244	166 284	198 205
2016	184 691	165 384	203 999

Zdroj: vlastní výpočet v programu STATISTICA

Na základě uvedených predikovaných hodnot z tabulky 2 se předpokládá další růst celkových průměrných hrubých ročních příjmů domácností. Přehled jednotlivých skupin příjmů je uveden v tabulce 3. Domácnosti v České republice nejvíce disponují pracovními příjmy, a v druhé řadě sociálními příjmy. Obě skupiny těchto příjmů mají relativně rostoucí tendenci, jak je tomu u celkových hrubých ročních příjmů.

Tabulka 3: Přehled jednotlivých skupin průměrných hrubých ročních příjmů domácností v České republice

rok	Průměrné hrubé roční peněžní příjmy na 1 člena domácnosti (Kč)			
	pracovní příjmy (Kč)	sociální příjmy (Kč)	ostatní příjmy (Kč)	Celkové příjmy (Kč)
2002	80 777	23 437	4 796	109 011
2003	81 365	27 657	5 738	114 760
2004	85 385	29 021	5 516	119 923
2005	93 758	28 667	2 961	125 386
2006	89 623	36 334	8 612	134 569
2007	105 281	31 877	3 665	140 822
2008	114 520	34 782	4 525	153 826
2009	122 915	36 468	4 722	164 105
2010	122 347	38 778	4 962	166 087
2011	122 833	39 528	5 068	167 429
2012	124 727	41 305	4 840	170 872
2013	126 221	41 652	4 929	172 802

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

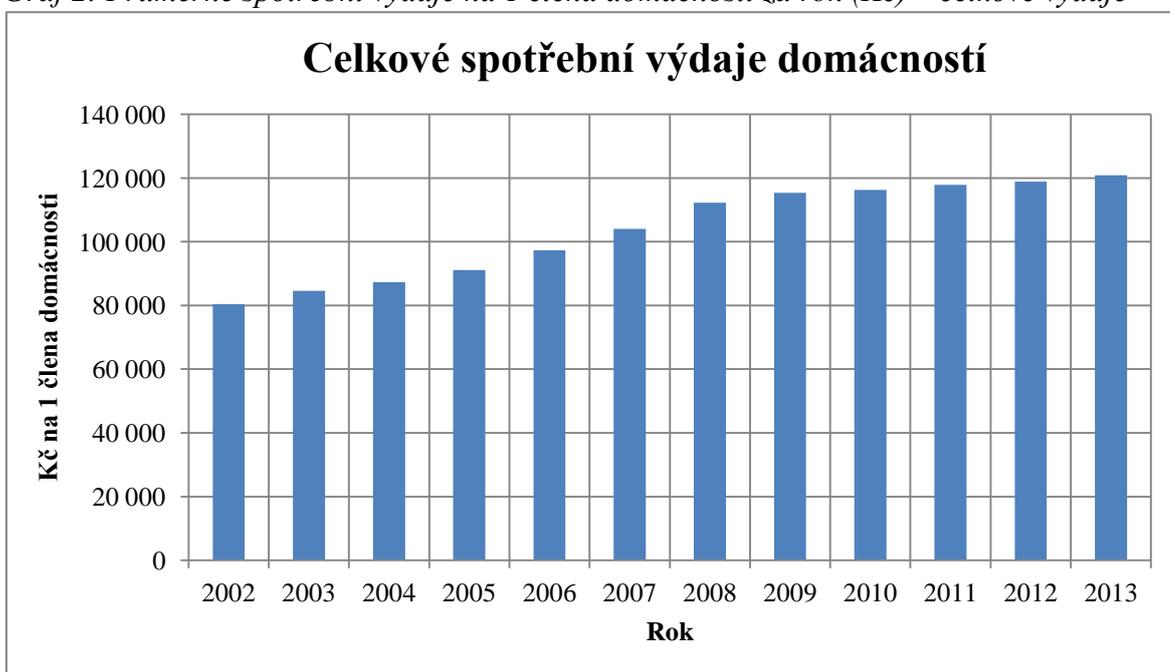
5. 1. 2. Spotřební výdaje domácností

V této podkapitole jsou předmětem analýzy celkové spotřební výdaje a jednotlivé skupiny spotřebních výdajů domácností, které jsou rozděleny podle mezinárodní klasifikace CZ - COICOP.

Celkové spotřební výdaje domácností v České republice

Z grafu 2 je zřejmé, že celkové spotřební výdaje mají rostoucí tendenci. Domácnosti se snaží zvyšovat svoji životní úroveň a zvyšují tak i svoje spotřební výdaje.

Graf 2: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – celkové výdaje

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Přestože celkové spotřební výdaje neustále rostou, od roku 2009 rostou pomaleji než v období předešlém. Od roku 2009 rostou celkové spotřební výdaje cca o 0,8 – 2,7 % ročně, do tohoto roku rostly tyto výdaje o 3 – 8 % ročně (tabulka 4). Podle analytiků byl tento fakt ovlivněn krizovým rokem 2009, který přinutil mnoho domácností méně utrácet, více se obávat o svoje finanční prostředky a šetřit.

Tabulka 4: Elementární charakteristiky – celkové průměrné roční spotřební výdaje

Rok	Celkové spotřební výdaje (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	80 397	-	-	-	-	100
2003	84 568	4 171	-	105,19	5,19	105,19
2004	87 259	2 691	-1 481	103,18	3,18	108,54
2005	91 085	3 826	1 135	104,38	4,38	113,29
2006	97 342	6 257	2 431	106,87	6,87	121,08
2007	104 017	6 675	418	106,86	6,86	129,38
2008	112 256	8 239	1 564	107,92	7,92	139,63
2009	115 309	3 053	-5 186	102,72	2,72	143,42
2010	116 244	935	-2 118	100,81	0,81	144,59
2011	117 882	1 638	703	101,41	1,41	146,62
2012	118 819	937	-701	100,79	0,79	147,79
2013	120 827	2 008	1 071	101,69	1,69	150,29

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

I přesto byly celkové spotřební výdaje v roce 2013 vyšší o 50,29 % oproti roku 2002, tj. o 40 430 Kč na 1 člena domácnosti. To představuje průměrné zvýšení měsíčních výdajů o 3 369 Kč na 1 člena domácnosti, což mohlo některým domácnostem způsobit i finanční problémy. Avšak důležité je i porovnání těchto výdajů s celkovými příjmy, nebo alespoň s pracovními příjmy, které se vývojem sledovaného období také zvyšují.

Pro celkové roční spotřební výdaje domácností byla stanovena predikce hodnot ukazatele na budoucí tři období. Na základě bodového grafu časové řady celkových spotřebních výdajů (příloha 7), indexu determinace, který má hodnotu 97,33 % (příloha 8) a hodnoty MAPE, která má hodnotu 1,9794 (příloha 9), byla vybrána kvadratická trendová funkce, která má tvar (příloha 8):

$$y' = 70\,729,93 + 6\,974,11 t - 225,74 t^2$$

Prostřednictvím této trendové funkce byly získány predikované hodnoty s pravděpodobností 95 %, jež jsou uvedeny v následující tabulce 5 (příloha 10, 11 a 12).

Tabulka 5: Predikce – celkové průměrné roční spotřební výdaje domácností (Kč)

Rok	Bodová předpověď	Intervalová předpověď	
		Dolní mez	Horní mez
2014	123 243	114 445	132 040
2015	124 122	113 616	134 627
2016	124 549	111 841	137 258

Zdroj: vlastní výpočet v programu STATISITCA

Na základě predikovaných hodnot na následující tři období se předpokládá další růst celkových spotřebních výdajů domácností, což se předpokládalo z rostoucí křivky grafu již existujících hodnot tohoto ukazatele.

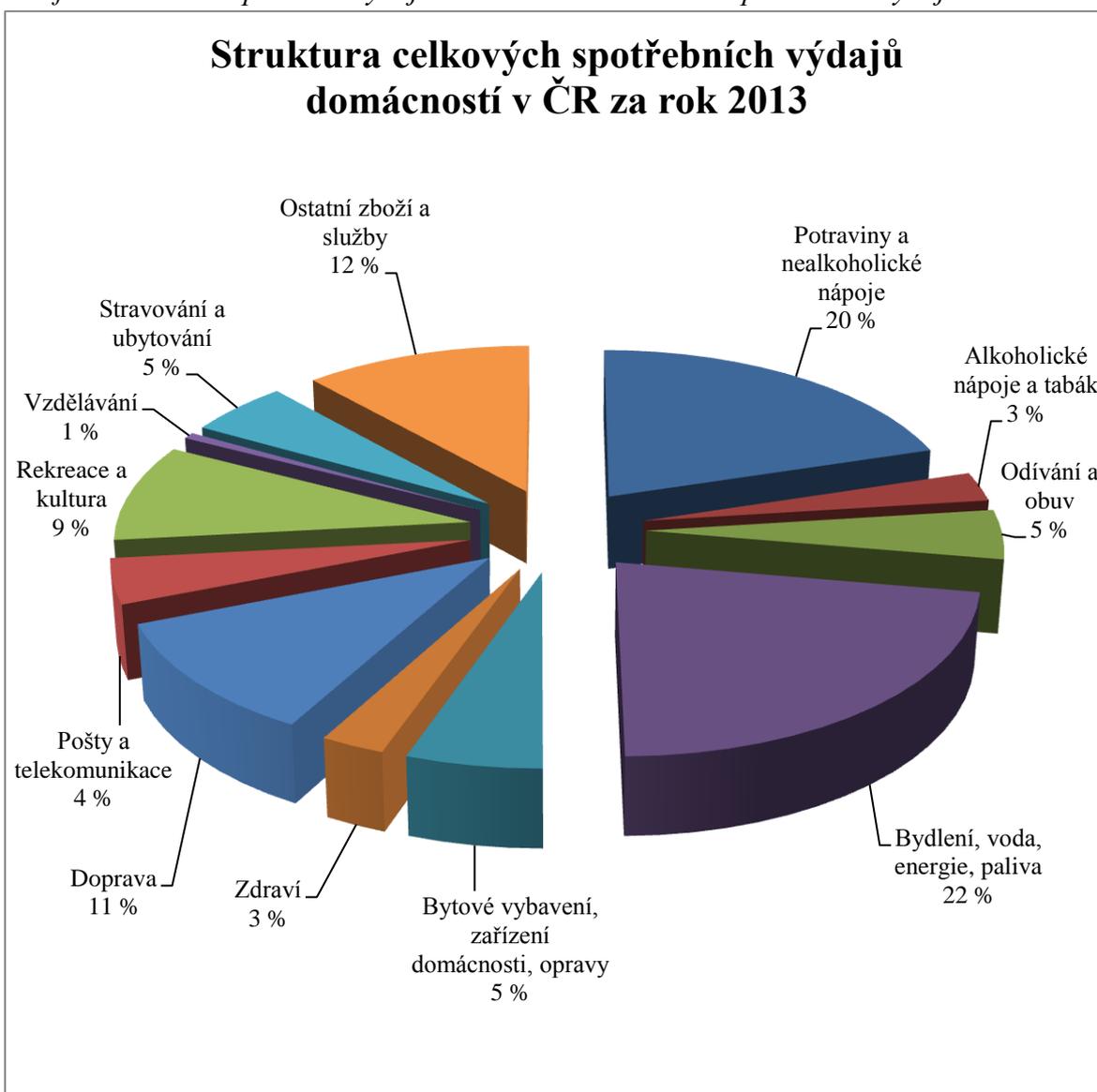
Spotřební výdaje domácností v České republice podle klasifikace CZ - COICOP

Spotřební výdaje, které se dělí na 12 oddílů podle mezinárodní klasifikace, jsou předmětem analýzy následující části této podkapitoly.

Celkový pohled na spotřební výdaje domácností

V následujícím grafu 3 je zobrazen podíl jednotlivých skupin spotřebních výdajů domácností z celkových spotřebních výdajů domácností za rok 2013, tj. za poslední sledované období.

Graf 3: Průměrné spotřební výdaje za rok 2013 – struktura spotřebních výdajů

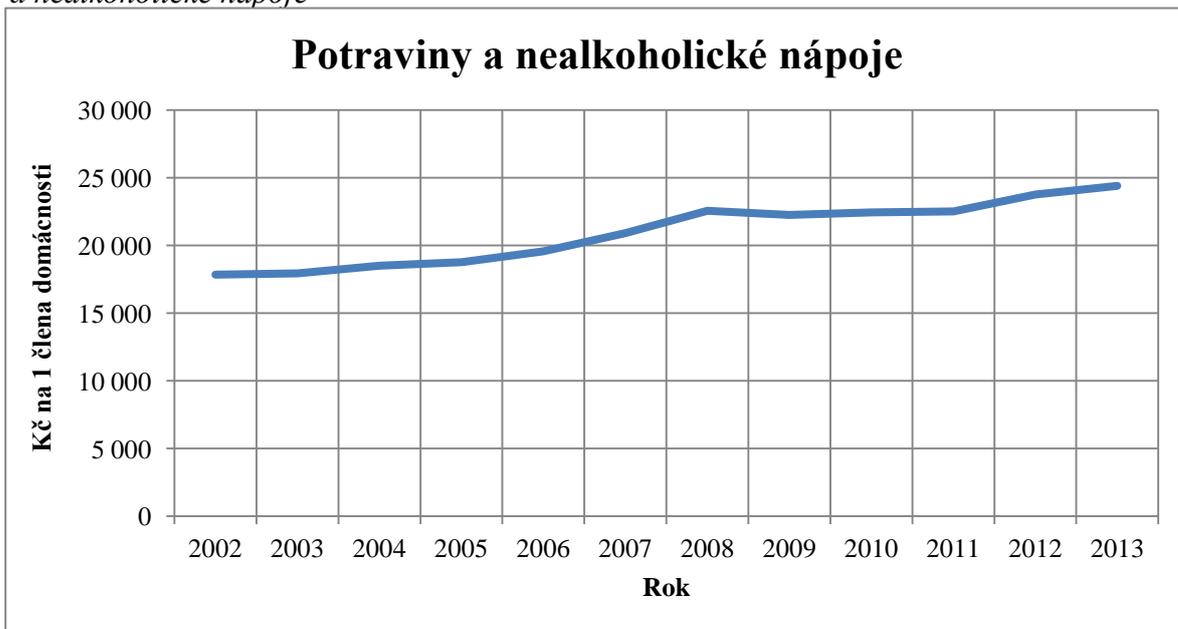
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Z grafu 3 je zřejmé, že nejvyšší položkou spotřebních výdajů v uvedeném roce 2013 jsou výdaje na bydlení, vodu, energie a paliva (22 %) a také výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje (20 %). Nejvyšší zastoupení těchto dvou výdajů je logické, neboť se jedná o výdaje, které jsou pro chod a existenci domácnosti nezbytné. Na třetím místě jsou výdaje na dopravu (11 %). Domácnosti čím dál více nakupují osobní dopravní prostředky, jejichž nákup a pohon je významnou položkou těchto výdajů. Dalším významným výdajem jsou výdaje na vybavení domácnosti a opravy (5 %), čímž si domácnosti zpříjemňují své bydlení. Mezi významné výdaje se také řadí výdaje na stravování a ubytování a na rekreaci a kulturu, díky kterým si domácnosti zpříjemňují svůj volný čas. Naopak mezi nejnižší položky výdajů se řadí výdaje na pošty a telekomunikace (4 %), zdraví (3 %) a vzdělávání (1 %).

Potraviny a nealkoholické nápoje

V roce 2013 byly průměrné výdaje domácností na potraviny a nealkoholické nápoje ve výši 24 407 Kč na 1 člena domácnosti (příloha 13), tj. 20 % z celkových spotřebních výdajů (graf 3). Výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje na 1 člena domácnosti v České republice mají rostoucí tendenci (graf 4).

Graf 4: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – potraviny a nealkoholické nápoje

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

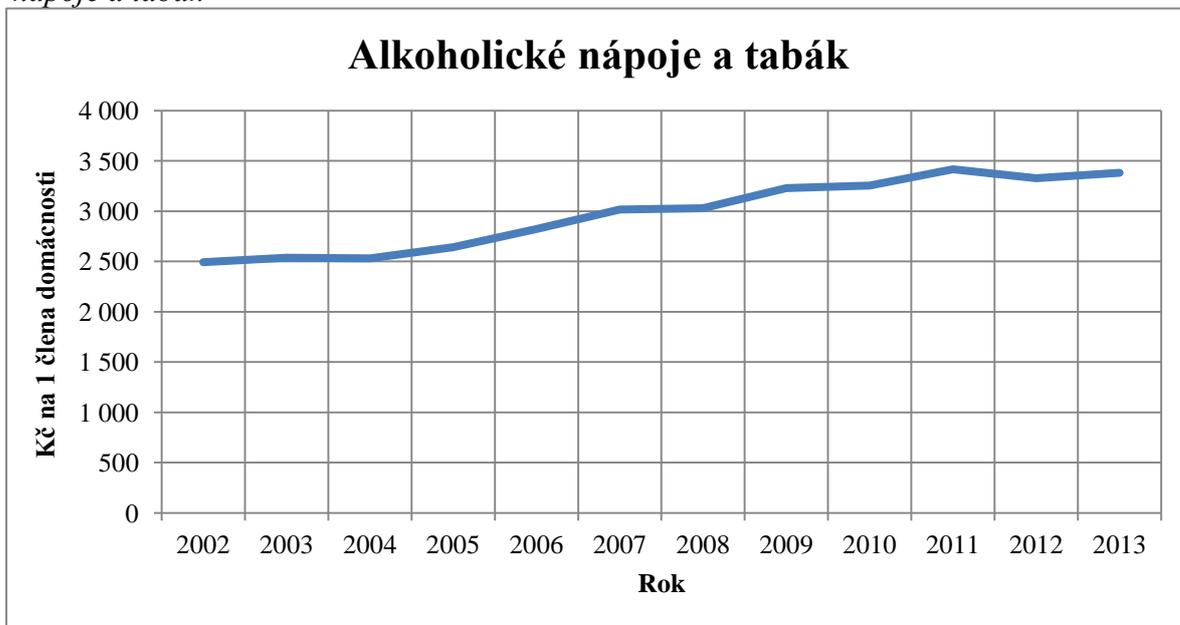
Výdaje za potraviny a nealkoholické nápoje jsou takovou položkou ve výdajích domácnosti, kterou nelze zredukovat na minimum či ji úplně vynechat, neboť jsou to výdaje nezbytné pro domácnost. Na růst výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje může mít vliv nejen neustálé zdražování tohoto zboží, ale i zvyšující se spotřeba a jejich snadná dostupnost. Díky snazší dostupnosti potravin v současné době a posledních letech se zvyšuje i jejich spotřeba, neboť plné regály supermarketů stimulují spotřebitele k větším nákupům. Dalším faktorem může být i pohodlný způsob života některých lidí, kteří jsou zvyklí konzumovat mnohem více potravin a nápojů než je zapotřebí. Zvyšuje se jejich spotřeba potravin a nápojů, a tím i výdaje na potraviny a nápoje. Také stále více domácností dává přednost kvalitním potravinám a nápojům, za jejichž kvalitu musí zaplatit vyšší cenu, což se může negativně promítnout do výdajů domácnosti. Na zvyšování těchto výdajů má také významný vliv zvyšování sazby DPH, tj. daně z přidané hodnoty. V roce 2002 byla snížená sazba DPH 5 %, a základní sazba DPH byla 22 %. V roce 2013 byla snížená sazba 15 %, a základní sazba 21 %. Snížená sazba se tedy za 12 let zvýšila o 10 procentních bodů a základní sazba se za toto období naopak snížila o 1 procentní bod, přestože ve sledovaném období dosahovala i nižších hodnot, tj. 19 %. V tomto případě je však důležitá snížená sazba DPH, která je platná pro potraviny a nealkoholické nápoje.

Oproti roku 2002 se zvýšily výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje v roce 2013 o 36,75 %, tj. o 6 559 Kč na 1 člena domácnosti (příloha 13). Podle analytiků se domácnosti od hospodářské krize, která začala v roce 2009, nebojí opět utrácet své peníze, jak tomu bylo kolem roku 2009. V roce 2009 poklesly výdaje na potraviny o 1,37 %, tj. o 309 Kč na 1 člena domácnosti. Od roku 2010 došlo opět ke zvyšování těchto výdajů, které rostou čím dál rychleji, tj. o 0,5 - 5,5 % ročně. Nejvíce vzrostly v posledních dvou letech, tj. v roce 2012 a 2013, kdy se výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje zvýšili zhruba o 3 – 5,5 %. Jak již bylo řečeno, jednou z příčin tohoto jevu můžou být redukující se obavy z nákupů a utrácení peněz jednotlivých domácností, které panovaly v období hospodářské krize, a také změna společnosti v konzumní společnost.

Alkoholické nápoje a tabák

Výdaje na alkoholické nápoje a tabák mají také relativně rostoucí tendenci. V roce 2013 byly tyto průměrné výdaje ve výši 3 383 Kč na 1 člena domácnosti (příloha 14), tj. 3 % z celkových spotřebních výdajů (graf 3). V některých letech rostly tyto výdaje rychleji (cca o 5 – 7 % ročně), v některých pomaleji (cca o 1 – 4 % ročně), jak je uvedeno v příloze 14. Příčinou růstu průměrných výdajů na alkoholické nápoje a tabák může být jejich neustálé zdražování a spotřební daň, čímž chce stát omezit spotřebu tohoto zboží kvůli jejich škodlivým účinkům na zdraví. Vývoj těchto výdajů je zobrazen v následujícím grafu 5.

Graf 5: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – alkoholické nápoje a tabák

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

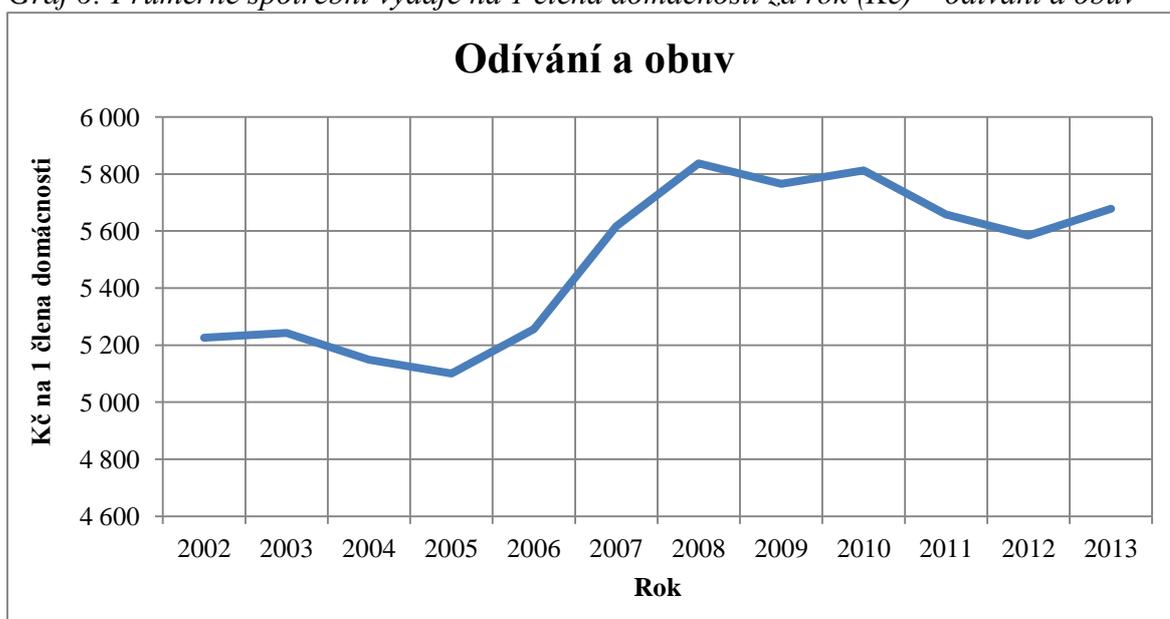
Výjimkou byl rok 2012, ve kterém došlo k mírnému poklesu těchto výdajů, tj. o 2,68 % (o 92 Kč na 1 člena domácnosti za rok), jak je uvedeno v příloze 14. Významným faktorem tohoto jevu byla pravděpodobně prohibice, realizovaná v září roku 2012. Na mnoho druhů alkoholu byl uvalen zákaz prodeje, čímž klesla jeho spotřeba a tím pádem i výdaje na spotřebu alkoholických nápojů. Dalším faktorem tohoto poklesu může být stále se zvyšující obliba elektronických cigaret, které by měly mít menší škodlivý vliv na zdraví, což mohlo způsobit pokles spotřeby tabáku a výdaje na něj. Přestože

neškodlivost elektronických cigaret je velice spekulativní a na toto téma existuje mnoho rozličných názorů, jejich obliba stále roste. V roce 2013 došlo opět k mírnému nárůstu výdajů na alkoholické nápoje a tabák, tj. 1,69 % (56 Kč na 1 člena domácnosti za rok), jak je uvedeno v příloze 14.

Odívání a obuv

Výdaje na odívání a obuv jsou takové výdaje, které se snaží domácnost v případě nedostatku peněz omezit, aniž by ohrozila svoji existenci. V roce 2013 byly tyto průměrné výdaje ve výši 5 679 Kč na 1 člena domácnosti (příloha 15), tj. 5 % z celkových spotřebních výdajů (graf 3). V grafu 6 je zobrazen vývoj těchto výdajů, který je nepravidelný, neboť se střídá růst a pokles hodnot tohoto ukazatele.

Graf 6: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – odívání a obuv

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

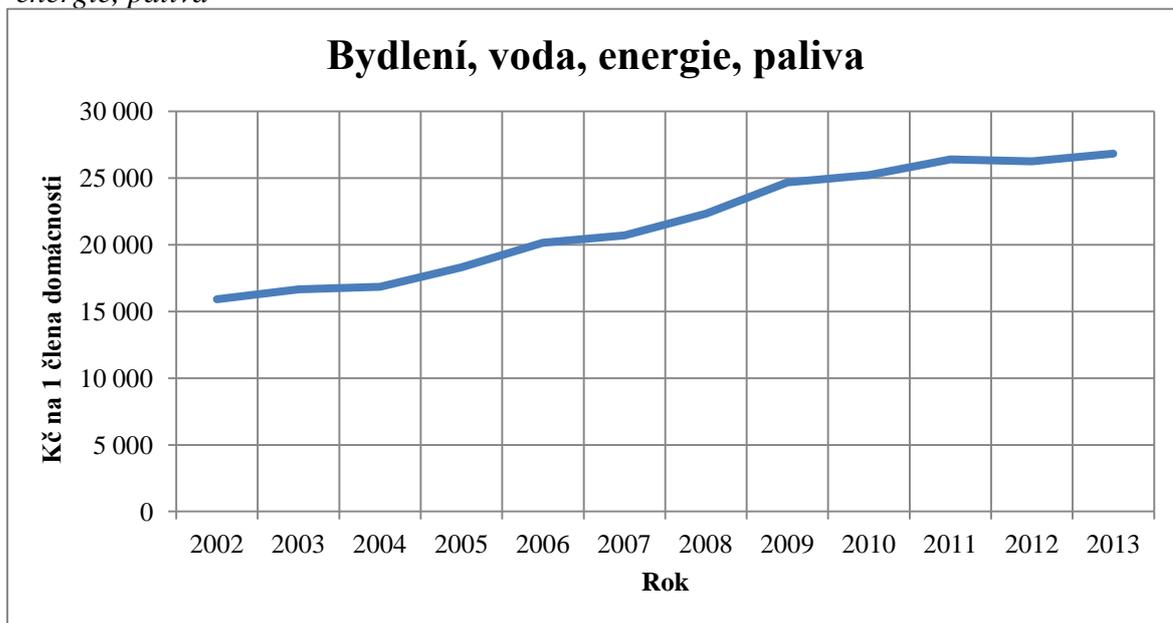
V období před rokem 2009, tj. před hospodářskou krizí, výdaje na oděvy a obuv neustále rostly, neboť podle analytiků se lidé nebáli utrácet za tento typ zboží. V tomto období rostly výdaje na odívání a obuv o 3 – 7 % ročně (příloha 15). V roce 2009 nastal zlom, kdy tyto výdaje začaly významněji klesat, tj. o 1,23 – 2,65 % ročně. Domácnosti čím dál více využívají sezónních slev na oděvy a obuv, díky kterým významně ušetří na těchto výdajích. Dalším faktorem je nakupování oděvů a obuvi z dovezeného zboží, zejména

z Číny a Vietnamu, které je oproti českým výrobkům mnohem levnější a díky kterým domácnosti ušetří na těchto výdajích. V roce 2013 tyto výdaje opět vzrostly, tj. o 1,69 % (o 94 Kč na 1 člena domácnosti za rok). Oproti roku 2002 vzrostly výdaje na odívání a obuv v roce 2013 o 8,67 % (o 453 Kč na 1 člena domácnosti za rok), jak vyplývá z údajů uvedených v příloze 15.

Bydlení, voda, energie, paliva

Výdaje na bydlení, vodu, energii a paliva tvoří největší část celkových spotřebních výdajů, tj. 22 % (graf 3), což představuje průměrně 26 824 Kč na 1 člena domácnosti za rok 2013 (příloha 16). Tyto výdaje se považují za nezbytné, a dají se omezit pouze v malé míře. Nájemné musí domácnost platit za každých okolností, spotřebu vody, energie a paliv může alespoň trochu omezit. V grafu 7 je znázorněn vývoj těchto výdajů, které ve sledovaných letech neustále rostou.

Graf 7: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – bydlení, voda, energie, paliva

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

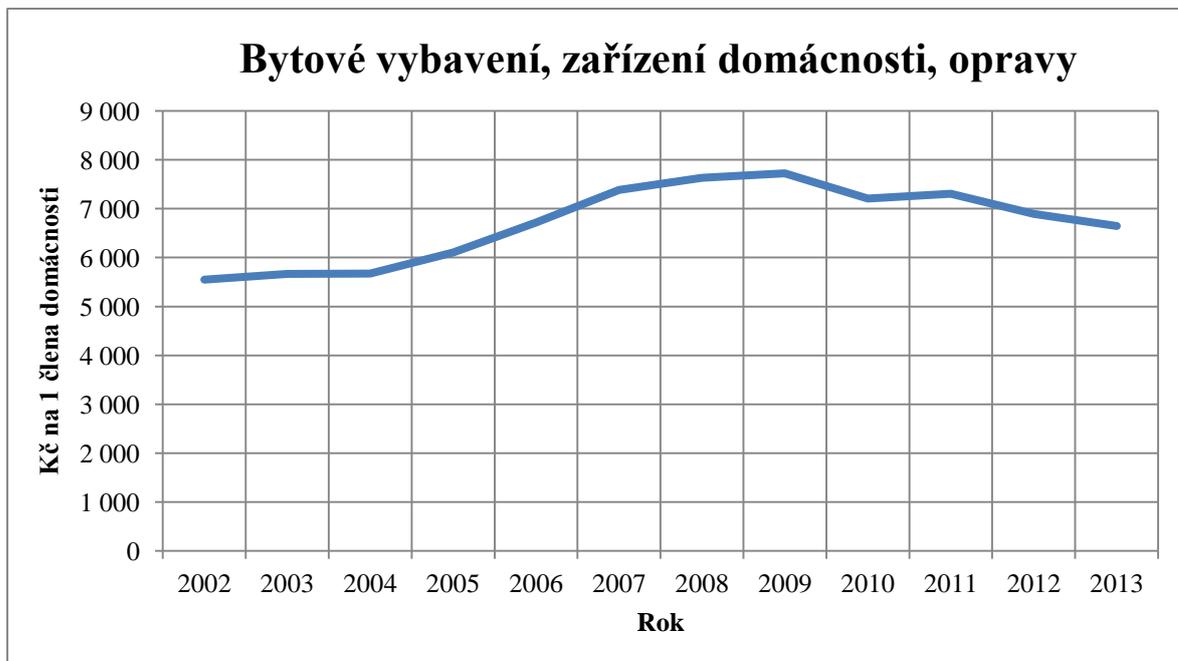
Růst těchto výdajů je poměrně rychlý. V některých letech tyto výdaje vzrostly i o 10 % ročně (rok 2005, 2006 a 2009), v ostatních letech rostly o 2 – 8 % ročně (příloha 16). Příčinou tohoto jevu jsou především neustále se zvyšující ceny těchto služeb.

Některé domácnosti musí platit čím dál vyšší nájem svých bytů, neboť jejich pronajímatele je neustále zvyšují. Tomu by měl zabránit Nový občanský zákoník, jenž začal platit od roku 2014, který chce ceny nájmu omezit limitem. Další příčinou může být prudké zdražování vody, neboť za posledních 25 let zdražila voda až stonásobně. Zatímco v roce 1990 stál jeden metr kubický vody 80 haléřů, v roce 2013 stálo stejné množství vody až 80 korun. Tento prudký nárůst cen vody způsobil nejen zvýšení výdajů na tuto komoditu, ale i snížení její spotřeby, neboť kvůli jejímu zdražování se snaží domácnosti vodou co nejvíce šetřit. Také rostou ceny energií a paliv, jejichž růst podpořila i ekologická daň, která začala platit v roce 2009. Příčinou růstu výdajů na bydlení, vodu, energie a paliva jsou tedy zvyšující se ceny těchto služeb, které v některých případech rostou velice rychle.

Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy

Průměrné výdaje domácností na bytové vybavení, zařízení domácnosti a opravy byly v roce 2013 ve výši 6 645 Kč na 1 člena domácnosti (příloha 17), což je 5 % z celkových spotřebních výdajů (graf 3). Vývoj těchto výdajů je znázorněn v grafu 8.

Graf 8: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy

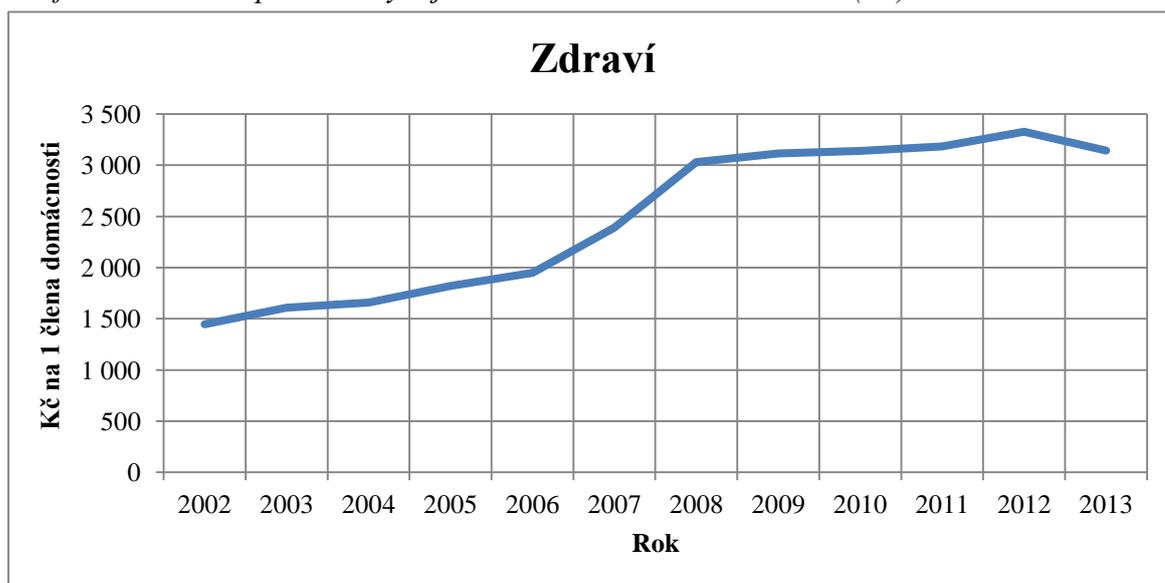
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Výdaje na bytové vybavení, zařízení domácnosti a opravy zahrnují mnoho položek, mezi které patří výdaje na nábytek, koberce a podlahové krytiny, bytový textil, přístroje a spotřebiče pro domácnost včetně jejich oprav, náradí a nástroje pro dům a zahradu, na zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti atd. Tento typ výdajů má od roku 2010 spíše klesající tendenci, a to o 3,5 – 7 % ročně (příloha 17). Pokles těchto výdajů mohla ovlivnit snazší dostupnost tohoto zboží a služeb, a jejich velká nabídka nejen specializovaných prodejen, ale i diskontních řetězců a supermarketů. V posledních letech dochází ke snižování cen produktů na vybavení domácnosti, neboť tržby specializovaných obchodů, nabízející toto zboží, jsou ovlivněny supermarkety a internetovými obchody, které toto zboží v současné době také čím dál více nabízejí, avšak za nižší ceny. Proto snižující se ceny tohoto zboží mohou mít vliv na snižování výdajů na bytové vybavení a zařízení domácnosti.

Zdraví

Průměrné výdaje domácností na zdraví byly v roce 2013 ve výši 3 142 Kč na 1 člena domácnosti (příloha 18), což představuje 3 % z celkových spotřebních výdajů za rok 2013 (graf 3). Výdaje na zdraví zahrnují výdaje na léčiva, zdravotnické prostředky a zdravotní péči. Jedná se o výdaje domácnosti, které jsou nezbytné, neboť se týkají zdraví a kvality života členů domácnosti. V grafu 9 je znázorněn rychlý nárůst těchto výdajů.

Graf 9: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – zdraví

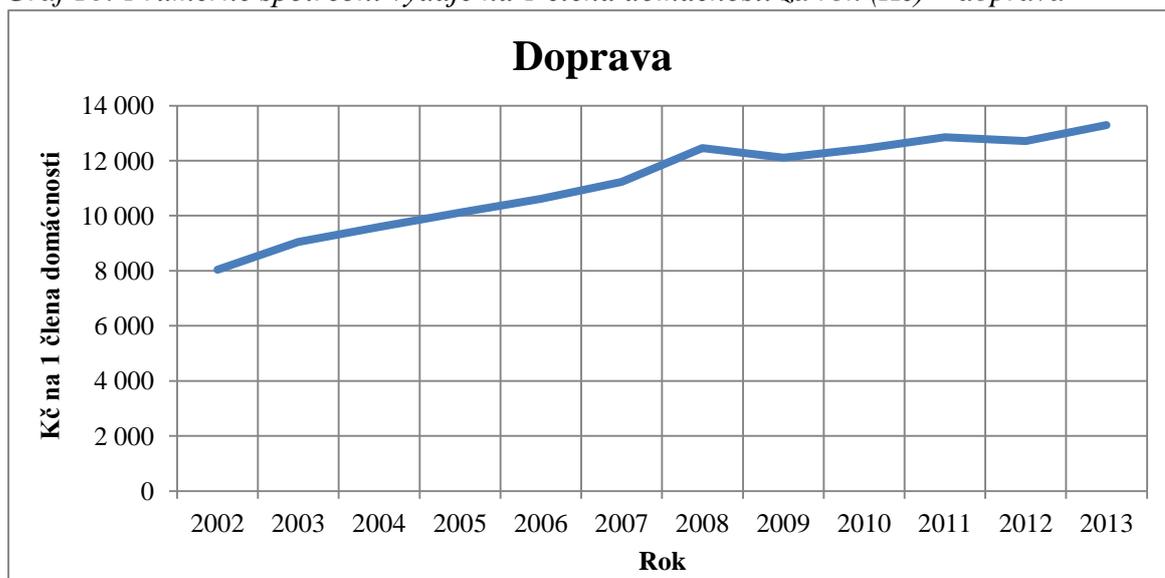
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Nejvyšší nárůst výdajů na zdraví byl zaznamenán v roce 2008, kdy tyto výdaje vzrostly oproti předchozímu roku o 26,69 %, jak je uvedeno v příloze 18. Hlavní příčinou tohoto nárůstu bylo zavedení regulačních poplatků ve zdravotnictví, které začaly platit od 1. ledna 2008. Tyto poplatky se týkaly návštěvy u lékaře, výdeje léku na předpis, pobytu v nemocnici a návštěvy pohotovosti. Kvůli tomuto opatření se v roce 2008 zvýšily průměrné výdaje domácností na zdraví o 639 Kč na 1 člena domácnosti. Od následujícího roku se zvyšovaly výdaje na zdraví už pomaleji, tj. o 1 – 4,5 % ročně. Naopak v roce 2013 došlo ke snížení těchto výdajů o 5,57 %, tj. o 185 Kč na 1 člena domácnosti. Příčinou tohoto poklesu a pomalejšího nárůstu v posledních letech může být i aktivita lékáren vůči svým zákazníkům. Mnoho lékáren zavedlo zákaznické karty, díky kterým mohou zákazníci ušetřit regulační poplatek za výdej léku na předpis. Za měnící se výdaje na zdraví mohou do jisté míry i neustále se měnící ceny léků. V některých obdobích doplácí zdravotní pojišťovny na léky více, v některých obdobích méně. Do výdajů domácností, které léky nakupují kvůli svým zdravotním problémům pravidelně, se tento fakt viditelně promítne. Výdaje domácností na zdraví se od roku 2002 zvýšily o 117,08 %, tj. o 1 694 Kč na 1 člena domácnosti, což je nejvyšší nárůst ze všech oddílů spotřebních výdajů domácností za sledované období, z hlediska relativního (nikoliv absolutního) vyjádření.

Doprava

Průměrné výdaje domácností na dopravu v roce 2013 činily 13 291 Kč (příloha 19), což představuje 11 % z celkových spotřebních výdajů domácností (graf 3). Výdaje na dopravu zahrnují výdaje na nákup a provoz osobních dopravních prostředků a na dopravní služby. Domácnosti, které si nemohou z důvodu nedostatku finančních prostředků pořídit vlastní dopravní prostředek, musí často využívat alespoň dopravních služeb, jako jsou např. železniční či autobusová doprava. Existují také domácnosti, které se zcela obejdou bez dopravních prostředků, neboť zaměstnání, rodinu a základní infrastrukturu (škola, nemocnice, úřady atd.) mají v místě bydliště. Přesto většina domácností je na dopravních prostředcích či dopravních službách závislá. Proto i výdaje, které jsou s dopravou spojené, se neustále zvyšují, jak vyplývá z grafu 10.

Graf 10: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – doprava

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

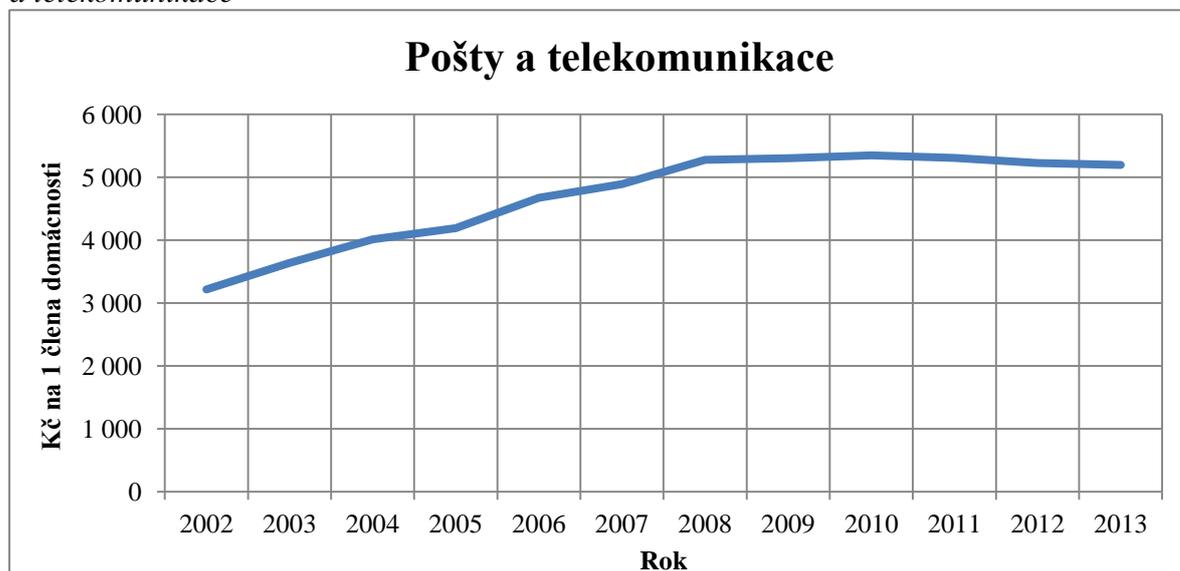
Od roku 2002 se zvýšily výdaje domácností na dopravu v roce 2013 o 65,32 %, tj. o 5 251 Kč na 1 člena domácnosti (příloha 19). Meziročně dochází v průběhu sledovaného období k nárůstům o 2,5 – 6 %, v některých letech došlo k nárůstu i o 11 – 12,5 % ročně. Příčinou tohoto jevu můžou být změny cen, ať už v kladném či záporném směru. Prvním faktorem jsou ceny automobilů, jejichž ceny byly v období před hospodářskou krizí vysoké. Domácnostem, které si koupily automobil v tomto období, se podstatně zvýšily výdaje na dopravu. Podle odborníků vyvolala hospodářská krize tlak na automobilový průmysl, který byl nucen snížit ceny automobilů. Od této doby, dá se říct do současnosti, mohou domácnosti nakupovat automobily za nižší ceny, nežli tomu bylo v období před hospodářskou krizí. Tento jev pozitivně ovlivnil pomalejší růst výdajů na dopravu po roce 2009, neboť výdaje na dopravu rostly do tohoto roku o 5 – 12,5 % ročně, zatímco po tomto roce rostly o 2,5 – 4,5 % ročně, nebo naopak klesaly (rok 2009 a 2012). Do výdajů domácností na dopravu se naopak negativně promítly rostoucí ceny pohonných hmot a jízdného. Na konci sledovaného období se pohybovaly ceny pohonných hmot mezi 30 a 40 korunami za litr. Kvůli tomu domácnosti omezují provoz svých dopravních prostředků, nebo přecházejí na jiné levnější možnosti pohonu, jako je například plyn. Také dochází k neustálému zdražování jízdného hromadné dopravy. Avšak mnoho poskytovatelů dopravních služeb se snaží stálým zákazníkům využívajících

jejich služby nabízet různé zákaznické karty, díky kterým mohou jejich služby využívat levněji. I přesto dochází k významnému růstu výdajů na dopravu.

Pošty a telekomunikace

Výdaje na pošty a telekomunikace v sobě zahrnují výdaje na poštovní služby, telefonní zařízení a telefonické služby. Tyto průměrné výdaje v roce 2013 byly ve výši 5 196 Kč na 1 člena domácnosti (příloha 20), tj. 4 % z celkových spotřebních výdajů za tento rok (graf 3). Z grafu 11 je zřejmý vývoj těchto výdajů.

Graf 11: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – pošty a telekomunikace

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

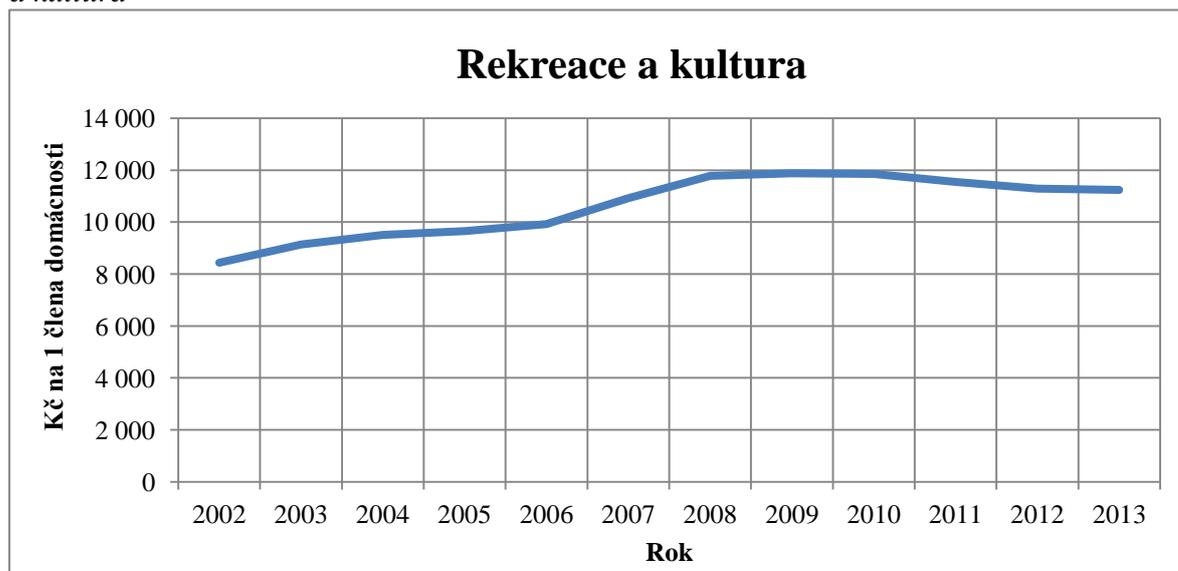
Od začátku sledovaného období do roku 2008 rostou výdaje na pošty a telekomunikace rychleji, tj. o 4,5 – 13 % ročně (příloha 20). Od roku 2009 rostou tyto výdaje už pomaleji, tj. o 0,5 – 1 % ročně. V posledních letech tyto výdaje klesají, a to o 1 – 1,5 % ročně. V dřívějších letech, tj. na začátku sledovaného období, domácnosti více využívaly poštovních služeb. Dávaly přednost psaní a posílání pohlednic a dopisů, čímž zvyšovaly tyto výdaje nakupováním pohlednic a poštovních známek. Vlivem zdražování tohoto zboží a služby, modernizací doby a rozšiřování internetového připojení, začalo mnoho domácností dávat přednost elektronické poště. Rychleji zvyšující se výdaje v první polovině sledovaného období také způsobovaly vyšší ceny služeb poskytovatelů

telefonických služeb. Většina domácností využívala ještě pevných telefonických linek, u kterých se muselo platit nejen hovorné, ale i pronájem přístroje. V případě mobilních telefonů byly více rozšířeny tzv. kredity, které poskytovaly drahé hovorné, a to až 8 korun za minutu. I internetové připojení, které v této době nebylo ještě v každé domácnosti, bylo na vyšší cenové úrovni. Vývojem doby, kdy čím dál více domácností začalo využívat internetového připojení a dávat přednost mobilnímu telefonu před pevnou telefonickou linkou, došlo ze strany poskytovatelů těchto služeb ke snižování cen jejich služeb. Internetové připojení se stalo levnějším, mobilní operátoři začali poskytovat levnější a výhodnější tarify paušálů, a domácnosti začaly upřednostňovat elektronickou poštu před tou klasickou. Také v posledních letech dochází ke zlevňování elektronického zboží, včetně mobilních telefonů. Díky těmto faktorům došlo ke zpomalení růstu těchto výdajů v druhé polovině sledovaného období.

Rekreace a kultura

Průměrné výdaje domácností na rekreaci a kulturu byly v roce 2013 ve výši 11 237 Kč na 1 člena domácnosti (příloha 21), což představuje 9 % z celkových spotřebních výdajů v témže roce (graf 3). Vývoj těchto výdajů za sledované období je zobrazen v grafu 12.

Graf 12: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – rekreace a kultura

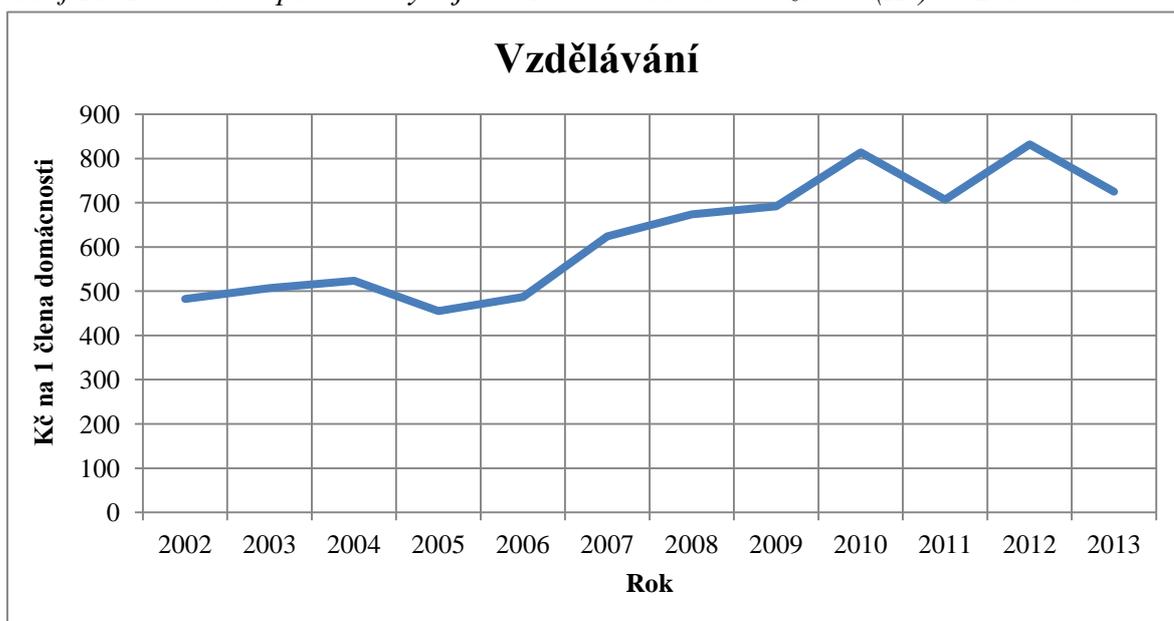
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Výdaje na rekreaci a kulturu v sobě zahrnují mnoho typů výdajů. Mezi nejvýznamnější patří výdaje na nákup fotoaparátů, videokamer, výrobků pro rekreaci ve volné přírodě, hudebních nástrojů, hraček, sběratelských předmětů, zařízení pro sport, zboží a služeb pro domácí zvířata, knih, novin, dovolené apod. Od roku 2010 výdaje na rekreaci a kulturu klesají, a to o 0,2 – 2,6 % ročně (příloha 21). Domácnosti se snaží na těchto výdajích šetřit, neboť se nejedná o výdaje nezbytné pro chod domácnosti. Členové domácnosti čím dál méně navštěvují kina a divadla, méně nakupují knihy a dávají přednost knihovnám, a čím dál více domácností si nemůže dovolit dovolenou v zahraničních destinacích. Mnoho domácností využívá „last minute“ a „first minute“ zájezdů, neboť na tomto typu dovolené mohou ušetřit několik stovek i tisíc korun. V případě nákupu fotoaparátů a videokamer je pozitivní fakt, že ceny elektronického zboží se snižují.

Vzdělávání

Výdaje na vzdělávání představují nejmenší položku z celkových spotřebních výdajů domácností, tj. cca 1 %, jak bylo uvedeno v grafu 3. V roce 2013 činily tyto průměrné výdaje 725 Kč na 1 člena domácnosti (příloha 22). V následujícím grafu 13 je zobrazen vývoj těchto výdajů ve sledovaném období.

Graf 13: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – vzdělávání

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Výdaje na vzdělávání v sobě zahrnují výdaje na mateřskou školu, základní vzdělání, vzdělání na středních i vysokých školách a vzdělání nedefinované podle úrovně (např. vzdělávací a školící programy, doučování, výcvikové kurzy apod.). Výdaje domácností na vzdělávání nejsou příliš vysoké (příloha 22). Tento fakt je dán převahou státních škol nad soukromými. Převaha bezplatného školství v České republice šetří výdaje domácností. Naopak v posledních letech se zvyšuje počet narozených dětí a kapacity mateřských škol jsou nedostačující. Proto některé domácnosti jsou nuceny platit za soukromé mateřské školy, což významně ovlivňuje výdaje domácnosti.

Stravování a ubytování

Průměrné výdaje domácností na stravování a ubytování byly v roce 2013 ve výši 6 283 Kč (příloha 23), tj. 5 % z celkových spotřebních výdajů za tento rok (graf 3). Výdaje domácností na stravování a ubytování neustále rostou, jak vyplývá z grafu 14.

Graf 14: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – stravování a ubytování

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

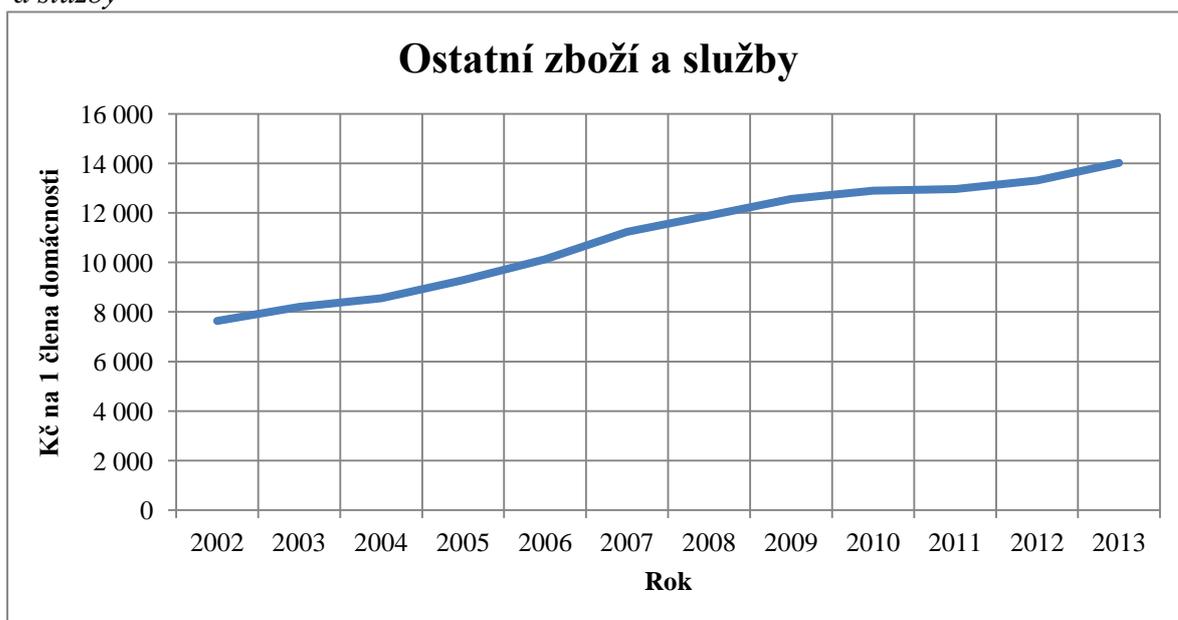
Výdaje domácností na stravování a ubytování v sobě zahrnují výdaje na služby restaurací, kaváren, jídelen a ubytovacích zařízení. Domácnosti vynakládají své peníze hlavně na stravovací služby, které využívají mnohem častěji než ubytovací služby.

Stravovací služby jsou domácnostmi využívány nejen k příjemnému strávení volného času, ale i k zajištění základních životních potřeb v případech, kdy se členové domácnosti ocitnou mimo svůj domov. V dnešní době mají domácnosti na výběr z velkého množství poskytovatelů stravovacích a ubytovacích služeb ve všech cenových i kvalitativních kategoriích. Některé domácnosti se snaží na těchto výdajích šetřit, naopak některé jsou ochotny za vyšší kvalitu těchto služeb i připlatit. Tyto výdaje mají rostoucí tendenci, tj. o 0,5 – 11 % ročně, s výjimkou roku 2010, kdy došlo k poklesu o 3,07 % (o 184 Kč na 1 člena domácnosti), jak je uvedeno v příloze 23. Oproti roku 2002 se tyto výdaje zvýšili v roce 2013 o 53,23 %, tj. o 2 183 Kč na 1 člena domácnosti. Stravovací a ubytovací služby jsou považovány za služby, které zkvalitňují trávení volného času členů domácnosti, a proto domácnosti do nich rády investují svoje peníze, pokud jim to jejich finanční možnosti dovolují.

Ostatní zboží a služby

Výdaje domácností na ostatní zboží a služby v roce 2013 byly v průměru ve výši 14 016 Kč na 1 člena domácnosti (příloha 24), což je 12 % z celkových spotřebních výdajů (graf 3). Vývoj těchto výdajů je zobrazen v následujícím grafu 15.

Graf 15: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – ostatní zboží a služby

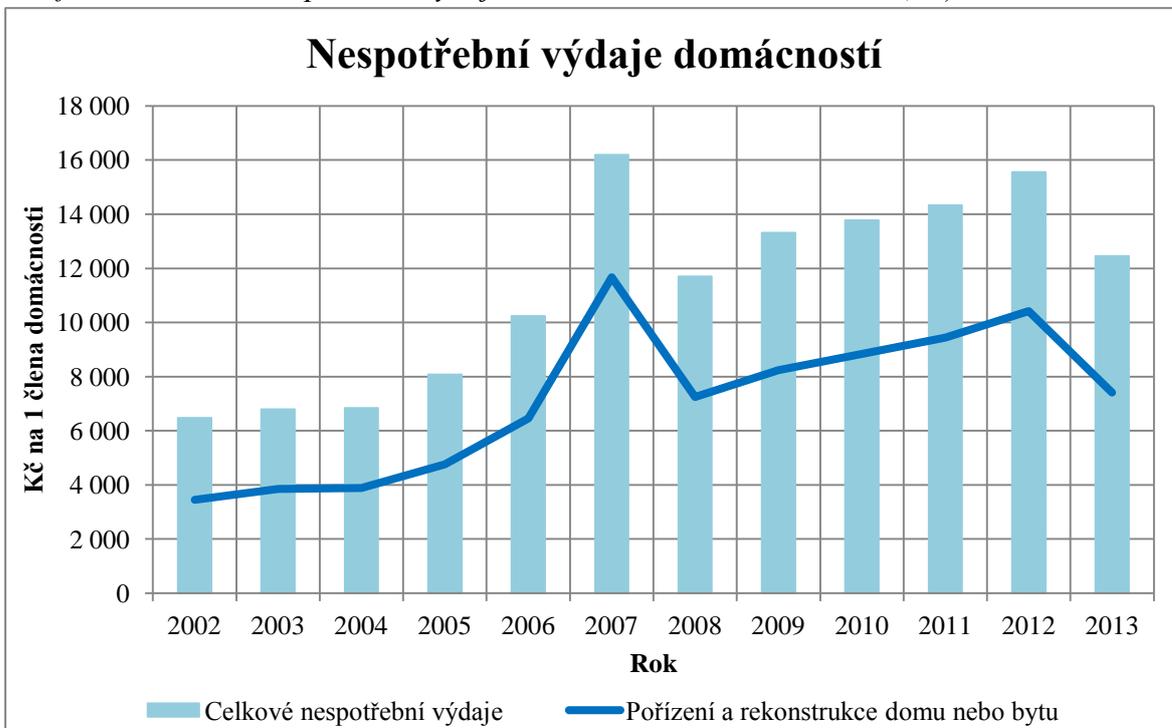
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Výdaje na ostatní zboží a služby zahrnují v sobě výdaje, které nejsou zahrnuty v předchozích jedenácti oddílech. Jedná se např. o výdaje na kadeřnické služby, zařízení a výrobky osobní péče, klenoty, hodinky, sociální péči, pojištění, finanční služby apod. Tyto výdaje mají rostoucí tendenci, a to ve všech letech sledovaného období. Domácnosti a jejich členové investují čím dál více peněz do péče o sebe sama, zabezpečují svůj život a existenci domácnosti nejrůznějšími pojištěními, a také více využívají finančních služeb. V posledních čtyřech letech rostou tyto výdaje pomaleji, tj. o 0,5 – 5,5 % ročně, v předchozích letech rostly rychleji, tj. o 5,5 – 11 % ročně. Celkově se tyto výdaje zvýšily od roku 2002 v roce 2013 o 83,51 %, tj. o 6 378 Kč na 1 člena domácnosti.

5. 1. 3. Nespotřební výdaje domácností

Nespotřební výdaje domácností jsou takové výdaje, které nelze zařadit do spotřebních výdajů podle klasifikace CZ - COICOP. Největší část nespotřebních výdajů, tj. cca 65 %, tvoří výdaje na pořízení a rekonstrukci domu či bytu. Vývoj těchto výdajů zobrazuje následující graf 16.

Graf 16: Průměrné nespotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč)

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Z tohoto grafu vyplývá, že od roku 2002 nespotební výdaje a výdaje na pořízení a rekonstrukci domu či bytu rostly, a svého maxima dosáhly v roce 2007, jak je uvedeno v příloze 25. Tento fakt je dán také tím, že takový vývoj měly i hypoteční úvěry (příloha 26). Domácnosti si na pořízení či rekonstrukci vlastního bydlení půjčují peníze prostřednictvím hypotečních úvěrů, neboť většina domácností nemá možnost si na vlastní bydlení našetřit ze svých úspor. V roce 2007 dosáhl objem poskytnutých hypotečních úvěrů svého maxima i přesto, že úroková sazba se pohybovala mezi 5 – 5,5 %. Naopak v roce 2008 byl zaznamenán výrazný pokles těchto výdajů. V tomto roce poklesl i objem poskytnutých hypotečních úvěrů, neboť úroková sazba dosáhla ve sledovaném období svého maxima, tj. 5,5 – 6 %. Od roku 2009 tyto výdaje začaly opět růst, neboť domácnostem bylo poskytováno opět čím dál více úvěrů a úrokové sazby se opět začaly pomalu snižovat. Tyto výdaje dosáhly dalšího vrcholu v roce 2011 a 2012. Jak je uvedeno v příloze 26, objem poskytnutých hypotečních úvěrů byl v roce 2011 a 2012 vysoký a úroková sazba byla ve sledovaném období na svém minimu, tj. 3 – 3,5 %. Analytici tvrdí, že nákup nemovitosti je pro domácnosti v současné době výhodný, neboť ceny nemovitostí stagnují a ceny hypotečních úvěrů jsou díky nízkým úrokovým sazbám pro domácnosti velmi výhodné.

Pro celkové nespotební výdaje domácností byla stanovena predikce hodnot ukazatele na budoucí tři období. Na základě bodového grafu časové řady celkových nespotebních výdajů (příloha 27), indexu determinace, který má hodnotu 77,36 % (příloha 28) a hodnoty MAPE, která má hodnotu 8,6617 (příloha 29), byla vybrána kvadratická trendová funkce, která má tvar (příloha 28):

$$y' = 2\,977,21 + 2\,135,11 t - 102,33 t^2$$

Prostřednictvím této trendové funkce byly získány predikované hodnoty s pravděpodobností 95 %, jež jsou uvedeny v následující tabulce 6 (příloha 30, 31 a 32).

Tabulka 6: Predikce – celkové průměrné roční nespoteřební výdaje domácností (Kč)

Rok	Bodová předpověď	Intervalová předpověď	
		Dolní mez	Horní mez
2014	13 440	7 384	19 497
2015	12 813	5 580	20 045
2016	11 980	3 231	20 729

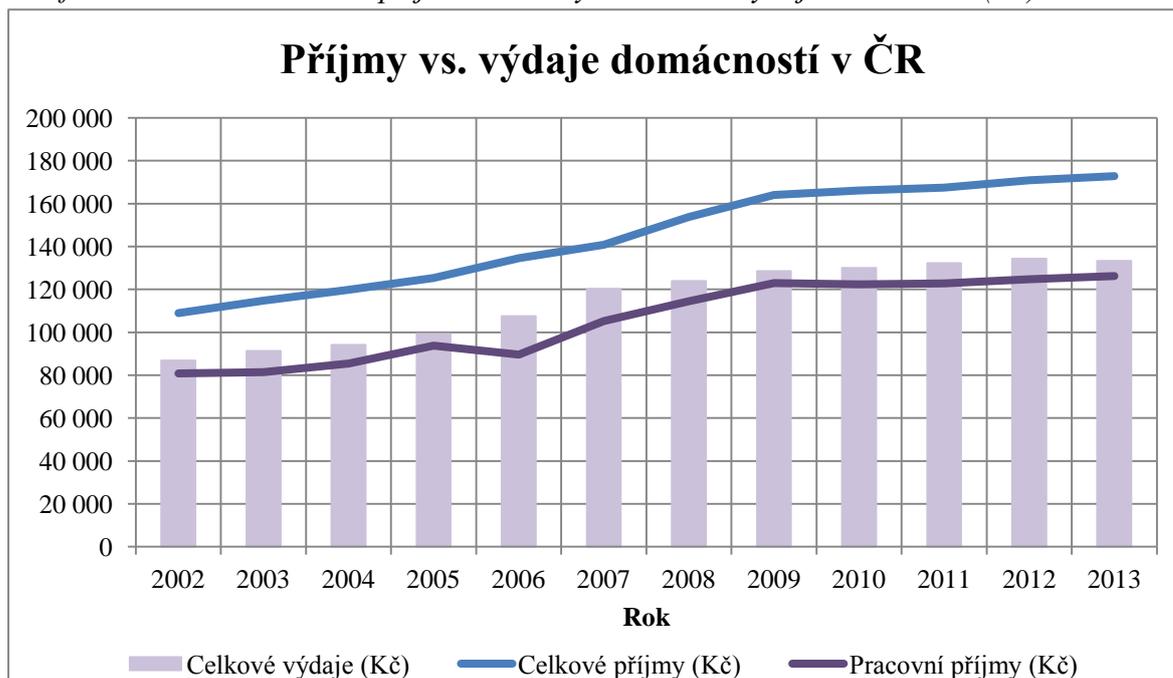
Zdroj: vlastní výpočet v programu STATISTICA

Predikované hodnoty ukazatele předpokládají jeho mírný nárůst v prvním predikovaném období a následně mírný pokles v dalších dvou období. Tyto výkyvy jsou pro tento ukazatel charakteristické, jak vyplývá z nepravidelného vývoje již existujících hodnot tohoto ukazatele ve sledovaném období.

5. 1. 4. Porovnání příjmů a výdajů domácností v České republice

Pro analýzu spotřeby a zadluženosti domácností v České republice je důležité porovnání příjmů domácností a jejich výdajů. Celkovými výdaji se v tomto případě myslí součet celkových spotřebních výdajů a celkových nespotebních výdajů. Toto porovnání zobrazuje následující graf 17.

Graf 17: Porovnání ročních příjmů s celkovými ročními výdaji domácností (Kč)

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Z grafu 17 vyplývá, že celkové příjmy domácností přesahují jejich celkové výdaje. Je však nutné vědět, že ne každá domácnost disponuje všemi skupinami příjmů. Proto je důležité brát v úvahu hlavně pracovní příjmy, které domácnost dostává za svoji pracovní činnost. Z grafu 17 je zřejmé, že pracovní příjmy nepřesahují celkové výdaje, což znamená, že příjmy domácností ze závislé činnosti nebo z podnikání v průměru nepokryjí celkové výdaje domácnosti. Tento jev způsobuje zadlužování některých domácností nebo nutnost uskromnit své výdaje. Současná doba je specifická právě prvním případem, kdy některé domácnosti místo toho aby se uskromnily, tak se raději dostávají kvůli své nadměrné spotřebě do finančních problémů. Tento problém je předmětem analýzy následující kapitoly.

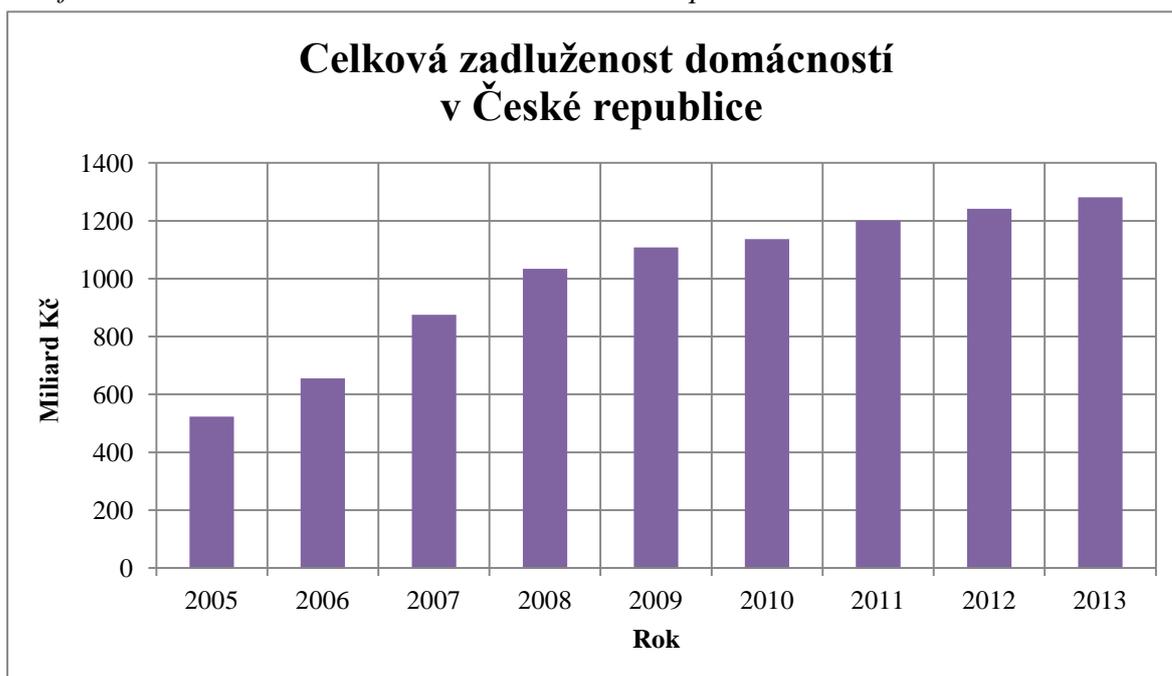
5. 2. Analýza zadluženosti domácností v České republice

Předmětem analýzy této kapitoly je zadluženost domácností u bankovních a nebankovních institucí (ostatních finančních institucí). O zadluženosti domácností u soukromých osob (příbuzní, přátelé, lichváři) nejsou vedeny oficiální statistiky.

5. 2. 1. Celková zadluženost domácností v České republice

V celkovém pohledu zadluženost domácností rok od roku roste (graf 18). Tomuto růstu nezabránil ani krizový rok 2009. Některé domácnosti se snaží zvyšovat svoji životní úroveň a půjčují si peníze na věci, na které nejsou samy schopny našetřit. Tím si někteří lidé čím dál více zvykají na život na dluh a dostávají se tak mnohdy do vážných finančních problémů.

Graf 18: Celková zadluženost domácností v České republice

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Přestože krizový rok 2009 nezabránil růstu celkové zadluženosti českých domácností, alespoň ho značně zbrzdil (tabulka 7). Do roku 2008 rostla celková zadluženost o 18 - 33,5 % ročně, od roku 2009 rostla o 2,5 – 7 % ročně. Přesto v porovnání s rokem 2005 vzrostla celková zadluženost domácností v roce 2013 o 145,09 %, tj. o 758 584 miliónů Kč.

Tabulka 7: Elementární charakteristiky – celková zadluženost domácností (mil. Kč)

Rok	Celková zadluženost (mil. Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2005	522 848	-	-	-	-	100,00
2006	655 436	132 588	-	125,36	25,36	125,36
2007	875 332	219 895	87 307	133,55	33,55	167,42
2008	1 034 498	159 167	-60 729	118,18	18,18	197,86
2009	1 108 504	74 006	-85 161	107,15	7,15	212,01
2010	1 136 161	27 657	-46 349	102,49	2,49	217,30
2011	1 200 257	64 096	36 439	105,64	5,64	229,56
2012	1 241 348	41 091	-23 005	103,42	3,42	237,42
2013	1 281 432	40 084	-1 006	103,23	3,23	245,09

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Struktura celkové zadluženosti domácností (graf 19) naznačuje, že domácnosti si nejvíce půjčují peníze na bydlení (68 %), což je považováno za rozumné zadlužování. Druhou největší položku ve struktuře celkové zadluženosti zaujímají úvěry na spotřebu (21 %). To jsou úvěry poskytnuté pro osobní účely na spotřebu zboží a služeb. Třetí a nejnižší položku tvoří ostatní úvěry (11 %), což jsou úvěry poskytnuté osobám zejména pro podnikatelské účely.

Graf 19: Struktura celkové zadluženosti domácností v České republice v roce 2013

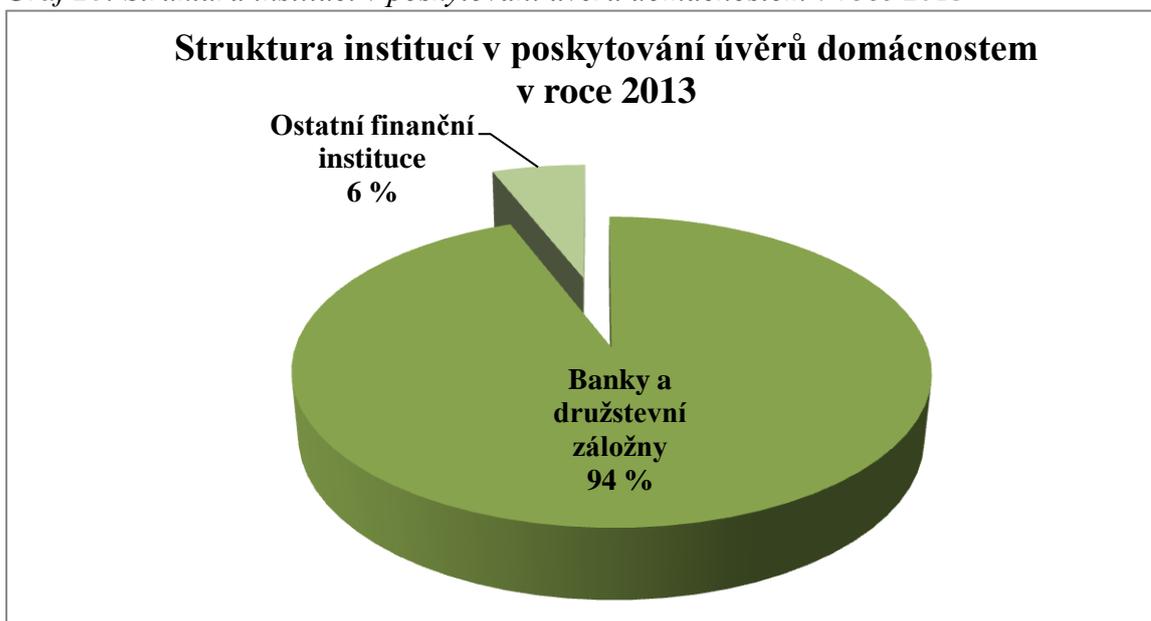

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

5. 2. 2. Zadluženost domácností u bank a družstevních záložen

Domácnostem jsou nejvíce poskytovány úvěry od bank a družstevních záložen (graf 20). Tento fakt je pozitivní, neboť tyto instituce poskytují úvěry za relativně příznivých podmínek, jednají se svými klienty na dobré úrovni a v případě problémů se je snaží se svými klienty řešit. V roce 2013 se banky podílely na poskytování úvěrů domácnostem z 94 %. Od roku 2005 do roku 2012 se tento podíl pohybuje od 80 % do 94 %, přičemž během sledovaného období tento podíl neustále roste (příloha 33).

Graf 20: Struktura institucí v poskytování úvěrů domácnostem v roce 2013

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Jak je uvedeno v následujícím grafu 21, zadluženost domácností u bank a družstevních záložen neustále roste. V roce 2010 přesáhla tato zadluženost jeden bilion korun. Domácnosti se s rostoucím zadlužováním mohou dostat do vážných finančních problémů, a naproti tomu masivní nárůst poskytnutých úvěrů může způsobit vážné problémy i bankám, neboť jim roste riziko zvyšujícího se počtu klientů, kteří nemohou své závazky splácet.

Graf 21: Celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Hodnoty celkové zadluženosti u bank a družstevních záložen jsou zobrazeny v následující tabulce 8. Z hodnot je zřejmé, že do roku 2008 rostla zadluženost rychlým tempem, tj. o 21 – 34,5 % ročně. Od roku 2009 rostla zadluženost naopak pomaleji, tj. o 3,7 – 11,7 % ročně. Standardním vysvětlením je zlomový rok 2009, rok začátku hospodářské krize v České republice, která měla velký dopad na poskytování úvěrů. Zvyšující se ceny a nejistý vývoj ekonomiky a finančního trhu způsobily snížení ochoty domácností utrácet a půjčovat si peníze. Zvyšování zadluženosti domácností u bank a družstevních záložen je velice značné. Tato zadluženost se v roce 2013 zvýšila oproti roku 2002 o 564,56 %, tj. o 1 024 775 miliónů korun.

Tabulka 8: Elementární charakteristiky – celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen (mil. Kč)

Rok	Banky a družstevní záložny (mil. Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	181 516	-	-	-	-	100
2003	237 528	56 012	-	130,86	30,86	130,86
2004	315 217	77 689	21 677	132,71	32,71	173,66
2005	417 799	102 582	24 893	132,54	32,54	230,17
2006	540 638	122 839	20 257	129,40	29,40	297,85
2007	726 272	185 634	62 795	134,34	34,34	400,12
2008	880 221	153 948	-31 686	121,20	21,20	484,93
2009	983 304	103 083	-50 865	111,71	11,71	541,72
2010	1 057 079	73 775	-29 308	107,50	7,50	582,36
2011	1 118 066	60 987	-12 789	105,77	5,77	615,96
2012	1 163 319	45 253	-15 734	104,05	4,05	640,89
2013	1 206 290	42 972	-2 281	103,69	3,69	664,56

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Důležitý je také pohled na strukturu zadluženosti domácností u bank a družstevních záložen, kterou představuje graf 22.

Graf 22: Struktura zadluženosti domácností v roce 2013 u bank a družstevních záložen

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Z grafu vyplývá, že domácnosti si u bank nejvíce půjčují peníze na bydlení, a to až ze 72 % z celkového objemu poskytnutých úvěrů. Úvěry na bydlení se pohybují většinou ve vysokých částkách, nežli je tomu např. u spotřebních úvěrů. Proto domácnosti v tomto případě více důvěřují bankám, a v podstatě banky jsou největšími poskytovateli úvěrů na bydlení (viz graf 20).

Pro celkovou zadluženost domácností u bank a družstevních záložen byla stanovena predikce na tři období. Na základě bodového grafu časové řady celkové zadluženosti domácností u bank a družstevních záložen (příloha 34), indexu determinace, který má hodnotu 98,10 % (příloha 35) a hodnoty MAPE, která má hodnotu 9,6302 (příloha 36), byla vybrána kvadratická trendová funkce, která má tvar (příloha 35):

$$y' = -40\,301,26 + 145\,824,30 t - 3\,174,51 t^2$$

Prostřednictvím této trendové funkce byly získány predikované hodnoty s pravděpodobností 95 %, jež jsou uvedeny v následující tabulce 9 (příloha 37, 38 a 39).

Tabulka 9: Predikce – celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen (mil. Kč)

Rok	Bodová předpověď	Intervalová předpověď	
		Dolní mez	Horní mez
2014	1 318 923	1 129 273	1 508 572
2015	1 379 035	1 152 562	1 605 508
2016	1 432 799	1 158 834	1 706 763

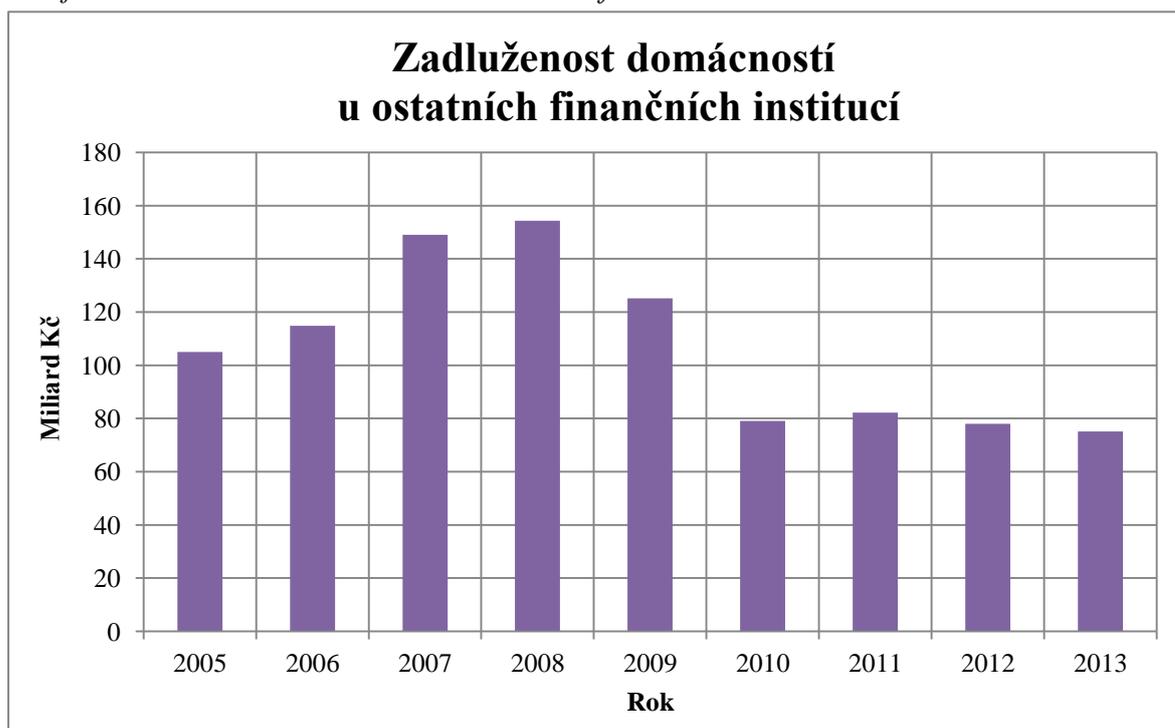
Zdroj: vlastní výpočet v programu STATISTICA

Predikce tohoto ukazatele poukazují na další růst zadluženosti domácností u bank a družstevních záložen, neboť hodnoty tohoto ukazatele ve sledovaném období stále rostly.

5. 2. 3. Zadluženost domácností u ostatních finančních institucí

Obliba domácností půjčování si peněz od nebankovních společností neboli ostatních finančních institucí klesá (graf 23), což je pozitivní jev. V roce 2005¹ si půjčovaly domácnosti u ostatních finančních institucí z 20 % z celkového objemu úvěrů poskytovaných všemi institucemi (bankovními i nebankovními), v roce 2013 to bylo z 6 % (příloha 33). Mezi tyto instituce se řadí např. společnost Cetelem, Home Credit, Provident Financial a jiné, z televizních reklam dobře známé, společnosti. Tyto společnosti poskytují domácnostem peníze skoro ve všech případech, tj. bez nutnosti splnění některých požadavků na klienta. Avšak v případě problémů s nesplácením úvěru se ve většině případů nesnaží najít nejvhodnější řešení pro svého klienta, jako je tomu u bankovních společností.

Graf 23: Zadluženost domácností u ostatních finančních institucí

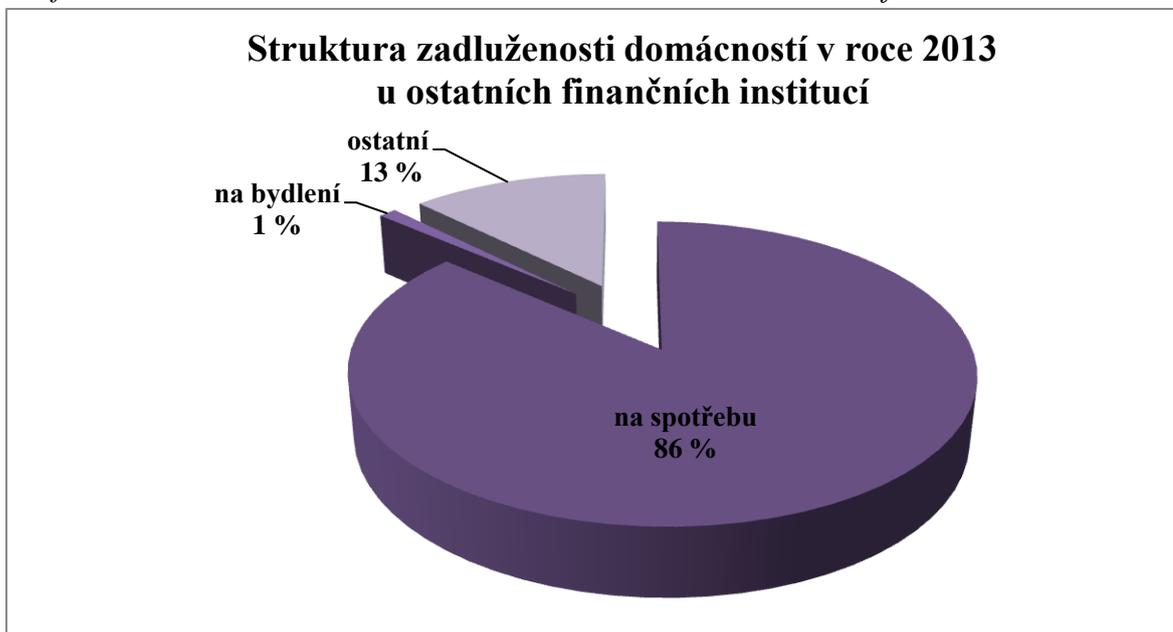

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

¹ „Statistiky ostatních finančních institucí byly zavedeny v České národní bance až od roku 2005 v návaznosti na vstup České republiky do Evropské unie“ uvedl zaměstnanec odboru měnové a finanční statistiky České národní banky. Z tohoto důvodu je zadluženost u ostatních finančních institucí a v návaznosti na to i celková zadluženost domácností v České republice hodnocena až od roku 2005, z důvodu dostupnosti dat od roku 2005.

Struktura zadluženosti domácností u ostatních finančních institucí je zobrazena v následujícím grafu 24.

Graf 24: Struktura zadluženosti domácností v roce 2013 u ostatních finančních institucí

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Tato struktura je zcela odlišná od struktury bankovních společností. Ostatní finanční instituce nejvíce poskytují úvěry na spotřebu, a to až z 86 %, jak tomu bylo v roce 2013. Úvěry na bydlení tvoří pouze 1 %. Vysvětlení tohoto faktu spočívá v tom, že spotřební úvěry nedosahují vysokých částek peněz, a proto je mohou i malé nebankovní společnosti poskytovat. Dalším vysvětlením je snadná dostupnost těchto úvěrů, kdy žadající klient nemusí splňovat určité požadavky, jako je tomu u bankovních společností, neboť se nejedná o vysoké částky peněz. Z těchto důvodů poskytují ostatní finanční instituce neboli nebankovní společnosti převážně spotřebitelské úvěry, které domácnosti využívají v hojné míře.

Přesné hodnoty vývoje tohoto ukazatele jsou uvedeny v následující tabulce 10. Domácnosti si od ostatních finančních institucí od roku 2009 půjčovaly čím dál méně (graf 23). Krizový rok způsobil obavy domácností o své peníze a finanční úspory, a proto si domácnosti začaly více půjčovat u bankovních společností, jak je také doloženo v grafu 21, ve kterém je zobrazen růst zadluženosti domácností u bankovních společností.

Tabulka 10: Elementární charakteristiky – celková zadluženost domácností u ostatních finančních institucí (mil. Kč)

Rok	Ostatní finanční instituce (mil. Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2005	105 049	-	-	-	-	100,00
2006	114 798	9 749	-	109,28	9,28	109,28
2007	149 059	34 261	24 513	129,84	29,84	141,89
2008	154 277	5 218	-29 043	103,50	3,50	146,86
2009	125 200	-29 077	-34 295	81,15	-18,85	119,18
2010	79 071	-46 129	-17 051	63,16	-36,84	75,27
2011	82 191	3 120	49 248	103,95	3,95	78,24
2012	78 029	-4 162	-7 282	94,94	-5,06	74,28
2013	75 140	-2 889	1 274	96,30	-3,70	71,53

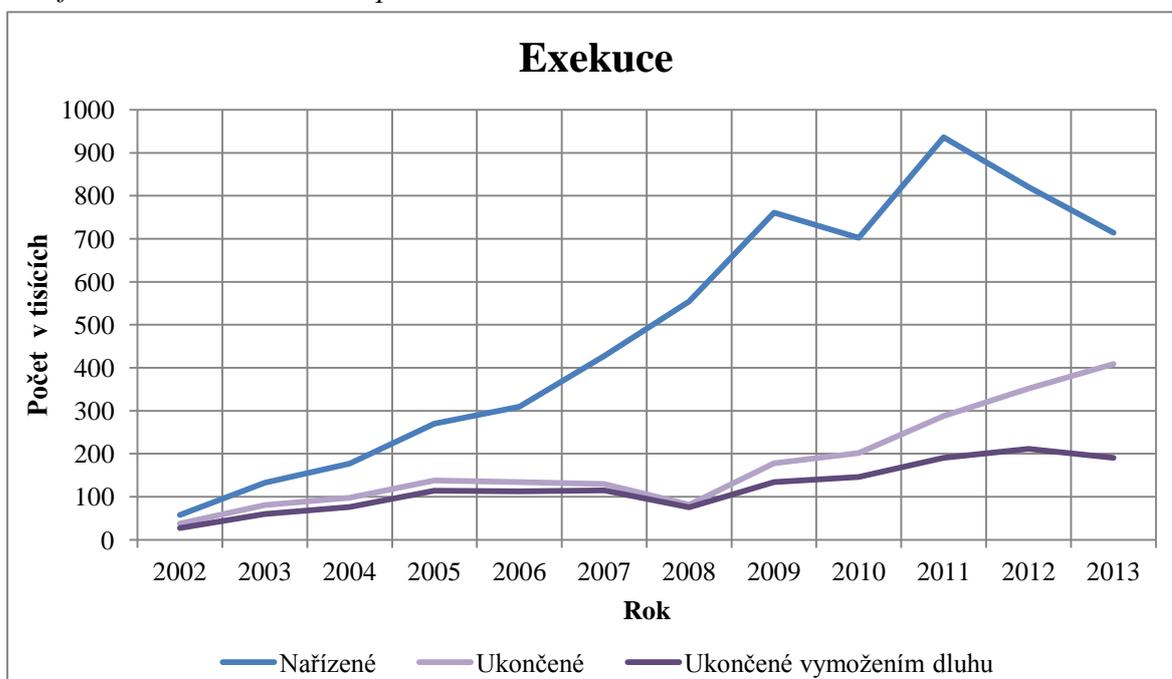
Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

V roce 2013 klesla zadluženost domácností u ostatních finančních institucí oproti roku 2005 o 28,47 %, přičemž zadluženost u bankovních společností naopak vzrostla v roce 2013 o 564,56 % oproti roku 2002 (tabulka 8). Přestože zadluženost domácností neustále roste, což je negativní jev, je tento závěr velmi pozitivní. Domácnosti si čím dál více půjčují peníze od bankovních společností, které si zakládají na rovnocenném jednání se svým klientem, a snaží se, aby klient svůj závazek splatil bez problémů.

5. 2. 4. Exekuce

Pokud domácnost, resp. jeden z jejích členů, není schopen splácet své závazky, je na něj uvalena exekuce na žádost věřitele. Vývoj exekucí v České republice je zobrazen v grafu 25. Od roku 2010 je patrný pokles počtu nařízených exekucí. Výjimkou je rok 2011, kdy došlo k velkému nárůstu nařízených exekucí, neboť se v tomto roce zvýšil počet návrhů věřitelů na vymáhání svých pohledávek pomocí soudních exekutorů, nikoliv pomocí soudů, poněvadž vymáhání pohledávek soudními exekutory je mnohem efektivnější než činnost soudů, jak uvádí Exekutorská komora České republiky (Báčová, 2013).

Graf 25: Exekuce v České republice

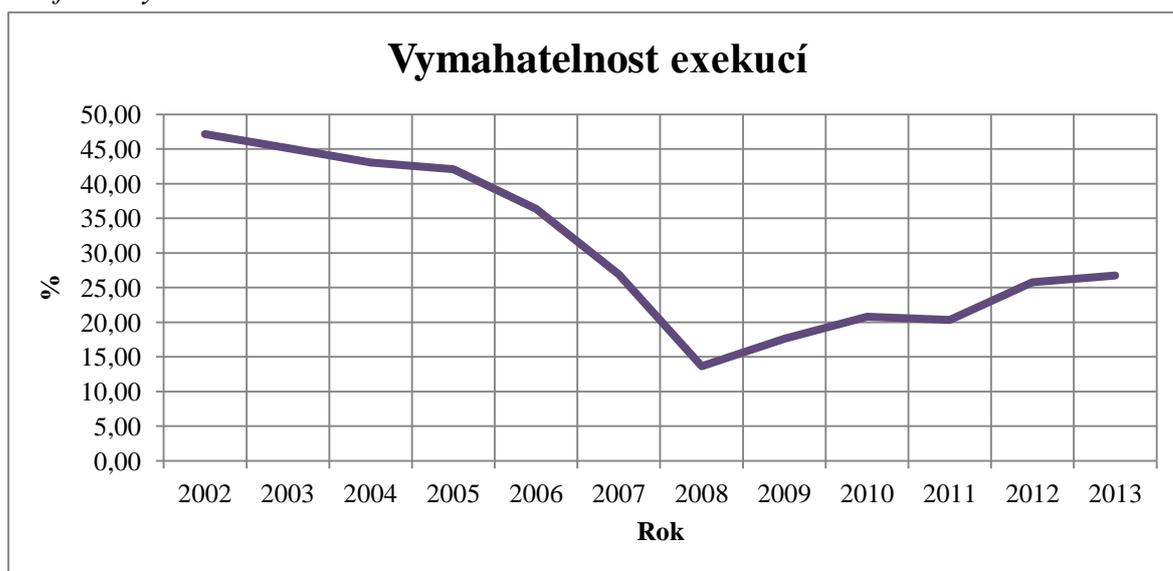

Zdroj: Exekutorská komora ČR, vlastní zpracování

Naopak v roce 2012 a 2013 došlo k výraznému poklesu počtu nařízených exekucí, a to až o 13 % ročně (příloha 40). Tento fakt způsobila podle Exekutorské komory ČR novela exekučního řádu, která umožňuje dlužníkům sloučení svých exekucí do jedné (Báčová, 2013). Velkou zásluhu na tomto poklesu má i prevence a osvěta ze strany Exekutorské komory. Naproti tomu ukončené exekuce a ukončené exekuce vymožením dluhu od roku 2008 rostou (graf 25, příloha 41). Vysvětlení tohoto jevu lze spatřit i ve spojitosti s osobními bankroty, jehož institut začal platit právě od roku 2008. Zvyšující

se návrhy na osobní bankroty a zvyšující se počty uskutečněných osobních bankrotů, jak je později uvedeno v grafu 27, pravděpodobně způsobily i zvyšující vymahatelnost exekucí (graf 26). Osobní bankrot usnadňuje dlužníkovi splácení svého dluhu, neboť dlužník v tomto případě nemusí platit úroky ani penále.

Graf 26: Vymahatelnost exekucí

Zdroj: Exekutorská komora ČR, vlastní zpracování

Pro počet nařízených exekucí byla stanovena predikce na tři období. Na základě bodového grafu časové řady nařízených exekucí (příloha 42), indexu determinace, který má hodnotu 91,18 % (příloha 43) a hodnoty MAPE, která má hodnotu 8,4805 (příloha 44), byla vybrána kvadratická trendová funkce, která má tvar (příloha 43):

$$y' = -129\,811 + 125\,409 t - 3\,633 t^2$$

Prostřednictvím této trendové funkce byly získány predikce hodnot s pravděpodobností 95 % na další tři časové období, jež jsou uvedeny v následující tabulce 11 (příloha 45, 46 a 47):

Tabulka 11: Predikce – nařízené exekuce (počet)

Rok	Bodová předpověď	Intervalová předpověď	
		Dolní mez	Horní mez
2014	886 553	568 090	1 205 015
2015	913 874	533 577	1 294 172
2016	933 930	473 884	1 393 976

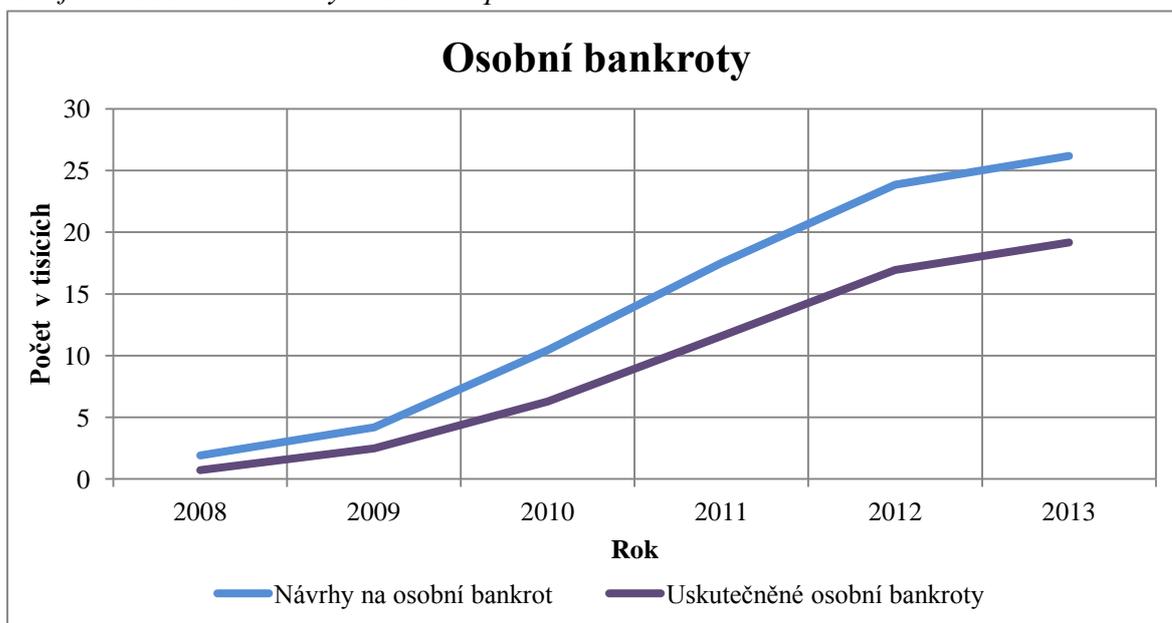
Zdroj: vlastní výpočet v programu STATISTICA

Predikované hodnoty tohoto ukazatele poukazují na jeho růst i přesto, že v posledních dvou sledovaných období došlo k jeho výraznějšímu poklesu.

5. 2. 5. Osobní bankroty

Institut osobního bankrotu začal fungovat od roku 2008, proto analyzovaná data začínají právě tímto rokem. Zájem dlužníků o osobní bankrot rychle roste, jak dokládá prudký růst křivky návrhů na osobní bankrot v grafu 27. Dlužníci ho využívají zejména proto, že mohou své dluhy splácet bez přibývajících úroků a penále, a také mají ochranu před exekutory.

Graf 27: Osobní bankroty v České republice

Zdroj: CRIF – Czech Credit Bureau

Také se zvyšuje počet uskutečněných osobních bankrotů z celkových návrhů, tedy úspěšnost dlužníka při žádosti o osobní bankrot, jak dokládá rostoucí křivka uskutečněných osobních bankrotů. V době počátků osobního bankrotu byla úspěšnost žádajících dlužníků pouze 38,31 %, v roce 2013 byla úspěšnost 73,24 %, tj. nárůst o 34,93 procentních bodů (příloha 48).

Je tedy možné předpokládat, že žádosti dlužníků o osobní bankrot nadále porostou. Pro samotné dlužníky je tento institut výhodou, ovšem pro soudní systém to představuje sílící nápor na jeho personál, což se může v budoucnosti projevit v prodlužování lhůt pro schválení návrhu na osobní bankrot dlužníka, a tím i v prodlužování samotného vymáhacího procesu.

6. Závěr

Diplomová práce byla zaměřena na hodnocení spotřeby a zadluženosti domácností v České republice na základě analýzy časových řad. Analýza spotřeby se zabývala rozbořením příjmů domácností a spotřebních vydání. Analýza zadluženosti se zabývala celkovou zadlužeností domácností, zadlužeností domácností u bankovních a nebankovních institucí, exekucemi a osobními bankroty. Ukazatelé spotřeby a zadluženosti byly hodnoceny za období 2002 – 2013, přičemž délka časových řad jednotlivých ukazatelů se lišila podle dostupnosti potřebných dat.

Z uvedených analýz vyplývá, že celkové průměrné hrubé roční příjmy domácností v současné době rostou v pomalém tempu, tj. o 1 – 2 % ročně. Od roku 2002 do roku 2009 rostly celkové průměrné hrubé roční příjmy rychleji, přibližně o 4,5 – 9 %. Některé domácnosti se potýkají s problémy nízkých příjmů, přičemž každá domácnost řeší tento problém jinými způsoby. Některé domácnosti si půjčují peníze, jiné vykonávají několik zaměstnání najednou, čímž zvyšují celkový příjem domácnosti. Největší položku celkových příjmů domácností tvoří pracovní příjmy, které v průměrných hodnotách tvoří více než polovinu celkových příjmů. Poté následují sociální příjmy a ostatní příjmy. Vypočtené prognózy poukazují na další růst celkových průměrných hrubých ročních příjmů. V posledním sledovaném roce byly tyto příjmy ve výši 172 802 Kč na 1 člena domácnosti a v prvním predikovaném roce jsou tyto příjmy ve výši 179 297 Kč na 1 člena domácnosti, což představuje zvýšení o 3,8 %.

Celkové průměrné roční spotřební výdaje domácností mají také rostoucí tendenci, přestože od roku 2009 rostou pomaleji, tj. o 0,8 – 2,7 %. Krizový rok 2009 způsobil zvyšující se obavu domácností o své finance a jejich větší šetřivost, proto došlo ke zpomalení růstu spotřebních vydání domácností. Do roku 2009 rostly celkové spotřební výdaje rychleji, tj. o 3,2 – 7,9 % ročně. Predikované hodnoty celkových spotřebních výdajů také předpokládají jejich další růst. V posledním sledovaném roce byly celkové průměrné roční spotřební výdaje ve výši 120 827 Kč na 1 člena domácnosti a v prvním predikovaném roce jsou ve výši 123 243 Kč na 1 člena domácnosti, což představuje zvýšení o 2,0 %. Z celkových spotřebních výdajů zaujímají největší položku výdaje na bydlení, vodu, energii a paliva (22 %) a výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje (20 %). Naopak nejmenšími položkami jsou výdaje na vzdělávání (1 %), zdraví (3 %) a alkoholické nápoje a tabák (3 %).

Výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje každoročně rostou, neboť neustále dochází k jejich zdražování a zvýšené spotřebě. Výdaje na alkoholické nápoje a tabák mají také rostoucí tendenci, a to zejména z důvodu zvyšování cen tohoto zboží a spotřební daně. Výdaje na odívání a obuv mají kolísavý charakter, protože domácnosti se snaží na tomto typu výdajů šetřit a také využívají sezónních slev. Výdaje na bydlení, vodu, energie a paliva, jenž tvoří největší položku celkových spotřebních výdajů, mají také rostoucí vývoj. Tyto výdaje jsou pro domácnost nezbytné a domácnost nemá příliš mnoho možností na nich výrazně ušetřit. Naopak výdaje na bytové vybavení, zařízení domácnosti a opravy mají klesající tendenci, a to až o 3,5 – 6,7 % ročně. Výdaje na zdraví mají za sledované období výrazně rostoucí tendenci, a to zejména od roku 2008, kdy byly zavedeny regulační poplatky ve zdravotnictví. Například v roce 2007 a 2008 došlo k největšímu nárůstu výdajů na zdraví, a to o 23 – 27 % ročně. Výdaje na dopravu za sledované období také každoročně stoupají, a to zejména z důvodu zvyšování cen pohonných hmot a jízdného. Výdaje na pošty a telekomunikace rostou meziročně nepatrně, nebo naopak klesají, a to i o 1,5 % ročně, z důvodu poklesu zájmu o poštovní služby a v některých případech i z důvodu poklesu cen služeb mobilních operátorů a mobilních telefonů. Výdaje na rekreace a kulturu od roku 2010 také neustále klesají, tj. o 0,5 – 2,5 % ročně, protože domácnosti se snaží na tomto typu výdajů šetřit, neboť se jedná o výdaje nezbytné pro domácnost. Výdaje na vzdělávání, které tvoří nejmenší položku celkových spotřebních výdajů, mají velice kolísavý charakter. V roce 2013 došlo k jejich poklesu o 12,84 %. Výdaje na stravování a ubytování mají rostoucí tendenci, přestože se nejedná o nezbytné výdaje. Domácnosti si tímto typem výdajů zpříjemňují trávení volného času, a proto jsou ochotni za tento typ služby utrácet peníze. Výdaje na ostatní zboží a služby, které nejsou zařazeny do předchozích spotřebních vydání, mají také rostoucí vývoj.

Nespotřební výdaje, z nichž největší část tvoří výdaje na pořízení a rekonstrukci domu či bytu (tj. cca 65 %), mají kolísavý vývoj, který se řídí zejména vývojem hypotečního trhu. Při poklesu úrokových sazeb hypotečních úvěrů byl zaznamenán růst počtu poskytnutých hypotečních úvěrů a nespotřebních výdajů, a naopak. Kolísavý vývoj mají i prognózované hodnoty tohoto ukazatele.

Při porovnání celkových příjmů domácností a jejich celkových výdajů se došlo k závěru, že příjmy přesahují výdaje domácností. Naopak při porovnání pracovních příjmů, které jsou pro domácnost zásadní, a celkových výdajů, dochází k zjištění, že výdaje

domácností přesahují jejich pracovní příjmy. Z tohoto důvodu dochází k neustále se zvyšujícímu zadlužování českých domácností. Je však nutné podotknout, že předmětem analýz jsou průměrné hodnoty, které jsou přepočtené na 1 člena domácnosti, a výsledky tudíž nelze zobecnit na všechny domácnosti bez rozdílu.

Celková zadluženost domácností v České republice neustále roste. Krizový rok 2009 tento růst nezastavil, ale alespoň ho zpomalil. Do tohoto roku rostla celková zadluženost domácností o 18 – 33,5 % ročně, od roku 2009 rostla o 2,5 – 7 % ročně. V roce 2008 přesáhla celková zadluženost domácností jeden bilion korun, což je podle odborníků alarmující hodnota. Pozitivem na tomto negativním jevu je, že domácnosti si nejvíce půjčují peníze na bydlení, a to z 68 % celkové zadluženosti, což je považováno za rozumné zadlužování, neboť většina domácností není schopna za svůj život na vlastní bydlení našetřit ze svých úspor. Dalším pozitivem je, že domácnosti si půjčují peníze převážně od bankovních institucí, a to až z 94 % ze všech poskytnutých úvěrů v České republice. Bankovní instituce dávají svým klientům relativně výhodnější podmínky úvěrů a je u nich větší jistota férového jednání s klientem. Bankovní společnosti poskytují převážně úvěry na bydlení, a to až ze 72 % svých poskytnutých úvěrů. Zadluženost domácností u bankovních společností neustále roste, naopak zadluženost u nebankovních společností klesá, což je také pozitivní. Nebankovní společnosti poskytují převážně spotřební úvěry, a to až z 86 % svých poskytnutých úvěrů. Krizový rok 2009 způsobil pokles zadluženosti domácností u nebankovních společností, neboť domácnosti se začaly obávat o své finance a začaly proto více důvěřovat silným bankovním institucím. V roce 2013 klesla zadluženost domácností u nebankovních institucí oproti roku 2005 o 28,47 %, přičemž zadluženost u bankovních institucí naopak vzrostla v roce 2013 o 564,56 % oproti roku 2002. Vypočtené prognózy celkové zadluženosti domácností u bankovních společností poukazují na její další růst. V posledním sledovaném roce byla celková zadluženost domácností u bankovních společností ve výši 1 206 290 miliónů Kč a v prvním predikovaném roce je tato zadluženost ve výši 1 318 923 miliónů Kč, což představuje zvýšení o 9,34 %.

Počet exekucí v posledních dvou letech sledovaného období klesl, a to až o 13 % ročně. Důvodem tohoto poklesu je nově zavedená možnost sloučení více exekucí do jedné. Zvyšuje se počet ukončených exekucí s vymožením dluhu a tím pádem i vymahatelnost exekucí. Přestože počet nařízených exekucí v posledních dvou letech sledovaného období

klesl, vypočtené prognózy poukazují na jejich růst. V současné době se vymahatelnost exekucí pohybuje mezi 25 – 30 %, v roce 2008 se pohybovala mezi 10 – 15 %, což bylo minimum za sledované období. Zvyšující se vymahatelnost exekucí souvisí také se zavedením institutu osobního bankrotu, které využívá čím dál více dlužníků. Osobní bankrot umožňuje dlužníkům splácení svého dluhu bez navyšujících se úroků a penále, což jim usnadňuje splácení svého dluhu, čímž dochází ke zvyšování vymahatelnosti dluhů.

V celkovém pohledu mají všechny tři hlavní ukazatelé, tj. příjmy domácností, jejich spotřební vydání a zadluženost, rostoucí tendenci. Nejrychleji roste zadluženost domácností. V posledních letech rostla celková zadluženost domácností o 2,5 – 7 % ročně. Naopak příjmy domácností rostou velice pomalu, tj. maximálně o 2 % ročně. Pomalý růst příjmů způsobuje některým domácnostem jejich zvyšující se zadluženost, neboť domácnosti nemají dostatek finančních prostředků pro uspokojování svých potřeb.

Z výsledků práce vyplývají následující doporučení autora. Domácnosti by měly více přemýšlet o svých financích a také by se měly více snažit předvídat možná rizika budoucnosti. Neuvážené půjčení peněz může zavést domácnost do vážných finančních problémů, ze kterých není snadné se dostat. Domácnosti by si neměly zvykat na životní standard, na který nemají dostatek svých finančních prostředků. Půjčování peněz je jen jednorázové řešení, jehož negativní důsledky se člověka mohou držet i několik dalších desítek let. Dále by domácnosti měly uvažovat nad tím, na co si peníze půjčují a jaké jsou jejich finanční možnosti v současnosti a také v budoucnosti. V současné době existují i spotřebitelské, právní a sociální poradny, které mohou lidem ve finančních potížích pomoci. Poradny za ně sice dluhy nezaplatí, ale mohou domácnostem poskytnout velice cenné rady a informace, jak dluhy splácet a naopak se dále nezadlužovat.

7. Seznam literatury

- 1) APPELTOVÁ, Michaela. *Ženy a česká společnost*. Praha: Centrum ProEquality, 2010. 156 s. ISBN 978-80-87110-19-5
- 2) ARLT, Josef. *Ekonomické časové řady*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 285 s. ISBN 978-80-247-1319-9.
- 3) BLATNÁ, Dagmar. *Metody statistické analýzy*. 4. vyd. Praha: Bankovní institut, 2009. 92 s. ISBN 978-807-2651-436.
- 4) BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5.
- 5) CIPRA, Tomáš. *Analýza časových řad s aplikacemi v ekonomii*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství technické literatury, 1986. 248 s. ISBN 04-012-86.
- 6) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vydání a spotřeba domácností. Statistiky rodinných účtů za rok 2013*. Praha: Český statistický úřad, 2014. 129 s.
- 7) DUPAL, Libor, NOVÁK, Karel, SCHLOSSBERGER, Otakar. *Rádce spotřebitele: Uzavíráme spotřebitelské smlouvy*. 1. vyd. Brno: CP Books, 2005. 93 s. ISBN 80-251-0497-4.
- 8) HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
- 9) HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd. Praha: Beck, 2011. 696 s. ISBN 978-80-7400-006-5.
- 10) HUBINKOVÁ, Zuzana. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. 3. vyd. Praha: Grada, 2008. 277 s. ISBN 978-80-247-1593-3.
- 11) HUDEC, Oto. *Štatistické metódy v ekonomických vedách*. 1. vyd. Košice: Elfa, 2007. 196. ISBN 978-80-8086-059-2.
- 12) JANDA, Josef. *Jak žít šťastně na dluh*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 176 s. ISBN 978-80-247-4833-7.
- 13) JANDA, Josef. *Spořit nebo investovat?*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 167 s. ISBN 978-80-247-3670-9.
- 14) JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice I: Peníze a platební styk*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 660 s. ISBN 978-80-247-3893-2.
- 15) JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice II: Měnová a kurzová politika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 557 s. ISBN 978-80-247-4516-9.

- 16) KÁBA, Bohumil, SVATOŠOVÁ, Libuše. *Statistické nástroje ekonomického výzkumu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 176 s. ISBN 978-80-7380-359-9.
- 17) KALABIS, Zbyněk. *Bankovní služby v praxi*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2005. 148 s. ISBN 80-251-0882-1.
- 18) KOCIÁNOVÁ, Helena. *Finanční gramotnost v kostce: aneb co Vás neměl kdo naučit*. Olomouc: ANAG, 2012. 151 s. ISBN 978-80-7263-767-6.
- 19) KOLEKTIV FINANČNÍCH PORADCŮ PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze: finanční plánování pro každého*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2013. 227 s. ISBN 978-80-265-0127-5.
- 20) KRÁLOVÁ, Lenka. *Krotitelé dluhů: průvodce vaším rodinným rozpočtem*. 1. vyd. Praha: Plot, 2009. 167 s. ISBN 978-80-7428-017-7.
- 21) KUŠKOVÁ, Petra. *Češi ve spotřebitelském ráji (!?): vývoj spotřeby českých domácností v posledních dvaceti letech*. 1. vyd. Praha: CENIA ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí, 2009. 56 s. ISBN 978-808-5087-703.
- 22) MACÁKOVÁ, Libuše. *Mikroekonomie: základní kurs*. 1. vyd. Slaný: Melandrium, 2000. 273 s. ISBN 80-861-7514-6
- 23) MAGRABI, Frances. *The Economics of household consumption*. New York: Praeger, 1991. 278 s. ISBN 0275941132.
- 24) MARTÍNKOVÁ, Eva. *(Ne)máte peníze - co s tím?: slabikář rodinných financí*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003. 151 s. ISBN 80-720-0482-4.
- 25) ONDŘEJ, Jan. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 365 s. ISBN 978-80-7400-446-9.
- 26) RIEGEL, Karel. *Ekonomická psychologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 247 s. ISBN 978-80-247-1185-0.
- 27) SANTLEROVÁ, Květoslava. *Telemarketing v praxi: jak profesionálně telefonovat se zákazníky*. 2. vyd. Praha: Grada, 2011. 222 s. ISBN 978-80-247-3928-1.
- 28) SMRČKA, Luboš. *Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu*. 1. vyd. Praha: Beck, 2010. 538 s. ISBN 978-80-7400-199-4.
- 29) SVATOŠOVÁ, Libuše, KÁBA, Bohumil. *Statistické metody II*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2008. 107 s. ISBN 978-802-1317-369.

- 30) SYROVÝ, Petr, NOVOTNÝ, Martin. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003. 171 s. ISBN 80-247-0478-1.
- 31) SYROVÝ, Petr, TYL, Tomáš. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 207 s. ISBN 978-80-247-3813-0.
- 32) ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. *Prognostické metody a jejich aplikace*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 197 s. ISBN 978-80-7179-174-4.
- 33) THE WORLD BANK. *Financial sector assessment: a handbook*. Washington, D. C.: World Bank and International Monetary Fund, 2005. 459 s. ISBN 9780821364321.

Internetové zdroje

- 1) BÁČOVÁ, Petra. *Exekucí razantně ubývá*. [online]. Exekutorská komora České republiky, 2013. [cit. 2014-06-21]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1272-exekuci-razantne-ubyva-mezirocne-az-o-tretinu-26-08-2013?w=>
- 2) CRIF – CZECH CREDIT BUREAU. *Úvod*. [online]. 2014. [cit. 2014-08-11]. Dostupné z: <http://www.crif.cz/Pages/default.aspx>
- 3) ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *O ČNB*. [online]. 2014. [cit. 2014-08-11]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/
- 4) ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *Základní informace*. [online]. 2011. [cit. 2014-08-11]. Dostupné z: http://www.ctk.cz/o_ctk/zakladni_informace/
- 5) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *O ČSÚ*. [online]. 2012. [cit. 2014-08-11]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/o_csu
- 6) EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní strana*. [online]. 2014. [cit. 2014-08-11]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/index.php?p=uvod&w=>
- 7) HYPOTEČNÍ BANKA. *Český hypoteční trh má za sebou další mimořádně úspěšný rok, lidé nejvíce investovali do starších nemovitostí*. [online]. 2014. [cit. 2014-09-09]. Dostupné z: <https://www.hypotecnibanka.cz/o-bance/pro-media/tiskove-zpravy/obchodni-vysledky-cr/cesky-hypotecni-trh-ma-za-sebou-dalsi-mimoradne-us/>
- 8) LAZAREVIČ, Arsen. *Každý Čech už dluží více než 110 000 Kč bankám*. [online]. Měšec.cz, 2013. [cit. 2014-06-11]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/aktuality/kazdy-cech-uz-dluzi-vice-nez-110-000-kc-bankam/>

- 9) LAZAREVIČ, Arsen. *Osobní bankrot vyhlásilo téměř 20 000 lidí*. [online]. Měšec.cz, 2014. [cit. 2014-06-11]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/aktuality/osobni-bankrot-vyhlasil-temer-20-000-lidi/>
- 10) ODDLUŽTEMĚ.CZ. *Počet exekucí klesá, pomáhá i oddlužení*. [online]. Finance.cz, 2014. [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/416797-pocet-exekuci-klesa-pomaha-i-oddluzeni/>
- 11) TURUNEN, Elina, HIILAMO, Heikki. *Health effects of indebtedness*. [online]. Scopus.com, 2014. [cit. 2014-07-20]. Dostupné z: <http://www.scopus.com.infozdroje.czu.cz/record/display.url?eid=2-s2.0-84903643628&origin=resultslist&sort=plf-f&src=s&st1=indebtedness&sid=B72ADA852ABA1D75FB05E4068AE3608D.f594dyPDCy4K3aQHRor6A%3a20&sot=b&sdt=b&sl=46&s=TITLE-ABS-KEY%28indebtedness%29+AND+PUBYEAR+%3E+2012&relpos=4&relpos=4&citeCnt=0&searchTerm=TITLE-ABS-KEY%28indebtedness%29+AND+PUBYEAR+%26gt%3B+2012>
- 12) ZAMRAZILOVÁ, Eva. *Problémy vzniklé finanční negramotností*. [online]. Finanční noviny.cz, 2011. [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/problemy-vznikle-financni-negramotnosti/724096>

8. Seznam tabulek

Tabulka 1: Elementární charakteristiky – celkové průměrné hrubé roční příjmy domácností v České republice.....	41
Tabulka 2: Predikce – celkové průměrné hrubé roční příjmy domácností (Kč).....	42
Tabulka 3: Přehled jednotlivých skupin průměrných hrubých ročních příjmů domácností v České republice.....	42
Tabulka 4: Elementární charakteristiky – celkové průměrné roční spotřební výdaje	44
Tabulka 5: Predikce – celkové průměrné roční spotřební výdaje domácností (Kč).....	45
Tabulka 6: Predikce – celkové průměrné roční nespotební výdaje domácností (Kč)	63
Tabulka 7: Elementární charakteristiky – celková zadluženost domácností (mil. Kč)	66
Tabulka 8: Elementární charakteristiky – celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen (mil. Kč)	69
Tabulka 9: Predikce – celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen (mil. Kč).....	70
Tabulka 10: Elementární charakteristiky – celková zadluženost domácností u ostatních finančních institucí (mil. Kč).....	73
Tabulka 11: Predikce – nařízené exekuce (počet)	76

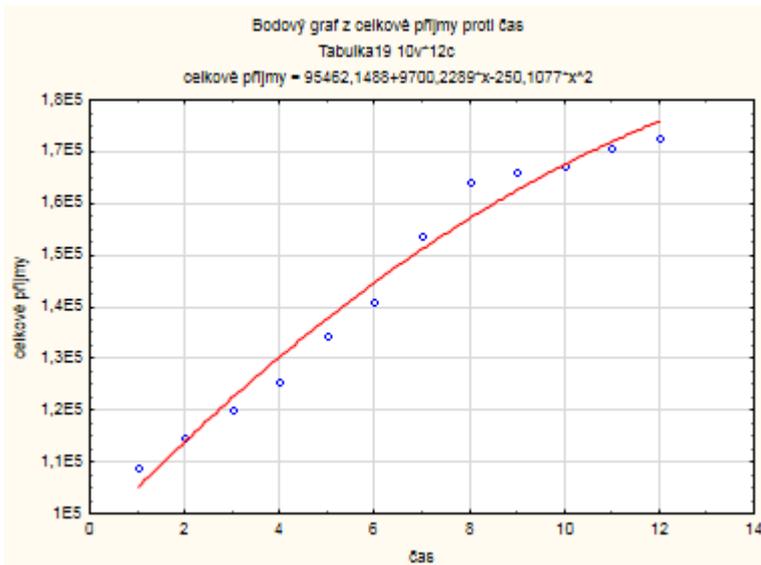
9. Seznam grafů

Graf 1: Průměrné hrubé roční peněžní příjmy domácností na 1 člena domácnosti (Kč).....	40
Graf 2: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – celkové výdaje ..	43
Graf 3: Průměrné spotřební výdaje za rok 2013 – struktura spotřebních výdajů	46
Graf 4: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – potraviny a nealkoholické nápoje.....	47
Graf 5: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – alkoholické nápoje a tabák	49
Graf 6: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – odívání a obuv ..	50
Graf 7: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – bydlení, voda, energie, paliva.....	51
Graf 8: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	52
Graf 9: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – zdraví.....	53
Graf 10: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – doprava	55
Graf 11: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – pošty a telekomunikace	56
Graf 12: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – rekreace a kultura	57
Graf 13: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – vzdělávání.....	58
Graf 14: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – stravování a ubytování.....	59
Graf 15: Průměrné spotřební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč) – ostatní zboží a služby	60
Graf 16: Průměrné nespotební výdaje na 1 člena domácnosti za rok (Kč)	61
Graf 17: Porovnání ročních příjmů s celkovými ročními výdaji domácností (Kč)	64
Graf 18: Celková zadluženost domácností v České republice.....	65
Graf 19: Struktura celkové zadluženosti domácností v České republice v roce 2013.....	66
Graf 20: Struktura institucí v poskytování úvěrů domácnostem v roce 2013	67
Graf 21: Celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen	68
Graf 22: Struktura zadluženosti domácností v roce 2013 u bank a družstevních záložen...	69
Graf 23: Zadluženost domácností u ostatních finančních institucí.....	71

Graf 24: Struktura zadluženosti domácností v roce 2013 u ostatních finančních institucí..	72
Graf 25: Exekuce v České republice.....	74
Graf 26: Vymahatelnost exekucí	75
Graf 27: Osobní bankroty v České republice.....	76

10. Přílohy

Příloha 1: Bodový graf – celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 2: Výsledky regrese – celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR

Výsledky regrese se závislou proměnnou : celkové příjmy (Tabulka19)
 R= ,98763874 R2= ,97543028 Upravené R2= ,96997034
 F(2,9)=178,65 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 4108,3

N=12	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(9)	p-hodn.
Abs.člen			95462,15	4245,995	22,48287	0,000000
čas	1,475272	0,228390	9700,23	1501,712	6,45945	0,000117
V1**2	-0,507964	0,228390	-250,11	112,453	-2,22411	0,053206

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 3: Výpočet MAPE – celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR

Celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR - MAPE					
y_t	t	y'_t	$y_t - y'_t$	$(y_t - y'_t) / y_t$	absolutní hodnota $(y_t - y'_t) / y_t$
109 011	1	104912,27	4 099	0,037599	0,037599
114 760	2	113862,18	898	0,007823	0,007823
119 923	3	122311,87	-2 389	-0,019917	0,019917
125 386	4	130261,34	-4 875	-0,038881	0,038881
134 569	5	137710,6	-3 142	-0,023346	0,023346
140 822	6	144659,65	-3 837	-0,027248	0,027248
153 826	7	151108,47	2 718	0,017667	0,017667
164 105	8	157057,09	7 047	0,042945	0,042945
166 087	9	162505,49	3 582	0,021564	0,021564
167 429	10	167453,67	-25	-0,000149	0,000149
170 872	11	171901,64	-1 029	-0,006024	0,006024
172 802	12	175849,39	-3 047	-0,017635	0,017635
Suma					0,260798
MAPE					2,173319

Zdroj: Vlastní výpočet v programu Excel

Příloha 4: Předpovězené hodnoty pro rok 2014 – celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: celkové příjmy		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	9700,229	13,0000	126103,0
V1**2	-250,108	169,0000	-42268,2
Abs. člen			95462,1
Předpověď			179296,9
-95,0%PL			165931,8
+95,0%PL			192662,1

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 5: Předpovězené hodnoty pro rok 2015 – celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: celkové příjmy		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	9700,229	14,0000	135803,2
V1**2	-250,108	196,0000	-49021,1
Abs. člen			95462,1
Předpověď			182244,2
-95,0%PL			166284,0
+95,0%PL			198204,5

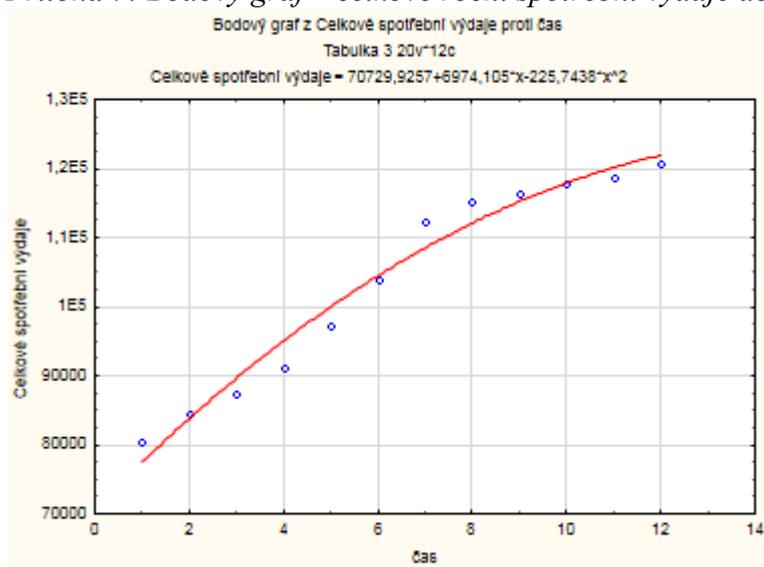
Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 6: Předpovězené hodnoty pro rok 2016 – celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: celkové příjmy		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	9700,229	15,0000	145503,4
V1**2	-250,108	225,0000	-56274,2
Abs. člen			95462,1
Předpověď			184691,4
-95,0%PL			165384,2
+95,0%PL			203998,5

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 7: Bodový graf – celkové roční spotřební výdaje domácností v ČR

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 8: Výsledky regrese – celkové roční spotřební výdaje domácností v ČR

Výsledky regrese se závislou proměnnou : celkové spotřební výdaje (Tabulka 19)
 R= ,98657244 R2= ,97332519 Upravené R2= ,96739745
 F(2,9)=164,20 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 2704,1

N=12	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(9)	p-hodn.
Abs.člen			70729,93	2794,801	25,30768	0,000000
čas	1,679027	0,237973	6974,11	988,458	7,05554	0,000059
V1**2	-0,725774	0,237973	-225,74	74,019	-3,04982	0,013797

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 9: Výpočet MAPE – celkové roční spotřební výdaje domácností v ČR

Celkové spotřební výdaje domácností v ČR - MAPE					
y _t	t	y' _t	y _t - y' _t	(y _t - y' _t) / y _t	absolutní hodnota (y _t - y' _t) / y _t
80 397	1	77478,287	2 919	0,036304	0,036304
84 568	2	83775,16	793	0,009381	0,009381
87 259	3	89620,546	-2 361	-0,027060	0,027060
91 085	4	95014,444	-3 929	-0,043140	0,043140
97 342	5	99956,855	-2 615	-0,026863	0,026863
104 017	6	104447,78	-431	-0,004141	0,004141
112 256	7	108487,21	3 769	0,033573	0,033573
115 309	8	112075,16	3 234	0,028045	0,028045
116 244	9	115211,62	1 032	0,008881	0,008881
117 882	10	117896,59	-15	-0,000124	0,000124
118 819	11	120130,08	-1 311	-0,011034	0,011034
120 827	12	121912,07	-1 085	-0,008980	0,008980
Suma					0,237527
MAPE					1,979390

Zdroj: Vlastní výpočet v programu Excel

Příloha 10: Předpovězené hodnoty pro rok 2014 – celkové roční spotřební výdaje domácností v ČR

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: celkové spotřební výdaje		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	6974,105	13,0000	90663,4
V1**2	-225,744	169,0000	-38150,7
Abs. člen			70729,9
Předpověď			123242,6
-95,0%PL			114445,4
+95,0%PL			132039,8

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 11: Předpovězené hodnoty pro rok 2015 – celkové roční spotřební výdaje domácností v ČR

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: celkové spotřební výdaje		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	6974,105	14,0000	97637,5
V1**2	-225,744	196,0000	-44245,8
Abs. člen			70729,9
Předpověď			124121,6
-95,0%PL			113616,3
+95,0%PL			134627,0

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 12: Předpovězené hodnoty pro rok 2016 – celkové roční spotřební výdaje domácností v ČR

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: celkové spotřební výdaje		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	6974,105	15,0000	104611,6
V1**2	-225,744	225,0000	-50792,4
Abs. člen			70729,9
Předpověď			124549,1
-95,0%PL			111840,8
+95,0%PL			137257,5

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 13: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje na 1 člena domácnosti

Rok	Potraviny a nealkoholické nápoje (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	17 848	-	-	-	-	100
2003	17 929	80	-	100,45	0,45	100,45
2004	18 499	570	490	103,18	3,18	103,65
2005	18 764	265	-306	101,43	1,43	105,13
2006	19 566	802	538	104,28	4,28	109,62
2007	20 907	1 342	539	106,86	6,86	117,14
2008	22 563	1 656	314	107,92	7,92	126,42
2009	22 255	-309	-1 965	98,63	-1,37	124,69
2010	22 435	180	489	100,81	0,81	125,70
2011	22 515	80	-100	100,36	0,36	126,15
2012	23 764	1 248	1 168	105,54	5,54	133,14
2013	24 407	643	-605	102,71	2,71	136,75

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 14: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na alkoholické nápoje a tabák na 1 člena domácnosti

Rok	Alkoholické nápoje a tabák (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	2 492	-	-	-	-	100
2003	2 537	45	-	101,80	1,80	101,80
2004	2 531	-7	-51	99,74	-0,26	101,53
2005	2 641	111	117	104,38	4,38	105,98
2006	2 823	181	71	106,87	6,87	113,27
2007	3 016	194	12	106,86	6,86	121,03
2008	3 031	14	-179	100,48	0,48	121,61
2009	3 229	198	183	106,52	6,52	129,54
2010	3 255	26	-172	100,81	0,81	130,60
2011	3 419	164	138	105,03	5,03	137,17
2012	3 327	-92	-255	97,32	-2,68	133,49
2013	3 383	56	148	101,69	1,69	135,74

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 15: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na odívání a obuv na 1 člena domácnosti

Rok	Odívání a obuv (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	5 226	-	-	-	-	100
2003	5 243	17	-	100,33	0,33	100,33
2004	5 148	-95	-112	98,19	-1,81	98,52
2005	5 101	-48	47	99,08	-0,92	97,61
2006	5 256	156	203	103,05	3,05	100,59
2007	5 617	360	205	106,86	6,86	107,48
2008	5 837	220	-140	103,92	3,92	111,70
2009	5 765	-72	-292	98,77	-1,23	110,33
2010	5 812	47	119	100,81	0,81	111,22
2011	5 658	-154	-201	97,35	-2,65	108,28
2012	5 584	-74	80	98,69	-1,31	106,86
2013	5 679	94	168	101,69	1,69	108,67

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 16: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na bydlení, vodu, energii a paliva na 1 člena domácnosti

Rok	Bydlení, voda, energie, paliva (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	15 919	-	-	-	-	100
2003	16 660	741	-	104,66	4,66	104,66
2004	16 841	181	-560	101,09	1,09	105,79
2005	18 308	1 467	1 286	108,71	8,71	115,01
2006	20 150	1 842	375	110,06	10,06	126,58
2007	20 699	550	-1 292	102,73	2,73	130,03
2008	22 339	1 640	1 090	107,92	7,92	140,33
2009	24 676	2 337	698	110,46	10,46	155,01
2010	25 225	549	-1 788	102,22	2,22	158,46
2011	26 406	1 181	632	104,68	4,68	165,88
2012	26 259	-147	-1 327	99,44	-0,56	164,96
2013	26 824	565	711	102,15	2,15	168,50

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 17: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na bytové vybavení, zařízení domácnosti a opravy na 1 člena domácnosti

Rok	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	5 547	-	-	-	-	100
2003	5 666	119	-	102,14	2,14	102,14
2004	5 672	6	-113	100,10	0,10	102,24
2005	6 103	431	425	107,60	7,60	110,01
2006	6 717	614	183	110,06	10,06	121,08
2007	7 385	669	55	109,95	9,95	133,13
2008	7 633	248	-420	103,36	3,36	137,60
2009	7 726	92	-156	101,21	1,21	139,27
2010	7 207	-519	-611	93,29	-6,71	129,92
2011	7 309	102	620	101,41	1,41	131,75
2012	6 892	-417	-519	94,29	-5,71	124,23
2013	6 645	-246	171	96,43	-3,57	119,79

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 18: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na zdraví na 1 člena domácnosti

Rok	Zdraví (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	1 447	-	-	-	-	100
2003	1 607	160	-	111,03	11,03	111,03
2004	1 658	51	-109	103,18	3,18	114,57
2005	1 822	164	113	109,88	9,88	125,88
2006	1 947	125	-39	106,87	6,87	134,53
2007	2 392	446	320	122,89	22,89	165,32
2008	3 031	639	193	126,69	26,69	209,44
2009	3 113	82	-556	102,72	2,72	215,14
2010	3 139	25	-57	100,81	0,81	216,88
2011	3 183	44	19	101,41	1,41	219,94
2012	3 327	144	100	104,53	4,53	229,90
2013	3 142	-185	-330	94,43	-5,57	217,08

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 19: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na dopravu na 1 člena domácnosti

Rok	Doprava (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	8 040	-	-	-	-	100
2003	9 049	1 009	-	112,55	12,55	112,55
2004	9 599	550	-459	106,07	6,07	119,39
2005	10 110	512	-38	105,33	5,33	125,76
2006	10 610	500	-12	104,94	4,94	131,97
2007	11 234	624	124	105,88	5,88	139,73
2008	12 460	1 227	603	110,92	10,92	154,99
2009	12 107	-353	-1 580	97,17	-2,83	150,60
2010	12 438	331	684	102,73	2,73	154,71
2011	12 849	411	80	103,30	3,30	159,82
2012	12 714	-136	-547	98,95	-1,05	158,14
2013	13 291	577	713	104,54	4,54	165,32

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 20: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na pošty a telekomunikace na 1 člena domácnosti

Rok	Pošty a telekomunikace (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	3 216	-	-	-	-	100
2003	3 636	421	-	113,08	13,08	113,08
2004	4 014	377	-43	110,38	10,38	124,82
2005	4 190	176	-202	104,38	4,38	130,29
2006	4 672	483	307	111,52	11,52	145,29
2007	4 889	216	-266	104,63	4,63	152,02
2008	5 276	387	171	107,92	7,92	164,06
2009	5 304	28	-359	100,53	0,53	164,94
2010	5 347	43	15	100,81	0,81	166,28
2011	5 305	-43	-86	99,20	-0,80	164,95
2012	5 228	-77	-34	98,55	-1,45	162,57
2013	5 196	-32	44	99,38	-0,62	161,56

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 21: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na rekreaci a kulturu na 1 člena domácnosti

Rok	Rekreace a kultura (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	8 442	-	-	-	-	100
2003	9 133	692	-	108,19	8,19	108,19
2004	9 511	378	-314	104,14	4,14	112,67
2005	9 655	144	-234	101,51	1,51	114,37
2006	9 929	274	130	102,84	2,84	117,62
2007	10 922	993	719	110,00	10,00	129,38
2008	11 787	865	-128	107,92	7,92	139,63
2009	11 877	90	-775	100,76	0,76	140,69
2010	11 857	-20	-110	99,83	-0,17	140,46
2011	11 552	-304	-285	97,43	-2,57	136,85
2012	11 288	-265	40	97,71	-2,29	133,72
2013	11 237	-51	214	99,55	-0,45	133,11

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 22: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na vzdělávání na 1 člena domácnosti

Rok	Vzdělávání (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	482	-	-	-	-	100
2003	507	25	-	105,19	5,19	105,19
2004	524	16	-9	103,18	3,18	108,54
2005	455	-68	-84	86,99	-13,01	94,41
2006	487	31	99	106,87	6,87	100,90
2007	624	137	106	128,23	28,23	129,38
2008	674	49	-88	107,92	7,92	139,63
2009	692	18	-31	102,72	2,72	143,42
2010	814	122	104	117,61	17,61	168,69
2011	707	-106	-228	86,92	-13,08	146,62
2012	832	124	231	117,59	17,59	172,42
2013	725	-107	-231	87,16	-12,84	150,29

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 23: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na stravování a ubytování na 1 člena domácnosti

Rok	Stravování a ubytování (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	4 100	-	-	-	-	100
2003	4 398	297	-	107,25	7,25	107,25
2004	4 625	227	-70	105,17	5,17	112,79
2005	4 645	21	-207	100,45	0,45	113,29
2006	4 867	222	201	104,77	4,77	118,70
2007	5 409	542	320	111,13	11,13	131,92
2008	5 837	428	-113	107,92	7,92	142,36
2009	5 996	159	-270	102,72	2,72	146,24
2010	5 812	-184	-343	96,93	-3,07	141,75
2011	6 012	200	384	103,44	3,44	146,62
2012	6 297	285	86	104,75	4,75	153,59
2013	6 283	-14	-300	99,77	-0,23	153,23

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 24: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na ostatní zboží a služby na 1 člena domácnosti

Rok	Ostatní zboží a služby (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	7 638	-	-	-	-	100
2003	8 203	565	-	107,40	7,40	107,40
2004	8 551	348	-217	104,25	4,25	111,96
2005	9 291	739	391	108,64	8,64	121,64
2006	10 124	833	94	108,96	8,96	132,55
2007	11 234	1 110	277	110,97	10,97	147,08
2008	11 899	665	-445	105,92	5,92	155,79
2009	12 569	670	4	105,63	5,63	164,56
2010	12 903	334	-335	102,66	2,66	168,94
2011	12 967	64	-270	100,50	0,50	169,78
2012	13 308	341	277	102,63	2,63	174,24
2013	14 016	708	367	105,32	5,32	183,51

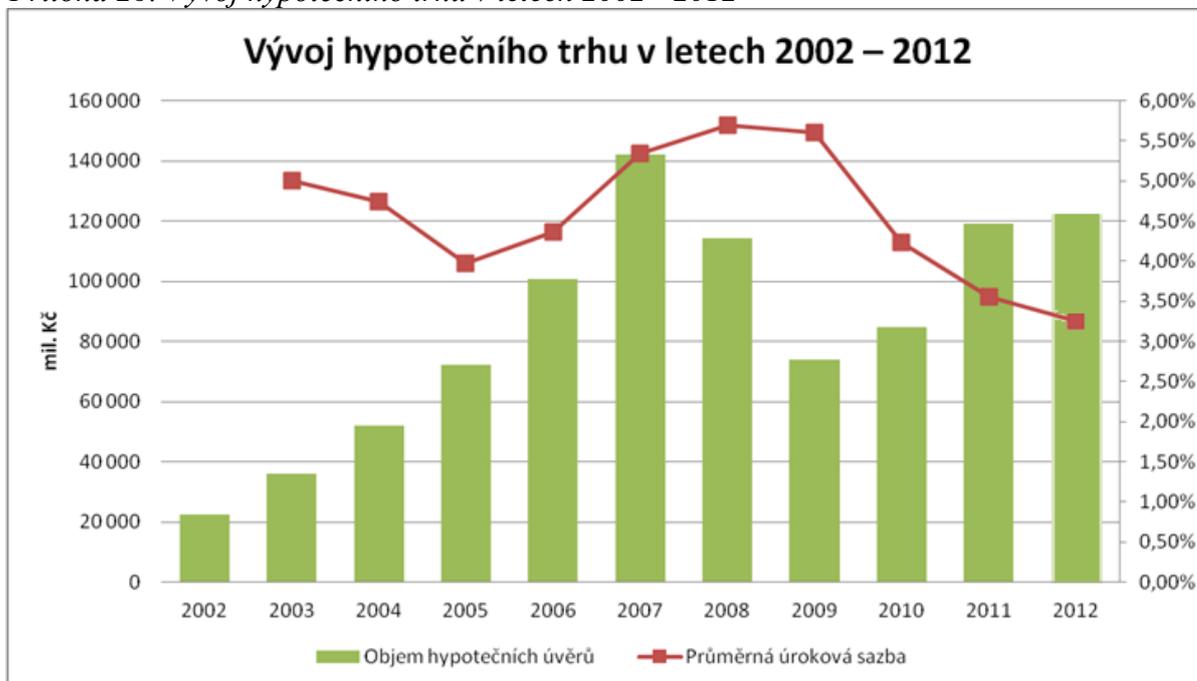
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 25: Elementární charakteristiky – celkové nespotřební výdaje domácností na 1 člena domácnosti

Rok	Celkové nespotřební výdaje (Kč)	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	6 477	-	-	-	-	100
2003	6 797	320	-	104,93	4,93	104,93
2004	6 839	43	-277	100,63	0,63	105,59
2005	8 081	1 242	1 199	118,16	18,16	124,76
2006	10 243	2 162	920	126,75	26,75	158,14
2007	16 191	5 948	3 786	158,07	58,07	249,98
2008	11 698	-4 493	-10 441	72,25	-27,75	180,61
2009	13 313	1 615	6 108	113,81	13,81	205,54
2010	13 774	461	-1 154	103,46	3,46	212,66
2011	14 333	559	98	104,06	4,06	221,29
2012	15 555	1 222	663	108,53	8,53	240,16
2013	12 452	-3 103	-4 325	80,05	-19,95	192,25

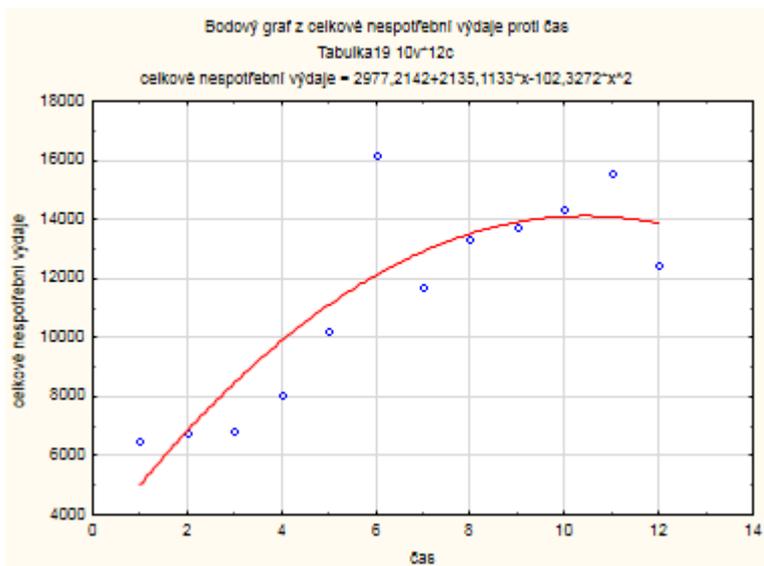
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Příloha 26: Vývoj hypotečního trhu v letech 2002 - 2012

Zdroj: Hypoteční banka

Příloha 27: Bodový graf – celkové průměrné roční nespoteřební výdaje domácností v ČR

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 28: Výsledky regrese – celkové průměrné roční nespoteřební výdaje domácností v ČR

Výsledky regrese se závislou proměnnou : celkové nespoteřební výdaje (Tabulka 19 10v*12c)
 $R = ,87956997$ $R^2 = ,77364333$ Upravené $R^2 = ,72334184$
 $F(2,9) = 15,380$ $p < ,00125$ Směrod. chyba odhadu : 1861,7

	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(9)	p-hodn.
N=12						
Abs.člen			2977,214	1924,098	1,54733	0,156189
čas	2,17500	0,693223	2135,113	680,510	3,13752	0,011976
V1**2	-1,39202	0,693223	-102,327	50,959	-2,00804	0,075566

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 29: Výpočet MAPE – celkové průměrné roční nespotřební výdaje domácností v ČR

Celkové nespotřební výdaje domácností v ČR - MAPE					
y_t	t	y'_t	$y_t - y'_t$	$(y_t - y'_t) / y_t$	absolutní hodnota $(y_t - y'_t) / y_t$
6 477	1	6007,9148	469	0,072423	0,072423
6 797	2	6747,4125	49	0,007229	0,007229
6 839	3	7826,5727	-987	-0,144374	0,144374
8 081	4	9124,4363	-1 043	-0,129122	0,129122
10 243	5	10520,044	-277	-0,027047	0,027047
16 191	6	11892,436	4 299	0,265491	0,265491
11 698	7	13120,653	-1 423	-0,121615	0,121615
13 313	8	14083,736	-771	-0,057894	0,057894
13 774	9	14660,726	-887	-0,064377	0,064377
14 333	10	14730,663	-398	-0,027745	0,027745
15 555	11	14172,588	1 382	0,088873	0,088873
12 452	12	12865,541	-414	-0,033211	0,033211
Suma					1,039400
MAPE					8,661665

Zdroj: Vlastní výpočet v programu Excel

Příloha 30: Předpovězené hodnoty pro rok 2014 – celkové průměrné roční nespotřební výdaje domácností v ČR

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: celkové nespotřební výdaje		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	2135,113	13,0000	27756,5
V1**2	-102,327	169,0000	-17293,3
Abs. člen			2977,2
Předpověď			13440,4
-95,0%PL			7383,9
+95,0%PL			19496,9

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 31: Předpovězené hodnoty pro rok 2015 – celkové průměrné roční nespotřební výdaje domácností v ČR

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: celkové nespotřební výdaje		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	2135,113	14,0000	29891,6
V1**2	-102,327	196,0000	-20056,1
Abs. člen			2977,2
Předpověď			12812,7
-95,0%PL			5580,2
+95,0%PL			20045,1

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 32: Předpovězené hodnoty pro rok 2016 – celkové průměrné roční nespotřební výdaje domácností v ČR

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: celkové nespotřební výdaje		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	2135,113	15,0000	32026,7
V1**2	-102,327	225,0000	-23023,6
Abs. člen			2977,2
Předpověď			11980,3
-95,0%PL			3231,2
+95,0%PL			20729,4

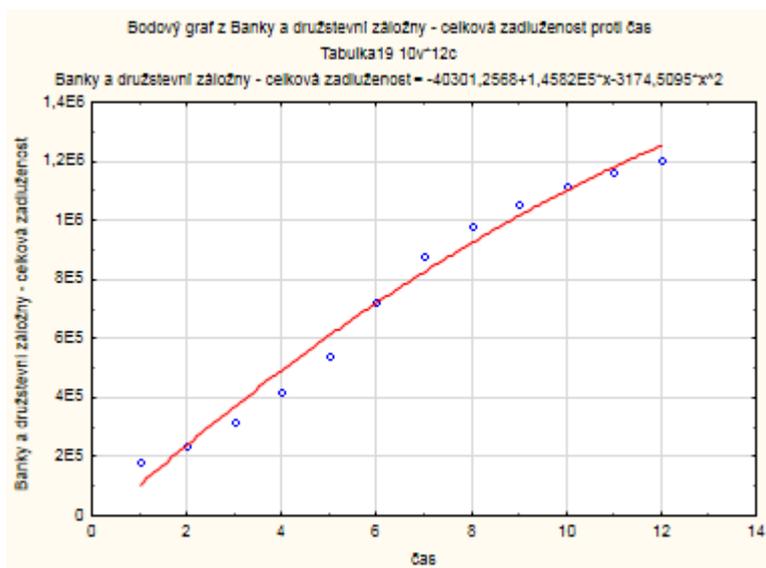
Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 33: Struktura institucí v zadluženosti domácností České republiky

Zadluženost domácností v České republice					
rok	celková zadluženost domácností	u bank a družstevních záložen	%	u ostatních finančních institucí	%
2005	522 848	417 799	80	105 049	20
2006	655 436	540 638	82	114 798	18
2007	875 332	726 272	83	149 059	17
2008	1 034 498	880 221	85	154 277	15
2009	1 108 504	983 304	89	125 200	11
2010	1 136 161	1 057 079	93	79 071	7
2011	1 200 257	1 118 066	93	82 191	7
2012	1 241 348	1 163 319	94	78 029	6
2013	1 281 432	1 206 290	94	75 140	6

Zdroj: Česká národní banka, vlastní výpočet

Příloha 34: Bodový graf – celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 35: Výsledky regrese – celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Banky a družstevní záložny - celková zadluženost (Tabulka19)
 R= ,99043982 R2= ,98097105 Upravené R2= ,97674239
 F(2,9)=231,98 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 58295,

	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(9)	p-hodn.
N=12						
Abs.člen			-40301,3	60249,95	-0,66890	0,520345
čas	1,375467	0,200994	145824,3	21309,04	6,84331	0,000075
V1**2	-0,399865	0,200994	-3174,5	1595,69	-1,98943	0,077868

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Priloha 36: Výpočet MAPE – celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen

Zadluženost domácností u bank a družstevních záložen - MAPE					
y_t	t	y'_t	$y_t - y'_t$	$(y_t - y'_t) / y_t$	absolutní hodnota $(y_t - y'_t) / y_t$
181 516	1	102348,55	79 167	0,436145	0,436145
237 528	2	238649,34	-1 121	-0,004720	0,004720
315 217	3	368601,1	-53 384	-0,169357	0,169357
417 799	4	492203,85	-74 405	-0,178088	0,178088
540 638	5	609457,58	-68 819	-0,127292	0,127292
726 272	6	720362,29	5 910	0,008138	0,008138
880 221	7	824917,98	55 303	0,062828	0,062828
983 304	8	923124,65	60 179	0,061201	0,061201
1 057 079	9	1014982,3	42 097	0,039824	0,039824
1 118 066	10	1100490,9	17 575	0,015719	0,015719
1 163 319	11	1179650,6	-16 332	-0,014039	0,014039
1 206 290	12	1252461,2	-46 171	-0,038275	0,038275
Suma					1,155627
MAPE					9,630225

Zdroj: Vlastní výpočet v programu Excel

Priloha 37: Předpovězené hodnoty pro rok 2014 - celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19)		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnota
čas	145824,3	13,0000	1895716
V1**2	-3174,5	169,0000	-536492
Abs. člen			-40301
Předpověď			1318923
-95,0%PL			1129273
+95,0%PL			1508572

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 38: Předpovězené hodnoty pro rok 2015 - celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: Banky a družstevní záložny - celková zadluženost		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	145824,3	14,0000	2041540
V1**2	-3174,5	196,0000	-622204
Abs. člen			-40301
Předpověď			1379035
-95,0%PL			1152562
+95,0%PL			1605508

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 39: Předpovězené hodnoty pro rok 2016 - celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: Banky a družstevní záložny - celková zadluženost		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	145824,3	15,0000	2187365
V1**2	-3174,5	225,0000	-714265
Abs. člen			-40301
Předpověď			1432799
-95,0%PL			1158834
+95,0%PL			1706763

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 40: Elementární charakteristiky – počet nařízených exekucí

Rok	Nařízené exekuce	První absolutní diference	Druhá absolutní diference	Tempo růstu (%)	Tempo přírůstku (%)	Bazický index (%)
2002	57 954	-	-	-	-	100
2003	132 469	74 515	-	228,58	128,58	228,58
2004	177 060	44 591	-29 924	133,66	33,66	305,52
2005	270 480	93 420	48 829	152,76	52,76	466,71
2006	309 457	38 977	-54 443	114,41	14,41	533,97
2007	427 800	118 343	79 366	138,24	38,24	738,17
2008	554 128	126 328	7 985	129,53	29,53	956,15
2009	760 923	206 795	80 467	137,32	37,32	1312,98
2010	701 900	-59 023	-265 818	92,24	-7,76	1211,13
2011	936 219	234 319	293 342	133,38	33,38	1615,45
2012	820 420	-115 799	-350 118	87,63	-12,37	1415,64
2013	714 000	-106 420	9 379	87,03	-12,97	1232,01

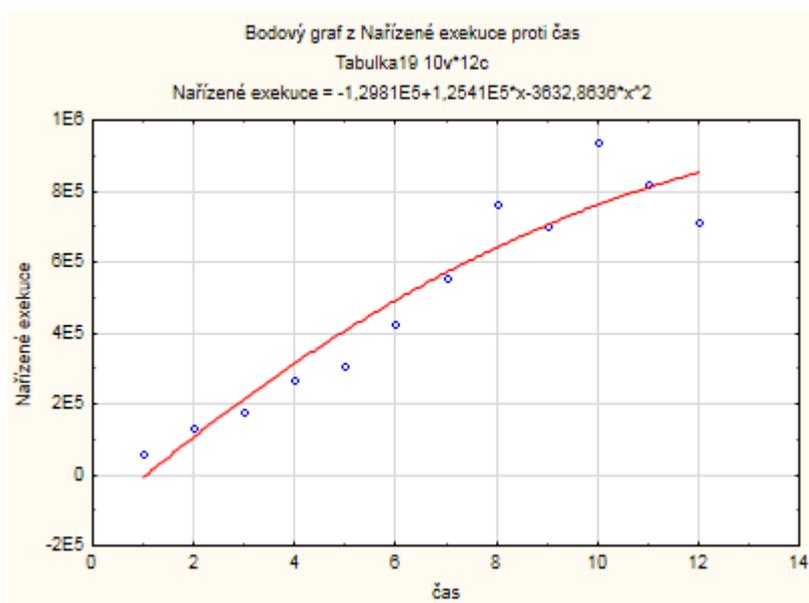
Zdroj: Exekutorská komora ČR, vlastní zpracování

Příloha 41: Exekuce v České republice – nařízené, ukončené, ukončené vymožením dluhu

Exekuce			
Nařízené	Ukončené	Ukončené vymožením dluhu	Vymahatelnost (%)
57 954	37 979	27 329	47,16
132 469	80 863	59 818	45,16
177 060	97 854	76 247	43,06
270 480	138 026	113 872	42,10
309 457	133 933	112 581	36,38
427 800	129 838	115 165	26,92
554 128	81 623	75 528	13,63
760 923	178 233	134 000	17,61
701 900	202 036	146 100	20,81
936 219	287 984	190 556	20,35
820 420	351 710	211 382	25,77
714 000	409 000	191 000	26,75

Zdroj: Exekutorská komora ČR, vlastní zpracování

Příloha 42: Bodový graf – nařízené exekuce

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 43: Výsledky regrese – nařízené exekuce

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Nařízené exekuce (Tabulka19)
 $R = ,95488775$ $R^2 = ,91181061$ Upravené $R^2 = ,89221296$
 $F(2,9) = 46,527$ $p < ,00002$ Směrod. chyba odhadu : 97891,

N=12	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(9)	p-hodn.
Abs.člen			-129811	101172,7	-1,28307	0,231523
čas	1,516502	0,432698	125409	35782,5	3,50476	0,006673
V1**2	-0,586650	0,432698	-3633	2679,5	-1,35580	0,208204

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 44: Výpočet MAPE – nařízené exekuce

Nařízené exekuce - MAPE					
y_t	t	y'_t	$y_t - y'_t$	$(y_t - y'_t) / y_t$	absolutní hodnota $(y_t - y'_t) / y_t$
57 954	1	8035,0769	49 919	0,061354	0,061354
132 469	2	106475,39	25 994	0,196224	0,196224
177 060	3	213720,13	-36 660	-0,207049	0,207049
270 480	4	313699,15	-43 219	-0,159787	0,159787
309 457	5	406412,43	-96 955	-0,313308	0,313308
427 800	6	491859,99	-64 060	-0,149743	0,149743
554 128	7	570041,83	-15 914	-0,028719	0,028719
760 923	8	640957,93	119 965	0,157657	0,157657
701 900	9	704608,31	-2 708	-0,003859	0,003859
936 219	10	760992,96	175 226	0,187164	0,187164
820 420	11	810111,88	10 308	0,012564	0,012564
714 000	12	851965,08	-137 965	-0,193228	0,193228
Suma					1,017656
MAPE					8,480467

Zdroj: Vlastní výpočet v programu Excel

Příloha 45: Předpovězené hodnoty pro rok 2014 – nařízené exekuce

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: Nařízené exekuce		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	125409,1	13,0000	1630318
V1**2	-3632,9	169,0000	-613954
Abs. člen			-129811
Předpověď			886553
-95,0%PL			568090
+95,0%PL			1205015

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 46: Předpovězené hodnoty pro rok 2015 – nařízené exekuce

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: Nařízené exekuce		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	125409,1	14,0000	1755727
V1**2	-3632,9	196,0000	-712041
Abs. člen			-129811
Předpověď			913874
-95,0%PL			533577
+95,0%PL			1294172

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 47: Předpovězené hodnoty pro rok 2016 – nařízené exekuce

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka19) proměnné: Nařízené exekuce		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
čas	125409,1	15,0000	1881136
V1**2	-3632,9	225,0000	-817394
Abs. člen			-129811
Předpověď			933930
-95,0%PL			473884
+95,0%PL			1393976

Zdroj: Vlastní výpočet v programu STATISTICA

Příloha 48: Osobní bankroty v České republice

rok	Osobní bankroty		
	Návrhy na osobní bankrot	Uskutečněné osobní bankroty	% uskutečněných osobních bankrotů
2008	1 908	731	38,31
2009	4 196	2 469	58,84
2010	10 437	6 276	60,13
2011	17 501	11 589	66,22
2012	23 842	16 956	71,12
2013	26 169	19 165	73,24

Zdroj: CRIF – Czech Credit Bureau, vlastní výpočet

11. Seznam příloh

Příloha 1: Bodový graf – celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR	89
Příloha 2: Výsledky regrese – celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR.....	89
Příloha 3: Výpočet MAPE – celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR.....	90
Příloha 4: Předpovězené hodnoty pro rok 2014 – celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR.....	90
Příloha 5: Předpovězené hodnoty pro rok 2015 – celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR.....	91
Příloha 6: Předpovězené hodnoty pro rok 2016 – celkové hrubé roční příjmy domácností v ČR.....	91
Příloha 7: Bodový graf – celkové roční spotřební výdaje domácností v ČR.....	91
Příloha 8: Výsledky regrese – celkové roční spotřební výdaje domácností v ČR.....	92
Příloha 9: Výpočet MAPE – celkové roční spotřební výdaje domácností v ČR	92
Příloha 10: Předpovězené hodnoty pro rok 2014 – celkové roční spotřební výdaje domácností v ČR.....	93
Příloha 11: Předpovězené hodnoty pro rok 2015 – celkové roční spotřební výdaje domácností v ČR.....	93
Příloha 12: Předpovězené hodnoty pro rok 2016 – celkové roční spotřební výdaje domácností v ČR.....	93
Příloha 13: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje na 1 člena domácnosti	94
Příloha 14: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na alkoholické nápoje a tabák na 1 člena domácnosti.....	94
Příloha 15: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na odívání a obuv na 1 člena domácnosti.....	95
Příloha 16: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na bydlení, vodu, energii a paliva na 1 člena domácnosti	95
Příloha 17: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na bytové vybavení, zařízení domácnosti a opravy na 1 člena domácnosti	96
Příloha 18: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na zdraví na 1 člena domácnosti	96

Příloha 19: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na dopravu na 1 člena domácnosti.....	97
Příloha 20: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na pošty a telekomunikace na 1 člena domácnosti.....	97
Příloha 21: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na rekreaci a kulturu na 1 člena domácnosti.....	98
Příloha 22: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na vzdělávání na 1 člena domácnosti.....	98
Příloha 23: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na stravování a ubytování na 1 člena domácnosti.....	99
Příloha 24: Elementární charakteristiky – průměrné výdaje na ostatní zboží a služby na 1 člena domácnosti.....	99
Příloha 25: Elementární charakteristiky – celkové nespotební výdaje domácností na 1 člena domácnosti.....	100
Příloha 26: Vývoj hypotečního trhu v letech 2002 - 2012.....	100
Příloha 27: Bodový graf – celkové průměrné roční nespotební výdaje domácností v ČR	101
Příloha 28: Výsledky regrese – celkové průměrné roční nespotební výdaje domácností v ČR.....	101
Příloha 29: Výpočet MAPE – celkové průměrné roční nespotební výdaje domácností v ČR	102
Příloha 30: Předpovězené hodnoty pro rok 2014 – celkové průměrné roční nespotební výdaje domácností v ČR.....	102
Příloha 31: Předpovězené hodnoty pro rok 2015 – celkové průměrné roční nespotební výdaje domácností v ČR.....	103
Příloha 32: Předpovězené hodnoty pro rok 2016 – celkové průměrné roční nespotební výdaje domácností v ČR.....	103
Příloha 33: Struktura institucí v zadluženosti domácností České republiky	103
Příloha 34: Bodový graf – celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen	104
Příloha 35: Výsledky regrese – celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen	104

Příloha 36: Výpočet MAPE – celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen	105
Příloha 37: Předpovězené hodnoty pro rok 2014 - celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen	105
Příloha 38: Předpovězené hodnoty pro rok 2015 - celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen	106
Příloha 39: Předpovězené hodnoty pro rok 2016 - celková zadluženost domácností u bank a družstevních záložen	106
Příloha 40: Elementární charakteristiky – počet nařízených exekucí.....	107
Příloha 41: Exekuce v České republice – nařízené, ukončené, ukončené vymožením dluhu	107
Příloha 42: Bodový graf – nařízené exekuce	108
Příloha 43: Výsledky regrese – nařízené exekuce	108
Příloha 44: Výpočet MAPE – nařízené exekuce	109
Příloha 45: Předpovězené hodnoty pro rok 2014 – nařízené exekuce	109
Příloha 46: Předpovězené hodnoty pro rok 2015 – nařízené exekuce	110
Příloha 47: Předpovězené hodnoty pro rok 2016 – nařízené exekuce	110
Příloha 48: Osobní bankroty v České republice	110